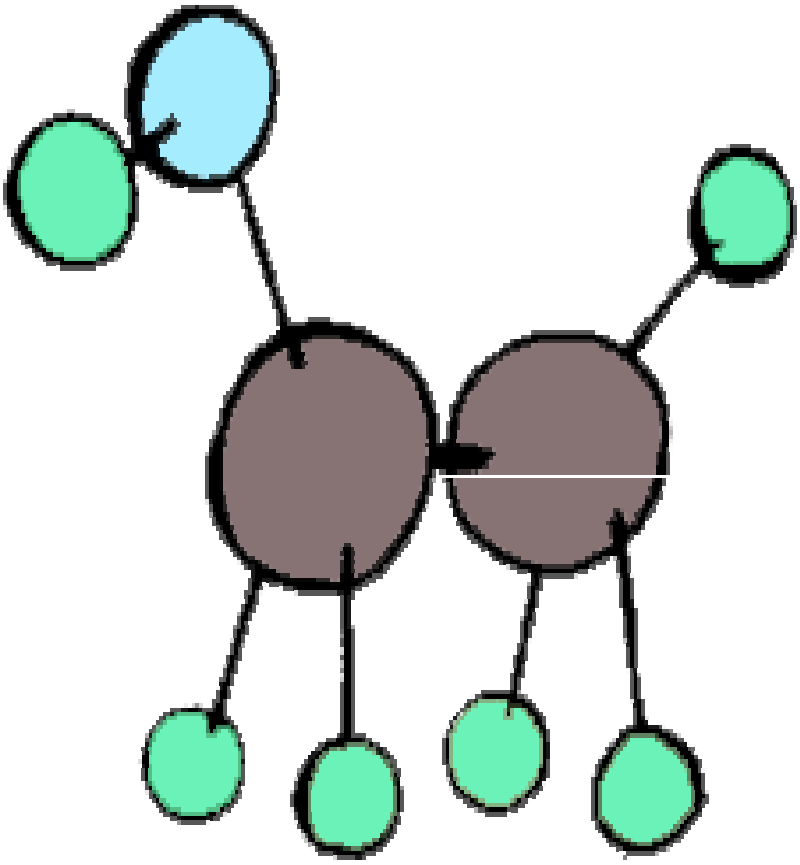
Lathund Alkohollagen

Regeringen beslutade den 6 september 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av alkohollagen (1994:1738). I direktiven till utredaren angavs att utgångspunkten för den översyn som skulle göras är en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan (dir. 2007:127).

(Prop. 2009/10:125 sid 55)

Måttlig konsumtion av alkoholhaltiga drycker är för många ett väl etablerat och socialt accepterat inslag i mat- och umgängeskulturen. Samtidigt är alkoholens negativa medicinska och sociala konsekvenser och skadeverkningar en av vår tids stora utmaningar. Alkohol ligger bakom tusentals personliga tragedier och påverkar samhällsutvecklingen ekonomiskt, socialt och kulturellt. Barn och andra närstående till personer med ett missbruk är ofta särskilt utsatta.

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet. Med en väl fungerande lagstiftning har samhället möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol i samhället och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang. Det är särskilt angeläget att regelverket ger barn och unga det skydd de behöver.

(Prop. 2009/10:125 sid 56)

En viktig förutsättning för den restriktiva alkoholpolitiken och skyddet för folkhälsan är att samhället har en effektiv kontroll av att lagar och regler följs. När det gäller hanteringen av alkohol har flera myndigheter tillsyns- och kontrolluppgifter. Statens folkhälsoinstitut ansvarar för den övergripande tillsynen av att alkohollagens bestämmelser efterlevs. Länsstyrelserna har tillsyn inom länet och biträder kommunerna med råd. För kontrollen av den direkta åtkomsten till alkoholdrycker, vid sidan av Systembolagets försäljning, är kommunernas och polisens tillsyn av serveringsverksamhet och av folkölsförsäljning centrala. Konsumentverket ansvarar för övervakningen av att de regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker följs. När det gäller detta tillsynsansvar föreslås i detta lagstiftningsärende inga förändringar jämfört med vad som gäller i dag. För att upprätthålla skyddet för folkhälsan är det av stor vikt att tillsynen bedrivs så effektivt och aktivt som möjligt, både ur tillsynsmyndigheternas och ur tillsynsobjektens perspektiv. För att stödja en sådan utveckling föreslås därför i detta lagstiftningsärende bl.a. att kommunerna ska ha riktlinjer för serveringstillstånd och planer för tillsyn av servering och folkölsförsäljning.

(Prop. 2009/10:125 sid 61)

Den som i sin verksamhet vill servera starköl, vin eller spritdrycker ska ha tillstånd som söks hos kommunen. Hanteringen av tillståndsansökningarna och den påföljande tillsynsverksamheten kan se olika ut mellan olika kommuner. Det är i viss mån rimligt eftersom lokala hänsyn har betydelse för hanteringen. Det finns dock möjligheter till förenklingar genom att rutiner ses över och förtydligas och blir mer enhetliga i landet. Därmed ökar också rättssäkerheten i systemet.

Vissa förenklingar har redan genomförts inom ramen för det förenklingsarbete som de senaste åren bedrivits i statsförvaltningen. Möjligheten till ytterligare regelförenklingar har prövats i det utrednings- och beredningsarbete som föregått detta lagstiftningsärende och noga vägts mot

behovet av skyddslagstiftning inom alkoholområdet. Ambitionen i detta lagstiftningsärende har varit att ta bort onödig byråkratisk reglering utan att göra avkall på skyddsintresset.

(Prop. 2009/10:125 sid 64)

5 Regeringens förslag:
Nuvarande alkohollag omarbetas och ersätts med en moderniserad ny alkohollag. Bestämmelserna om handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat arbetas in i alkohollagen.

De bestämmelser i nuvarande alkohollag som inte kommenteras i denna proposition föreslås i huvudsak oförändrade föras över till den nya lagen.

(Prop. 2009/10:125 sid 64)

Alkoholpolitikens formuleringar har huvudsakligen utgått ifrån ett skyddsintresse. Ett sådant skyddsintresse är fortfarande viktigt och måste ha starkt genomslag i lagstiftningen. Alkoholpolitiska olägenheter av restaurangers alkoholservering måste motverkas. Det vore emellertid önskvärt om synen på restaurangnäringen också präglades av de positiva värden som restaurangen erbjuder. Alkoholpolitiken bör ha som utgångspunkt att det är värdefullt att det finns restauranger där människor kan samlas och äta, dricka och umgås både i vardag och fest, och att alkoholpolitiken inte skall utgöra ett hinder för detta.

(Prop. 1994/95:89 sid. 57 ff.)

Serveringsställen skall i princip kunna etableras och konkurrera på rättvisa villkor. Uppfylls vissa på förhand klart angivna, delvis stränga, krav skall tillstånd ges att servera alkohol. I de fall en servering bedöms föra med sig alkoholpolitiska olägenheter måste dock inskränkningar kunna göras. Sådana inskränkningar förutsätter en prövning i det enskilda fallet mot bakgrund av en alkoholpolitisk helhetsbedömning. I intresse- och normkollisionen mellan å ena sidan näringsfriheten och å den andra skyddet för människors hälsa, bör skyddsaspekterna ta över.

(Prop. 1994/95:89 sid. 58)

Ibland ingår svåra avväganden vid tillståndsprövningen där olika intressen ställs mot varandra. Alkohollagstiftningen har dock tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och är i första hand en skyddslagstiftning. I de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska bör de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.

(Prop. 1994/95:89 sid. 62.)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 kap. 1 §
Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 kap. 1 § gamla alkohollagen (1994:1738). Ändringarna är föranledda av att bestämmelserna om teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat arbetas in i den nya alkohollagen och att lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. (LTF) föreslås upphöra att gälla.

Med införsel avses att en vara förs in eller tas emot från ett annat EU-land. Import innebär att en vara förs in eller tas emot från tredje land. Motsvarande gäller beträffande utförsel respektive export.

Med EU-land förstås de områden som tillhör Europeiska Gemenskapens punktskatteområde. Med tredje land förstås länder och områden utanför detta område. Denna definition ansluter till de begrepp som används i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

(Prop. 2009/10:125 sid 153 - 154)

1 kap. 2 §
I denna lag finns bestämmelser om
– tillverkning m.m. (2 kap.),
– allmänna bestämmelser om försäljning (3 kap.),
– partihandel m.m. (4 kap.),
– detaljhandel (5 kap.),
– handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat (6 kap.),
– marknadsföring av alkoholdrycker (7 kap.),
– servering av alkoholdrycker (8 kap.),
– tillsyn m.m. (9 kap.),
– överklagande (10 kap.),
– straffbestämmelser (11 kap.),
– förverkande (12 kap.), och
– register (13 kap.).

Paragrafen anger alkohollagens innehåll och kapitelindelning.

(Prop. 2009/10:125 sid 154)

Definitioner

1 kap. 3 §
Med *sprit* avses en vätska som framställts genom destillering eller annan kemisk process och som innehåller alkohol.

Med *alkohol* avses etylalkohol.

1 kap. 4 §
Med *teknisk sprit* avses sådan sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat jämförligt ändamål och som är hänförlig till KN-nr 2207 eller 2208 enligt den lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juni 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 19921.

1 kap. 5 §
Med *alkoholdryck* avses en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas i denna lag in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker.

Dryck som är alkoholfri eller som har en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent benämns *lättdryck.*

I denna bestämmelse definieras begreppet alkoholdryck. Alkoholdryck är en sammanfattande benämning på drycker med en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker. Dryck som är alkoholfri eller innehåller högst 2,25 volymprocent alkohol benämns lättdryck.

(Prop. 2009/10:125 sid 154)

6.2 Regeringens förslag:
Definitionerna av alkoholdrycker förtydligas. Begreppet vin förbehålls en dryck som har framställts genom jäsning av druvor eller druvsaft. Som vin ska även räknas vin som i framställningen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt som inte överstiger 22 volymprocent.

Drycker som framställts genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar föreslås få benämningen andra jästa alkoholdrycker.

Öl är en jäst dryck som framställts med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Begreppet folköl införs i lagen som beteckning för öl med en alkoholstyrka som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent.

Regeringens bedömning: Definitionerna av spritdryck och starköl behålls oförändrade.

(Prop. 2009/10:125 sid 70)

1 kap. 6 §
Med *spritdryck* avses en alkoholdryck som innehåller sprit.

I paragrafen ges definitionen på spritdryck. En spritdryck är en alkoholdryck som innehåller sprit. En ytterligare förutsättning är att alkoholhalten överstiger 2,25 volymprocent (jfr 5 §). Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 4 § gamla alkohollagen (1994:1738) och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 155)

1 kap. 7 §
Med *vin* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsning av druvor eller druvsaft. Till vin ska även räknas sådant vin som i framställningen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt som inte överstiger 22 volymprocent.

Begreppet vin förbehålls en dryck som är framställd genom jäsning av druvor eller druvsaft. Med vin förstås således fortsättningsvis den dryck som i övriga Europa betecknas vin. Som vin ska även betraktas sådant vin till vilket det i tillverkningsprocessen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt icke överstigande 22 volymprocent. Det som åsyftas med denna definition är sådant vin som i EG-förordning 479/2008 benämns ”likörvin”. Som exempel på sådana viner kan nämnas sherry, madeira och portvin.

Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 5 § gamla alkohollagen (1994:1738) och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 155)

1 kap. 8 §
Med *öl* avses en dryck som framställts genom jäsning med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent benämns *folköl* och öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent benämns *starköl.*

I denna paragraf återfinns definitionen av öl. Begreppet öl är förbehållet en dryck som framställs genom jäsning, med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. I denna del innebär begreppet ingen förändring mot nuvarande bestämmelse. Den ändring som gjorts är att begreppet öl innefattar alla styrkor av öl, dvs. lättöl, folköl, mellanöl och starköl. Begreppet folköl förs in i lagen som begrepp för öl med en alkoholhalt överstigande 2,25 men inte 3,5 volymprocent, dvs. den dryck som i dagligt tal benämns folköl. Starköl innebär även fortsättningsvis öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent.

Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag och mot- svarar 1 kap. 6 § gamla alkohollagen (1994:1738) och behandlas närmare i avsnitt 6.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 155)

1 kap. 9 §
Med *annan jäst alkoholdryck* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar och som inte är vin eller öl.

I denna paragraf införs ett nytt begrepp i alkohollagen – annan jäst alkoholdryck. Begreppet omfattar alkoholdrycker som framställts genom jäsning av frukt, bär, eller andra växtdelar och som inte är vin eller öl. Bland drycker som omfattas av definitionen kan nämnas cider, fruktviner, bärviner, maskrosvin och mjöd. Begreppet har tillkommit som en följd av att vin i nya lagen förbehålls den dryck som enligt gängse definition är vin. Definitionen innebär ingen saklig förändring avseende regleringen i lagen av alkoholdrycker.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 155)

1 kap. 10 §
Med *alkoholhaltigt preparat* avses en vara som färdigställts för slutlig användning, som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol och inte är alkoholdryck eller teknisk sprit och inte heller är sådant läkemedel som omfattas av läkemedelslagen (1992:859).

1 kap. 11 §
Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns *detaljhandel* eller, beträffande alkoholdrycker, om det sker för förtäring på stället, *servering.* Annan försäljning benämns *partihandel.*

Ersättningen kan bestå av kontanter, varor eller tjänster. Ersättningens storlek saknar betydelse i sammanhanget. Den kan vara såväl direkt som indirekt. Exempel på det sistnämnda är när alkoholdryck tillhandahålls utan särskilt angiven ersättning men då villkoret för att erhålla drycken är att ersättning för annat erläggs. Detta gäller till exempel entréavgifter på restauranger som ger kunden rätt att få en alkoholdryck och kommersiell försäljning av lotter med alkoholdrycker som vinst. Observera att det för försäljning alltid krävs tillstånd eller annan rätt enligt alkohollagen /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

1 kap. 12 §
Med *denaturering* avses ett förfarande varigenom ett eller flera ämnen sätts till sprit, eller en vara som innehåller sprit, för att göra spriten eller varan otjänlig för förtäring.

2 kap. Tillverkning m.m.

2 kap. 1 §
Sprit och spritdrycker får tillverkas endast av den som har godkänts som upplagshavare för sådana varor enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § samma lag.

Apparat som uppenbarligen är ägnad för tillverkning av sprit (destillationsapparat) och del till sådan apparat får endast tillverkas för, överlåtas till eller innehas av den som har rätt att tillverka sprit.

Statens folkhälsoinstitut får medge undantag från vad som föreskrivs i andra stycket. Ett sådant medgivande får ges tills vidare eller för viss tid och får återkallas om förhållandena kräver det.

2 kap. 2 §
Med *tillverkning av sprit* avses varje förfarande varigenom sprit framställs eller utvinns.

Med tillverkning av sprit likställs rening och återvinning av sprit. Med tillverkning av sprit likställs även borttagning eller försvagning av denaturering eller andra förfaranden med sprit eller alkoholhaltiga preparat i syfte att göra dem tjänliga för förtäring.

Kryddning av spritdryck för servering som snaps i egen serveringsrörelse enligt 8 kap. 3 § är inte att anse som tillverkning av sprit.

2 kap. 3 §
Vin, folköl, starköl och andra jästa alkoholdrycker får tillverkas endast av den som har godkänts som upplagshavare för tillverkning eller bearbetning av sådana drycker enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § samma lag.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller inte tillverkning i hemmet för eget behov.

2 kap. 4 §
En tillverkare av sprit får förfoga över den tillverkade spriten endast för användning i egen rörelse samt för försäljning enligt 6 kap 5§.

En tillverkare av alkoholdrycker får förfoga över den tillverkade drycken för försäljning endast enligt denna lag.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska inte tillämpas i fråga om varor som har förbrukats på sätt som anges i 7 § första stycket 7 och 8 lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

3 kap. Allmänna bestämmelser om försäljning

3 kap. 1 §
Alkoholdrycker får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt denna lag.

3 kap. 2 §
Alkoholdrycker som inte får säljas i en butikslokal får inte heller förvaras i sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butikslokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

Sådan lokal där provsmakning enligt 8 kap. 7 § andra stycket bedrivs, omfattas inte av förbudet i första stycket.

Motsvarar 3 kap. 1 och 1 a §§ gamla alkohollagen (1994:1738). I den gamla lagen fanns en upplysning i 1 § om att särskilda bestämmelser gäller för detaljhandel med och servering av öl. Den meningen har inte förts över till den nya lagen, då den bedömts som onödig.

I 2 § har tillagts ett nytt tredje stycke där det föreskrivs att en lokal där provsmakning bedrivs enligt 8 kap. 7 § andra stycket, inte ska omfattas av förbudet i första stycket. Det ska således vara tillåtet att, om provsmakningen anordnas i en lokal som också är butik, där förvara de egenproducerade alkoholdrycker som erbjuds provsmakning av.

(Prop. 2009/10:125 sid 157 - 158)

3 kap. 3 §
Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 2 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

Även om servering av spritdrycker, vin och starköl på tåg i internationell trafik inte är tillståndspliktig skall serveringen under resan i Sverige bedrivas i överensstämmelse med alkohollagens försäljningsbestämmelser.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 4 §
I fråga om rätt att förfoga över alkoholdrycker som medförs som proviant på fartyg och luftfartyg i internationell trafik gäller särskilda bestämmelser i annan lag än denna.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 3 § gamla alkohollagen (1994:1738). Annan lag som avses är framför allt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

3 kap. 5 §
Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Allmänt
Ett huvudmål för alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar, till exempel överkonsumtion av alkohol och alltför tidig alkoholdebut. Kravet på ordning och nykterhet har också en framskjuten plats i lagstiftningen.

Bestämmelserna vänder sig till tillstånds- och tillsynsmyndigheter, tillståndshavare samt andra som bedriver försäljning av alkoholdrycker. De anger de alkoholpolitiska grundprinciperna för all försäljning av alkoholdrycker och gäller vid såväl parti- och detaljhandel som vid servering.

Andra stycket
Både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljningen har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Onyktra kunder/gäster får inte ges tillträde till försäljningsstället eller vistas där utan skall avvisas.

Vid försäljning för förtäring på stället (servering) får gästerna inte serveras alkoholdrycker i sådan omfattning att de blir störande eller onyktra. Serveringen skall alltså utövas på ett ansvarsfullt sätt.

Tecken på onykterhet kan vara att en person blir störande, somnar vid bordet, raglar eller har svårt att kontrollera sitt tal och uppträdande i övrigt.

Också oordning på försäljningsstället skall motverkas. Detta gäller både oordning som har samband med alkoholförtäringen och sådan som inte är alkoholrelaterad. Exempel på det senare kan vara att gäster uppträder störande utan att vara påverkade eller att brottslig verksamhet förekommer, till exempel narkotika- eller häleribrott. Uppkommer oordning måste missförhållandena rättas till. Det kan till exempel ske genom att gäster talas tillrätta, avvisas eller, om inget annat återstår, att försäljningsstället utryms.

/…/

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 6 §
Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker.

Bestämmelsen, som motsvarar 3 kap. 7 § gamla alkohollagen (1994:1738), har förtydligats så att det framgår att det är bedrivande av näringsverksamhet som avses.

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

Med begreppet ”bedriva försäljning” avses att driva rörelse. Tillstånd till servering får således inte meddelas den som är under 20 år eller den som har förvaltare. Sådan person får inte heller bedriva försäljning av öl. Intyg om att förvaltare inte är förordnad utfärdas av överförmyndaren i kommunen. /…/

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 7 §
Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.

Bestämmelsen om åldersgränser i första stycket hindrar inte att en restaurang tar emot underåriga som gäster. Skyldighet föreligger dock att se till att dessa inte serveras eller dricker alkoholdrycker.

På restauranger med serveringstillstånd som bedriver nöjesinriktad verksamhet kan det ibland vara svårt att hålla ordning på vem som egentligen dricker utlämnade alkoholdrycker. I sådana fall kan det finnas skäl för kommunen att meddela villkor för hur serveringen skall bedrivas /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 8 §
Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Paragraferna motsvarar, med smärre redaktionella justeringar, 3 kap. 8 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

Om det föreligger tveksamhet om en persons ålder skall legitimation begäras. Lämnas inte legitimation skall försäljning vägras. Det är den som lämnar ut alkoholdrycker vid servering eller detaljhandel som är skyldig att förvissa sig om att mottagaren har uppnått föreskriven ålder. Denna skyldighet kvarstår vid servering även om ålderskontroll vid entrén tillämpas.

Om alkoholdrycker lämnas ut till någon som inte uppnått föreskriven ålder kan den som lämnat ut dryckerna till exempel en servitör (vid servering) eller kassapersonal[1] i en butik (vid detaljhandel) straffas för olovlig dryckeshantering. /…/

Mot tillståndshavaren/den som bedriver handel med öl kan dessutom administrativa åtgärder vidtas[2].

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 9 §
Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker.

Alkoholdrycker får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck under förutsättning att förtäring sker på platsen och under ordnade förhållanden samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock den åldersgräns som anges i 7 § andra stycket.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 § gamla alkohollagen (1994:1738).

I första och andra styckena har endast smärre redaktionella justeringar gjorts.

Tredje stycket innehåller ett undantag från förbudet i andra stycket. Bestämmelse är utformad som en undantagsbestämmelse från det generella förbudet i andra stycket att förse den som inte har uppnått föreskriven ålder med alkoholdrycker. Motsvarande bestämmelse finns även i den gamla lagen, men har här getts en tydligare utformning. Det ska således vara tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder, dvs. 20 år för alla sorters alkoholdrycker utom för folköl där åldersgränsen är 18 år, på en mindre mängd alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och under ordnade förhållanden samt att det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. Det anges också i paragrafen att på serveringsställe gäller föreskriven åldersgräns, dvs. 18 år. Med serveringsställe avses sådant som riktar sig till allmänheten. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

[1] Högsta Domstolen meddelade ej prövningstillstånd. En kassörska fälldes i Tingsrätten efter att ha sålt 24 burkar öl till två pojkar som ej hade fyllt 18 år. Tingsrätten ansåg att kassörskan, genom att inte förvissa sig om pojkarnas ålder, varit oaktsam och dömde henne till dagsböter för olovlig dryckeshantering. Hovrätten fastställde domen. Stockholms Tingsrätts dom den 19 februari 1996, nr 20394-95. Svea Hovrätts dom den 7 november 1996, nr 658-96 respektive Högsta Domstolens beslut den 31 januari 1997, nr 5532-96.

[2] Kammarrätten i Stockholm delade länsrättens i Stockholms län beslut. Efter att en jourbutik konstaterats ha sålt öl till underåriga beslutade kommunen om förbud för fortsatt försäljning av öl under 6 månader. Länsrätten fann beslutet om förbud väl avvägt och avslog överklagandet. Länsrättens dom den 8 november 1996, nr 17150-96 respektive kammarrättens dom den 22 november 1996, nr 8434-96.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.1.

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

8.1 Regeringens förslag:
Det ska av lagen klart framgå att det inte är tillåtet att bjuda barn och unga på alkohol. Det ska dock vara tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck om förtäringen sker på platsen och under ordnade förhållanden samt att det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock föreskrivna åldersgränser.

(Prop. 2009/10:125 sid 79)

Första stycket
Vid bedömningen av om det är fråga om anskaffning i större omfattning[3] kan följande faktorer vara av betydelse: mängden drycker, antalet mottagare, antal tillfällen, om det skett i en rörelse eller om anskaffningen skett mot ersättning. Det är alltså inte tillåtet att till exempel i en taxirörelse anskaffa alkoholdrycker åt kunder.

Andra stycket
Det är förbjudet att överlämna alkoholdrycker som gåva eller lån till den som inte har uppnått föreskriven ålder.

Tredje stycket
Förbudet i andra stycket utgör inte hinder för till exempel föräldrar att under gemensam samvaro vid en familjefest bjuda sina barn på alkoholdrycker. /…/ På restaurang gäller dock alltid 18 år som lägsta åldersgräns för alkoholförtäring.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 10 §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det finns synnerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 10 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

Allmänt
Paragrafen behandlar möjligheten att allmänt inskränka försäljning av alkoholdrycker, jämför prop. 1994/95:89 sid. 91.

[3] Jfr. Högsta Domstolens dom den 3 oktober 1986, nr DB 31 (NJA 1986:91).HD fann (vid tillämpningen av 12 § LHD)att en budbyrå i större omfattning tillhandagått annan med att anskaffa alkoholdrycker genom att under 7 månader tagit upp beställningar och levererat i vart fall 350 flaskor spritdrycker och vin åt olika personer. 12 § LHD har med endast redaktionella ändringar förts över till 3 kap 9 § alkohollagen.

Första stycket
Regeringen har inte delegerat denna möjlighet till annan myndighet. Exempel på synnerliga skäl är krig, krigsfara och andra extraordinära förhållanden.

Andra stycket
Exempel på tillfällen då förbud mot eller inskränkning av försäljning kan komma ifråga är vid större lokala evenemang eller i samband med vissa helger. Lagstiftaren har förutsatt att bestämmelsen tillämpas med stor återhållsamhet.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

3 kap. 11 §
Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 4 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel), 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), eller tillstånd enligt 8 kap. 1 § (serveringstillstånd) får överlåtaren sälja sitt lager av alkoholdrycker till efterträdaren, om denne är berättigad att bedriva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får utan hinder av bestämmelserna i denna lag sälja sprit eller alkoholdrycker till den som har rätt att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor. Alkoholdrycker får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

Paragrafen motsvarar 4 kap. 6 § gamla alkohollagen (1994:1738).

I första stycket har den förändringen gjorts i förhållande till bestämmelsen i gamla lagen att bestämmelsen blir tillämplig på samtliga de aktörer som bedriver verksamhet utifrån en rätt som ges i lagen, dvs. de som bedriver tillverkning av sprit och alkoholdrycker, partihandel med alkoholdrycker samt handel med teknisk sprit.

Andra stycket är oförändrat jämfört med gamla lagen.

(Prop. 2009/10:125 sid 158)

Vid överlåtelse av verksamhet får varulagret inte överlåtas eller säljas till den nya ägaren förrän denne har meddelats ett eget serveringstillstånd eller godkänts som upplagshavare eller registrerats som varumottagare enligt lagen om alkoholskatt.

Rätten att överlåta varulager till en efterträdare gäller naturligtvis även för en konkursförvaltare som meddelats serveringstillstånd.

I övrigt får alkoholdrycker från en restaurang som är under konkurs eller innehas av ett dödsbo endast säljas till någon med partihandelsrätt eller till detaljhandelsbolaget. Däremot får försäljning i detta fall inte ske till någon som endast har serveringstillstånd.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

4 kap. Partihandel m.m.

4 kap. 1 §
Partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare eller som registrerad varumottagare för sådana varor enligt 9 eller 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt. Av detta följer att rätten till partihandel endast avser den dryck som omfattas av godkännandet.

Med partihandlare avses den som har godkänts i enlighet med de föreskrifter som anges i första stycket.

Utöver vad som anges i första stycket får partihandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker bedrivas av detaljhandelsbolaget i enlighet med vad som anges i 5 kap. 1 § tredje stycket.

Den som har serveringstillstånd får sälja enstaka varor som omfattas av tillståndet till partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor.

4 kap. 2 §
En partihandlare får sälja varorna till
1. det i 5 kap. 1 § angivna detaljhandelsbolaget,
2. annan partihandlare som har rätt att handla med motsvarande varor,
3. den som har meddelats stadigvarande serveringstillstånd i enlighet med reglerna i 8 kap., samt
4. den som har godkänts som skattebefriad förbrukare enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt för användning i teknisk, industriell, medicinsk, vetenskaplig eller liknande verksamhet.

En partihandlare får också föra ut eller exportera varorna. Försäljning får också ske till den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg.

Endast partihandlare får förpacka om eller buteljera alkoholdrycker.

Observera att partihandlare inte får sälja till ambassader. Trots att ambassaderna åtnjuter vissa rättigheter, bland annat immunitet, så är det inte utländskt territorium och det är alltså inte frågan om export när man säljer till ambassader.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

4 kap. 3 §
Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Införsel och import

4 kap. 4 §
Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in
1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,
2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,
7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

5 kap. Detaljhandel

Detaljhandel med spritdrycker m.m.

5 kap. 1 §
För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Detta gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

5 kap. 2 §
Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker.

5 kap. 3 §
Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställenas förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Försäljning får ske för avhämtning eller genom rekvisition. Försäljning får även ske vid auktion av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker för någon annans räkning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

5 kap. 4 §
Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsument.

Detaljhandel med folköl

5 kap. 5 §
Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel
1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien2, och
2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket får detaljhandel med folköl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av sådan öl.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljning får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 6 § gamla alkohollagen (1994:1738). I första och andra styckena har endast redaktionella ändringar gjorts.

I tredje stycket har ett förtydligande skett så att det klart framgår att försäljning av folköl inte får påbörjas förrän anmälan har gjorts.

I fjärde stycket har tillförts en bestämmelse som anger att näringsidkaren ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen, dvs. vilka regler som lagen uppställer för försäljning av folköl, framför allt vad avser åldersgräns och ålderskontroll.

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 8.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 160)

8.2 Regeringens förslag:
Bestämmelsen om att folkölsförsäljning ska anmälas till kommunen förtydligas så att det tydligt framgår att folköl inte får säljas innan anmälan har skett. På samma sätt förtydligas bestämmelsen om anmälan av servering av folköl. I lagen införs en bestämmelse om att den som bedriver detaljhandel med folköl ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för folkölsförsäljning samt att kommunen ska ha en tillsynsplan.

(Prop. 2009/10:125 sid 81)

Allmänt
Genom alkohollagens tillkomst avskaffades det tillståndskrav som tidigare gällde för matvaruhandlare som bedrev detaljhandel med öl.

Förutsättningarna för att detaljhandel med öl skall få bedrivas är numera att den sker i en godkänd livsmedelslokal och att det där även bedrivs matvaruförsäljning.

Undantaget för tillverkare av lättdrycker att få bedriva detaljhandel med öl utan någon koppling till matvaror togs bort den 1 juli 2001.

Första stycket
Godkännande av livsmedelslokal
Lokalen skall vara godkänd med stöd av 22 § livsmedelslagen[4] och 37 § livsmedelsförordningen[5].

Det är alltså inte tillräckligt att det finns tillstånd att yrkesmässigt hantera livsmedel enligt 23 § livsmedelslagen och 16 § livsmedelsförordningen.

Matvaror
Vad matvaror är får anses framgå av tidigare praxis på området eftersom förarbetena till alkohollagen inte talar om att någon förändring varit avsedd. Detta innebär att det även fortsättningsvis skall vara fråga om egentliga matvaror ur det sedvanliga livsmedelssortimentet. Med detta avses t.ex. mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker och frukt samt ett brett urval konserver liksom djupfrysta matvaror. Som matvaror brukar också räknas pizzor, piroger, smörgåsar och portioner av hämtmat.

Däremot anses inte livsmedel inom det s.k. kiosksortimentet vara matvaror. Det gäller glass, konfektyrer, snacks, lättdrycker, kaffe, te, kakao, frukt, produkter av frukt, honung, kex och liknande.

Matvaruförsäljning
Sambandet mellan detaljhandel med öl och försäljning av matvaror har behållits i alkohollagen, jfr. prop. 1994/95:89 sid. 72 och SOU 1993:50 sid. 134.

Av förarbetena till lagen framgår vidare att det bedömdes att de nya reglerna skulle kunna innebära att öl kunde komma att säljas i andra sammanhang än tidigare, t.ex. i butiker med mer begränsad matvaruhandel. Denna förändring förväntades dock endast bli marginell, jfr. prop. 1994/95:89 sid. 74.

Dessa uttalanden får anses innebära att lagstiftaren inte i någon väsentlig grad avsett att minska kravet på försäljning av matvaror.

För att det skall kunna anses att *”försäljning av matvaror bedrivs”* måste det vara fråga om en faktisk försäljning av ett någorlunda brett sortiment matvaror ur det ovan nämnda livsmedelssortimentet, d.v.s. mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker, frukt, ett brett urval konserver liksom djupfrysta matvaror samt pizzor, piroger, smörgåsar och portioner av hämtmat. Det räcker alltså inte att en butik lagerhåller någon enstaka matvara.

Andra stycket
Anmälningsskyldighet
Den som bedriver detaljhandel med öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras av behörig företrädare för det företag som driver verksamheten. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas.

Tredje stycket
Egentillsyn
FÖRETAGETS ROLL

[4] 22 § Livsmedelslagen (1971:511 ändrad genom 1975:733).
[5] 37 § Livsmedelsförordningen (1971:807 ändrad genom 1993:1376).

Varje företag som bedriver detaljhandel med öl är skyldigt att utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen av ölförsäljningen. För denna egentillsyn skall företaget ta fram och tillämpa ett egentillsynsprogram.

Programmet skall i ett dokument bl.a. beskriva vilka rutiner som skall tillämpas vid försäljning av folköl för att minimera antalet överträdelser av försäljningsbestämmelserna.

KOMMUNENS ROLL
Det är viktigt att kommunen informerar handlarna om försäljningsreglerna och om skyldigheten att ha en särskild tillsyn över ölförsäljningen så snart en handlare gjort en anmälan /…/. Kommunen bör i sin tillsyn över öldetaljhandeln ha särskild uppmärksamhet på hur egentillsynen fungerar. Frånvaron av egentillsyn och/eller program kan utgöra grund för åtgärd (försäljningsförbud eller varning).

PROGRAM FÖR EGENTILLSYN
Syftet med programmet är att det skall utgöra ett instrument för handlaren att säkerställa att försäljningsreglerna kommer att följas samt att förhindra att det uppstår olägenheter i samband med ölförsäljningen. Det bör också finnas en beredskap för att vidta åtgärder i det fall bestämmelserna inte följs eller då olägenheter uppstått. Vilka åtgärder det är bör framgå av programmet. Särskild vikt bör läggas på ålderskontrollen och risken för langning.

KUNSKAPER OCH ANSVAR
Såväl företagaren som samtliga anställda som har kassaarbete skall ha kunskap om försäljningsreglerna och om varför de finns. Handlaren skall vara medveten om att försäljningsförbud kan meddelas. Handlaren skall också informera personalen om deras personliga ansvar. I programmet bör företagaren ange hur kunskap om försäljningsreglerna förmedlas till de anställda och hur ofta en repetition av reglerna bör göras. Det kan vara lämpligt att regelbundet och i vart fall årligen ha en genomgång av regelverket. Vad gäller nyanställda bör företagaren informera dessa om reglerna innan de påbörjar kassaarbete. Företagaren bör också dokumentera när nyanställda informerats om försäljningsreglerna samt om butikens rutiner.

FÖRSÄLJNINGSANSVARIG
Det bör finnas minst en försäljningsansvarig i varje butik som bedriver detaljhandel med öl. Denne bör finnas tillgänglig när ölförsäljning bedrivs. Försäljningsansvarig bör ha fyllt 18 år och vara mogen och lämpad för uppgiften. I större företag där företagaren inte själv innehar denna funktion bör alltså någon anställd utses. I programmet bör finnas rutiner för detta samt särskilda instruktioner för den försäljningsansvarige, t.ex. hantering av olika tänkbara situationer där problem kan uppstå.

FÖRETAGARENS INFORMATION TILL KUNDERNA
Företagaren bör upplysa sina kunder om försäljningsreglerna genom tydliga anslag på de ställen i butiken där öl säljs. Vid varje kassa bör dessutom finnas ytterligare information riktad till kunderna.

FÖRETAGARENS KONTROLL ÖVER ÖLFÖRSÄLJNINGEN
Företagaren skall ha kontroll över ölförsäljningen. Det skall av programmet framgå vilka rutiner kassapersonalen skall tillämpa för att undvika försäljning till:

a) underåriga och till kunder som kan tänkas köpa åt någon som inte själv skulle få köpa (s.k. langare). Vanliga matvarukunder utgör normalt inte något problem i detta sammanhang. Om kunden/kundernas ålder är känd sedan tidigare är det naturligtvis inte nödvändigt med ålderskontroll. Kunder, särskilt ungdomar, som enbart köper öl och i större mängder måste ägnas särskild uppmärksamhet. I de fall kassapersonalen bedömer att enstaka kund eller en eller flera kunder i ett sällskap är under 25 år är det lämpligt att alltid begära ålderslegitimation (en

metod som visat sig användbar är kassaregistersystem som när ölets EAN-kod registreras gör personalen uppmärksam på att det kan vara aktuellt med att göra en ålderskontroll av kunden). Ålderskontroll kan göras såväl av den kund som står för inköpet som av andra som är i köparens sällskap i fall då dessa kan bedömas vara under 25 år. Om någon sådan person visar sig vara under 18 år kan det finnas särskild anledning anta att ölet skall langas. Bedöms så vara fallet skall försäljning vägras. Det bör således finnas en medvetenhet hos personalen om risken för langning. Det kan vidare vara lämpligt att, när det gäller försäljning till ungdomar, maximera det antal burkar/flaskor som kan köpas vid ett och samma tillfälle.

b) påverkade personer. I programmet bör ges exempel på tecken som kan tyda på att en kund är påverkad och hur en sådan situation skall hanteras. I första hand gäller givetvis att personen skall nekas inköp. Om detta besked inte accepteras kan den försäljningsansvarige tillkallas och ytterst även polis.

Det bör finnas en möjlighet att vid varje kassa snabbt kunna påkalla och få hjälp från handlaren eller annan försäljningsansvarig. Problematiken under sen kvällstid och vid låg bemanning bör särskilt uppmärksammas.

FÖRETAGETS BEREDSKAP ATT AGERA NÄR PROBLEM UPPSTÅR
Om försäljningsbestämmelserna trots allt inte efterlevs skall handlaren omedelbart vidta åtgärder för att förbättra rutinerna. Av programmet bör framgå vilka åtgärder denne avser att vidtaga. Lämpliga åtgärder som handlaren kan ta initiativ till i detta sammanhanget kan vara att:

- omedelbart gå igenom försäljningsbestämmelserna med personalen,
- under viss tid bedriva manuell försäljning (dvs. försäljning över disk) av ölet och
- upphöra med ölförsäljning vid vissa tidpunkter på dygnet.

CHECKLISTA FÖR EGENTILLSYNEN:

- utse försäljningsansvarig,
- informera berörd personalen om regler och rutiner och varför de finns,
- regelbundet repetera regler och rutiner med personalen,
- regelbunden intern kontroll av att personalen följer reglerna,
- se till att det finns tydlig information om reglerna anslagen i butiken,
- dokumentera att åtgärderna i programmet vidtagits.

<u>Övrigt</u>
Kombination detaljhandel och servering
Detaljhandel med öl kan kombineras med servering av öl förutsatt att både försäljning av matvaror och servering av mat bedrivs i den aktuella försäljningslokalen.

Allmänna bestämmelser för försäljning
Även om detaljhandel med öl får ske utan särskilt tillstånd gäller de allmänna försäljningsbestämmelserna om åldersgränser och s.k. langning. Vid brott mot dessa allmänna försäljningsregler kan det således bli aktuellt med ingripande enligt de ansvarsregler som gäller enligt alkohollagen.

Ansvar
Detaljhandel med öl som bedrivs utan att de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda utgör *olovlig försäljning av alkoholdrycker.*

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

6 kap. Handel med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Handel med teknisk sprit

6 kap. 1 §
Teknisk sprit får endast säljas, köpas, införas, importeras, föras ut eller exporteras om det föreligger rätt till det enligt denna lag.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller inte sprit som är fullständigt denaturerad i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 3199/93 av den 22 november 1993 om ömsesidigt erkännande av förfaranden för att fullständigt denaturera alkohol för att erhålla punktskattebefrielse.

6 kap. 2 §
Försäljning av teknisk sprit får bedrivas endast av den som har godkänts som upplagshavare för sådan sprit enligt 9 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

6 kap. 3 §
Teknisk sprit som ska användas eller säljas inom landet och som inte är fullständigt denaturerad enligt 1 § andra stycket, ska vara denaturerad på ett sätt som så långt möjligt hindrar förtäring av spriten utan att hindra den avsedda användningen.

6 kap. 4 §
Vid försäljning av teknisk sprit är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

Säljaren ska förvissa sig om att spriten inte kommer att användas på otillåtet sätt.

6 kap. 5 §
Den som har rätt att sälja teknisk sprit får också köpa samt föra in eller importera, föra ut eller exportera sådan sprit.

Försäljning får ske till
1. den som har rätt att tillverka alkoholdrycker,
2. den som har godkänts som skattebefriad förbrukare för sådan vara enligt 31 e § lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
3. apotek,
4. universitet eller högskola för vetenskapligt ändamål, eller
5. sjukhus för medicinskt ändamål.

Handel med alkoholhaltiga preparat

6 kap. 6 §
Alkoholhaltiga preparat får, med de begränsningar som följer av denna lag, säljas inom landet under de villkor som gäller för handel i allmänhet.

Ytterligare begränsningar av handel med alkoholhaltiga preparat kan följa av annan lagstiftning.

6 kap. 7 §
Alkoholhaltiga preparat får inte säljas eller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att användas i berusningssyfte.

6 kap. 8 §
Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda att förtäras får inte genom smak- eller färgsättning, genom sin förpackning eller på annat liknande sätt utformas så att det finns risk för förväxling med alkoholdryck eller att det på annat sätt uppmuntrar till förtäring.

6 kap. 9 §
Alkoholhaltiga preparat som inte är avsedda för förtäring och som ska användas eller säljas inom landet ska vara denaturerade på ett sätt som så långt möjligt hindrar att de förtärs.

Bemyndigande

6 kap. 10 §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om
1. vem som utöver vad som anges i 5 § har rätt att köpa teknisk sprit och i så fall till vilket ändamål,
2. anlitande av kontrollbolag vid handel med teknisk sprit,
3. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas, samt
4. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa.

7 kap. Marknadsföring av alkoholdrycker

7 kap. 1 §
Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

7 kap. 2 §
Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker får sådana drycker inte lämnas som gåva.

Möjligheten att lämna alkoholdrycker som gåva behandlas i prop. 1994/95:89 på sid. 90, i prop. 1998/99:134 på sid. 179 och i prop. 2000/01:97 på sid. 56f.

Bestämmelserna i denna paragraf innebär förbud för vissa givarkategorier att lämna alkoholdrycker som gåva. Dessutom gäller att alkoholdrycker inte får lämnas som gåva till underåriga /…/.

Bestämmelsen omfattar alla slag av alkoholdrycker, alltså även öl.

Med gåva avses såväl att bjuda för förtäring på stället som att överlämna alkoholdrycker på annat sätt.

Första stycket
Första stycket gäller bland annat de som bedriver partihandel eller servering med alkoholdrycker eller detaljhandel med öl. De två sistnämnda kategorierna får i sin rörelse inte lämna alkoholdrycker som gåva. En partihandlare får endast ge bort alkoholdrycker som gåvor i form av varuprover och då i enlighet med nedanstående regler. En partihandlare får därmed inte ge bort alkoholdrycker i någon annan form oavsett vad man kallar det.

Varuprover
Begreppet varuprov innebär att det är ett led i en försäljning för att ge mottagaren möjlighet att bedöma produkten. Av detta följer att det endast kan vara frågan om en begränsad mängd. Det spelar sedan ingen roll om varuproverna överlämnas på flaska eller i glas vid t.ex. en provsmakning.

Partihandlare kan alltså endast ge varuprover till dem som han har rätt att sälja till, dvs. i huvudsak andra partihandlare och innehavare av vissa serveringstillstånd. Med dessa likställs i detta fall även vissa andra som yrkesmässigt hanterar alkoholdrycker. Dessa är vinskribenter och serveringspersonal som hanterar alkoholdrycker.

Varuprover får därmed inte ges till några utöver de ovanstående. De får inte ges till leverantörer, andra kunder eller privatpersoner. Varuprover får heller inte ges för att marknadsföra andra produkter än alkoholdrycker.

Representation
Normal och vedertagen affärsrepresentation är tillåten, som till exempel att bjuda på ett glas sherry eller champagne vid invigningen av ett nytt kontor. Detta under förutsättning att det inte är någon form av tillställning för allmänheten. Tillståndshavare/motsvarande får dessutom ge anställd alkoholdrycker som present vid t.ex. bemärkelsedag.

Alkoholdrycker som ges vid sådan representation får inte tas från det egna varulagret utan måste inhandlas på Systembolaget AB.

Sponsring och vinprovning
Att sponsra invigningar, premiärer och dylikt genom att skänka alkoholdrycker är inte tillåtet då en partihandlare endast får ge alkoholdrycker i form av varuprover enligt ovanstående regler.

Alkohollagens gåvoförbud gäller även för vinprovning. Detta innebär att en partihandlare kan ordna vinprovningar för tillståndshavare. Han får då tillhandahålla alkoholdryckerna som varuprover. En partihandlare får däremot inte anordna vinprovningar för andra än dessa eftersom han varken får ge varuprover eller sälja till dessa personer. Han kan heller inte ”hjälpa till att handla på Systembolaget” eftersom han inte får ”tillhandagå med anskaffande av alkoholdrycker” /…/.

Mässor
Även vid mässor gäller samma regler. Provsmakning för andra än tillståndshavare och vinskribenter är inte tillåtet.

Mässarrangörer har ibland någon form av registreringssystem där fackbesökare (vinskribenter, innehavare av serveringstillstånd mm.) förses med ett behörighetsbevis eller dylikt. Detta kan vara en utmärkt service för utställande partihandlare. Partihandlaren bör dock förvissa sig om att detta förfarande inte kan leda till att hans partihandelsrätt kan äventyras eftersom det alltid är partihandlaren som har det slutliga ansvaret för vem han ger varuprover till.

Av definitionen av varuprover samt alkohollagens bestämmelser i övrigt om ordning och nykterhet framgår att varuprover inte får ges till den som är märkbart berusad eller uppträder störande.

Analyser/testpaneler
Att testa produkter för att bedöma kvalitet, marknadspotential eller dylikt kan vara en naturlig del i en partihandlares utveckling av produktsortimentet. Hur testerna genomföras, om de ska göras internt, av ett fåtal experter eller i en större testpanel som något etablerat undersökningsföretag tillhandahåller är inte reglerat i detalj.

Att använda testning för mer marknadsföringsinriktade aktiviteter eller aktiviteter riktade direkt mot konsumenter är dock aldrig tillåtet.

<u>Andra stycket</u>
Andra stycket gäller andra näringsidkare än de som anges i första stycket och innebär förbud mot att använda alkoholdrycker som försäljningsargument. Bestämmelsen utgör dock inte hinder för en arrangör att bjuda på alkoholdrycker vid invigningen av till exempel en vernissage, en mässa eller liknande.

Ansvar

Bestämmelserna om gåvoförbud är inte straffsanktionerade i alkohollagen. Däremot kan administrativa åtgärder /…/ komma ifråga[6].

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

7 kap. 3 §
Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter får inte kommersiella annonser i ljudradio- eller TV-program användas. Det gäller även sådana TV-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen (1996:844).

7 kap. 4 §
Vid marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol till konsumenter får inte kommersiella annonser användas i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter. Detta gäller dock inte i fråga om skrifter som tillhandahålls endast på försäljningsstället för sådana drycker.

Paragraferna motsvarar 4 kap. 8–11 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 165)

[6] Kommunen meddelade Bolaget A en varning sedan bolaget bjudit på alkoholdrycker. Bolaget hade skickat inbjudan till ett antal (150 –180 personer)av sina s.k. vip-gäster (varje gäst fick också ta med sig en vän).Av inbjudan framgick att det skulle bjudas på en buffé vari ingick alkoholdrycker. Bolaget hävdade att de inbjudna gästerna var medlemmar i bolagets kundklubb. Bolaget överklagade varningen till Länsrätten i Östergötlands län som 1997-09-29, nr 1151-97, undanröjde varningen. Länsrättens skäl härför var att den ansåg att arrangemanget fick anses ingå i sådan allmänt godtagen representation som åsyftas i förarbetena. Kommunen överklagade till Kammarrätten i Jönköping som 1999-04-28, nr 3968-97, upphävde länsrättens dom och fastställde kommunens beslut. Kammarrätten fann, efter att ha inhämtat yttrande från Alkoholinspektionen (dnr 421/98),att ”med hänsyn till att inbjudan riktats mot en relativt stor grupp av hotell- och restauranggäster till vilka bolaget inte upprätthöll annat än ett i förhållande till allmänheten vanligt kundförhållande och då tillställningen närmast är att uppfatta som PR-verksamhet kan ifrågavarande bjudning av alkoholdrycker inte anses ha skett i samband med sådan allmänt godtagen representation som avses i förarbetena. Bolaget har i förevarande fall brutit mot det s.k. gåvoförbudet i 3 kap 5 § första stycket alkohollagen.”

7 kap. 5 §
Vid marknadsföring till konsumenter av alkoholdrycker genom kommersiella annonser får framställning i bild omfatta endast en återgivning av
1. varan eller råvaror som ingår i varan,
2. enstaka förpackningar, eller
3. varumärke eller därmed jämförligt kännetecken.

Kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, får inte vara större än 2100 spaltmillimeter. Annonsen ska på ett tydligt sätt ange dryckens alkoholhalt men får inte framställa en hög alkoholhalt som en positiv egenskap.

En sådan annons som avses i första och andra styckena får inte strida mot god sed genom det sammanhang där den förekommer, använda sig av metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller innehålla osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, alkoholens verkningar eller andra egenskaper.

Paragrafen ersätter bestämmelserna i 4 kap. 11 a § gamla alkohollagen (1994:1738).

I första stycket ersätts den nuvarande bestämmelsen om vad framställning i bild får omfatta vid marknadsföring av alkoholdrycker genom kommersiell annons i periodiska skrifter utvidgas så att bestämmelsen också gäller annonsering i andra medier. Avsikten med utvidgningen är att bestämmelsen blir medieneutral och gäller annonsering på Internet, som vänder sig till svenska konsumenter, produktblad och annan direktreklam som placeras direkt på säljställen. Den tidigare begränsningen till högst 15 procent tas bort eftersom denna reglering gäller all marknadsföring av alkoholdrycker, således även sådana drycker som har en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.

Andra stycket har justerats redaktionellt, men har samma innebörd som i gamla lagen.

Tredje stycket har överförts oförändrat.

(Prop. 2009/10:125 sid 165)

7 kap. 6 §
Marknadsföring i en kommersiell annons av alkoholhaltiga lättdrycker till konsumenter ska utformas på ett sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker. Marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol i kommersiell annons till konsumenter ska utformas på sådant sätt att den inte kan förväxlas med marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol.

Första stycket första meningen gäller inte då marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller högst 15 volymprocent alkohol är tillåten.

Bestämmelserna om marknadsföring av alkoholhaltiga lättdrycker i första stycket tillämpas inte i de fall detta är oskäligt.

7 kap. 7 §
Vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter genom kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig, och som med avseende på ordningen för utgivningen är jämförbara med periodiska skrifter, ska annonserna på ett tydligt sätt återge en text som informerar om alkoholens skadeverkningar (informationstext). Om det finns flera informationstexter ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika informationstexterna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka texter som ska återges och hur dessa ska utformas.

7 kap. 8 §
Ett handlande som strider mot 1–6 §§ och 7 § första stycket eller föreskrifter som utformats med stöd av 7 § andra stycket ska vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och, i fall som avses i 2 §, även mot näringsidkare. Ett handlande som strider mot 3 § kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 29–36 §§ marknadsföringslagen.

7 kap. 9 §
Regeringen får med avseende på främmande stat bestämma att följande ska gälla.

Vid marknadsföring av alkoholdrycker är det förbjudet att använda oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningar, genom vilka dryckerna direkt eller indirekt anges vara frambragda eller tillverkade i den främmande staten eller i en region eller ort i den främmande staten. Detta gäller även om det äkta ursprunget anges, eller om beteckningen används bara i översättning eller åtföljs av uttryck som art, sort, typ, kopia eller liknande uttryck.

Ett handlande som strider mot andra stycket ska vid tillämpning av marknadsföringslagen (2008:486) anses vara otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

Bestämmelserna motsvarar 4 kap. 11 b–13 §§ gamla alkohollagen (1994:1738) och har endast justerats redaktionellt. Bestämmelsen i 8 § har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 165)

Enligt nuvarande bestämmelser i alkohollagen ska särskild måttfullhet iakttas vid all marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Den får inte heller rikta sig till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Kommersiella annonser för marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter är förbjudna i ljudradio- eller tv-program. AV-utredningen, som har haft i uppdrag att se över radio- och tv-lagen, bl.a. med anledning av antagandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG (det s.k. AV-direktivet), har föreslagit att förbudet ska gälla även s.k. beställ-tv, dvs. audiovisuella medietjänster där användaren har möjlighet att se program på begäran utifrån en katalog av program som har valts ut av leverantören och vid den tidpunkt som användaren själv väljer (SOU 2008:116). Förslaget bereds inom ramen för beredningen av AV-utredningens betänkande.

Sedan 2003 är det i periodisk press tillåtet med kommersiella annonser för marknadsföring av alkoholdrycker med högst 15 volymprocent alkohol. För sådan annonsering gäller strikta marknadsföringsregler. Bl.a. får i bild inte något annat återges än den vara som marknadsförs, råvaror som ingår i varan, enstaka förpackningar eller varumärke eller därmed jämförligt kännetecken. Annonsen ska även innehålla en varningstext.

Konsumentverket har utarbetat allmänna råd för marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter. Där anges bl.a. vad som är att anse som måttfullhet. Framställning i text bör presenteras så sakligt som möjligt och undvika att spela på känslor eller stämningar. Marknadsföring ska inte förekomma i eller kunna förknippas med situationer där alkohol inte ska förekomma – som t.ex. trafik, arbete, sport eller utbildning. Bilder bör endast återge varan, råvaror, förpackningar eller varumärke. Reklam som riktar sig direkt till en enskild konsument (genom post, e-post, tele-marketing, i brevlådan etc.) strider också mot kravet på måttfullhet. Utomhusreklam får bara förekomma i direkt anslutning till säljställe eller tillverkningsplats.

Den svenska marknadsrättsliga lagstiftningen bygger på den s.k. effektlandsprincipen. Denna innebär dels att svensk marknadsrätt är tillämplig på marknadsföring som har effekt på eller riktar sig mot den svenska marknaden, även om marknadsföringen härrör från utlandet, dels att svensk myndighet är behörig att ingripa mot sådan marknadsföring. Effektlandsprincipen följer inte av uttrycklig lagstiftning utan grundar sig på förarbetsuttalanden och praxis från Marknadsdomstolen (prop.1970:57 s. 92 f., prop. 1992/93:75 s. 34 f. och MD 1989:6).

Genomförandet av vissa EG-rättsakter grundade på den s.k. ursprungslandsprincipen har medfört att effektlandsprincipen på senare år kommit att luckras upp. Ursprungslandsprincipen kommer t.ex. till uttryck i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster (e-handelslagen) och innebär att det vid e-handel, som huvudregel, är tillräckligt att den som tillhandahåller tjänsten iakttar det egna landets regler för t.ex. marknadsföring. Detta innebär att det territoriella tillämpningsområdet för delar av svensk rätt påverkas.

Utredningen har konstaterat att ny teknik för kommunikation har medfört att reklam och annan marknadsföring finner nya spridningsvägar och att gränserna mellan olika medier och kommunikationssätt delvis suddas ut. Enligt Konsumentverket har bl.a. marknadsföring via Internet och tv sänd från annat EU-land ökat kraftigt under senare tid. Tillgången till information om alkohol är på 2000-talet långt större än för 20–30 år sedan. Marknadsföring sker i allt större utsträckning via nya tekniker, t.ex. via Internet och genom de interaktiva sociala nätverk som finns, och blir därmed också mer tillgänglig för unga. En sammanställning av forskning som gjorts på EU-nivå visar att det finns ett samband mellan exponering för marknadsföring och ungas konsumtion. Den marknadsföring som sker via nya former av media är ofta gränsöverskridande och svår att kontrollera genom nationella lagar och regler. Marknadsföringen av alkoholdrycker och dess effekter på ungas alkoholkonsumtion och skador har därför varit en prioriterad fråga inom folkhälsoområdet under det svenska ordförandeskapet i EU. Sverige har tagit initiativ till rådsslutsatser som bl.a. lyfter fram vikten av att minska marknadsföring av alkoholdrycker riktad till unga. I det fortsatta nationella samarbetet inom alkohol-, narkotika, dopnings- och tobaksområdena kommer marknadsföringsfrågan att särskilt uppmärksammas.

Bland annat med tanke på den betydelse Internet numera har finns skäl att utvidga tillämpningsområdet för bestämmelsen om vad som får återges i bild i kommersiella annonser vid marknadsföring av alkoholdrycker så att samma regler, som i dag gäller för vad som i bild får återges i sådana annonser i periodisk press, även ska gälla annonser i annan media. Förutom marknadsföring via Internet kommer även annan marknadsföring, t.ex. i form av produktblad eller banderoller och affischer som är avsedda att placeras på säljställe, att omfattas av bestämmelsen.

Förslaget är begränsat till kommersiella annonser. På Internet kan visserligen ett företags hela hemsida generellt betraktas som en del i företagets marknadsföring. Fråga uppkommer då om hela hemsidan eller bara delar av den faller under det något smalare begreppet kommersiell annons. Ytterst bör detta avgöras i varje enskilt fall med beaktande av utformning, presentation och framför allt innehåll på respektive sida, eftersom det på en webbplats på en och samma sida kan förekomma såväl kommersiella texter som text och bild av redaktionell natur.

Även fortsättningsvis kommer det i andra media än periodisk press att vara tillåtet med kommersiell annonsering för drycker med en alkoholhalt som överstiger 15 volymprocent. Försäljning av alkohol över Internet är under vissa förutsättningar tillåten. Det är därför rimligt att producenten också kan marknadsföra hela sortimentet av varor så länge kravet på måttfullhet uppfylls.

(Prop. 2009/10:125 sid 90 - 91)

8 kap. Servering av alkoholdrycker

8 kap. 1 §
För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har sitt hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Serveringstillstånd krävs dock inte om serveringen
1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.

Detaljhandelsbolaget får utan hinder av bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Bestämmelserna i första stycket motsvarar 6 kap. 1 § första stycket och 7 kap. 12 § första stycket gamla alkohollagen (1994:1738). Andra stycket motsvarar 7 kap. 12 § andra stycket gamla alkohollagen. Tredje stycket motsvarar 6 kap. 1 § andra stycket gamla alkohollagen. Fjärde stycket motsvarar 5 kap. 3 § andra stycket gamla alkohollagen.

Ändringarna i bestämmelserna är endast av redaktionell karaktär. Fjärde stycket har utformats i enlighet med Lagrådets förslag. Lagrådet hade också föreslagit en något annorlunda formulering av första stycket. Regeringen har valt att inte följa Lagrådets förslag i den delen.

(Prop. 2009/10:125 sid 165)

Begreppen försäljning och servering definieras i 1 kap /…/. Servering är således en transaktion där någon tillhandahåller alkoholdrycker mot ersättning. Ersättningens storlek har ingen betydelse. Även om alkoholdrycken säljs till självkostnadspris eller t.o.m. med förlust är det servering. Ingår alkoholdryck som en del i ett arrangemang för vilket erläggs entré-, eller deltagaravgift är det också fråga om servering. Ett serveringstillstånd innebär således en rätt för tillståndshavaren att mot betalning servera sina gäster de alkoholdrycker som tillståndet omfattar. /…/

Utanför bestämmelsen faller således sådana situationer då det inte är fråga om ”tillhandahållande av dryck mot ersättning” dvs. då varje deltagare själv skaffar sig de alkoholdrycker han/hon förtär eller då någon av deltagarna bjuder de övriga. /…/ Som försäljning anses inte heller s.k. samköp, dvs. då någon av deltagarna på uppdrag av de övriga anskaffar dryckerna. /…/ Det skall vara fråga om ett enstaka tillfälle, en begränsad krets av deltagare och antingen en lika fördelning av kostnaderna eller efter vars och ens förbeställda mängd.

Är inte dessa förutsättningar uppfyllda är det tveksamt om arrangemanget kan anses som samköp.

Undantaget har främst tillkommit för att i vissa situationer av privat karaktär, då kommersiellt intresse saknas, möjliggöra servering utan tillstånd (dvs. servering som tidigare var tillståndspliktig). Undantaget är tillämpligt även vid ölservering /…/.

Samtliga villkor skall vara uppfyllda samtidigt för att servering skall kunna få ske utan tillstånd eller utan att kraven för att få bedriva ölservering är uppfyllda.

Vidare gäller att även servering som sker med stöd av undantagsbestämmelsen utgör försäljning i lagens mening. /…/ Serveringen omfattas därför av vissa av alkohollagens övriga bestämmelser. Således gäller åldersgränserna /…/ även vid denna typ av servering.

Inköp av starkare alkoholdrycker till serveringen får ske från Systembolaget AB men inte från partihandlare /…/.

Det får inte finnas vinstintresse av något slag, vare sig från försäljningen av dryckerna eller från någon annan del av arrangemanget. Villkoret kan således inte anses uppfyllt om det i samband med serveringen säljs andra varor eller att avsikten är att skapa good-will. Något kommersiellt syfte får inte finnas utan det kan enbart vara fråga om ett helt privat arrangemang.

Bestämmelsen kompletterar förtäringsförbudet /…/. Det innebär att vare sig serveringslokaler eller detaljhandelslokaler, dvs. lokaler som normalt används för yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker, får användas om servering skall vara tillåten enligt undantagsbestämmelsen.

Det får inte vara fråga om en verksamhet som återkommer mer eller mindre regelbundet. Ett bröllop och en jubileumsfest är exempel på när kriteriet för enstaka tillfälle kan anses uppfyllt. Föreningsmöten och pubkvällar på arbetsplatser m.m. tillhör däremot inte denna kategori. För att undantaget skall vara tillämpligt skall gästerna också vara kända till namn och antal i förväg, dvs. det handlar endast om inbjudna gäster.

Ingen annan kostnad utöver inköpskostnaden för dryckerna får tas ut av gästerna. Avgift för att få delta i tillställningen eller betalning för annat får inte förekomma. Detta innebär att arrangören i anslutning till tillställningen inte kan ta betalt för vare sig mat eller för andra varor eller tjänster m.m.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

Trafikservering kan förekomma på fartyg, flygplan eller tåg men inte på andra färdmedel som till exempel bussar, hyrlimousiner o. dyl. I övrigt gäller samma regler för trafikservering som för annan servering. Lagstiftaren har dock förutsatt att tillståndsmyndigheten anpassar de restaurangmässiga kraven till de förhållanden som råder på respektive trafikmedel, se prop. 1994/95:89 sid. 66. /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 2 §
Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Bestämmelserna i första – tredje styckena motsvarar 7 kap. 5 och 6 §§ gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar.

I fjärde stycket anges att tillstånd för provsmakning av alkoholdrycker kan ges enligt 6 och 7 §§. Detta är en ny sorts tillstånd, vilket liksom vad gäller serveringstillstånd ska kunna meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Fjärde stycket har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

I gamla alkohollagen finns i 7 kap. 5 § ett tredje stycke som anger att tillståndsmyndigheten får meddela villkor. Lagrådet har vid några tillfällen (se bl.a. yttrande 2006-03-24) uttalat sig beträffande villkor. En myndighet som på ansökan meddelar ett för sökanden positivt beslut har, utan författningsstöd, enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer rätt att till sitt beslut foga olika slag av villkor. En förutsättning är givetvis att villkoren ligger inom ramen för de syften ska tillgodoses genom tillståndsgivningen. En bestämmelse som den i 7 kap. 5 § tredje stycket gamla alkohollagen tjänar således inte något självständigt syfte och har inte förts över i den nya lagen.

Bestämmelsen i 7 kap 5 § gamla alkohollagen angav också att villkor kunde ”meddelas senare”. Att meddela villkor som inskränker ett tidigare givet serveringstillstånd är snarast att se som en återkallelse följt av ett nytt tillstånd. Således behövs inte heller denna bestämmelse.

(Prop. 2009/10:125 sid 165 - 166)

Allmänt
Ovanstående bestämmelser har i huvudsak direkt överförts från tidigare lagstiftning[7]. Någon ändring i sak har inte gjorts, se prop. 1994/95:89 sid. 101.

Stadigvarande och tillfällig servering
Det finns två grundtyper av tillstånd:
I Stadigvarande tillstånd och
II Tillfälliga tillstånd.

[7] 37 och 43 §§ LHD

I Stadigvarande tillstånd
Denna typ av tillstånd kan antingen avse hela året eller viss del av året (säsongsrättighet). Exempel på säsongsrättighet är en restaurang som har tillsvidaretillstånd till servering under sommarmånaderna.

STADIGVARANDE TILLSTÅND FÖR SERVERING TILL ALLMÄNHETEN
För erhållande av denna typ av tillstånd gäller höga krav till exempel beträffande lokaler, matutbud och kännedom om alkohollagstiftningen.

I prop. 1994/95:89 görs följande uttalande på sid 66:
”De höga kraven på lokalen, allsidigt matutbud och sökandens utbildning och branschvana avser i första hand tillstånd för vanlig restaurang (alkoholservering till allmänheten). Det sägs inte klart i lagstiftningen att tillståndsmyndigheten skall ställa lägre krav för andra typer av tillstånd. Emellertid har det utvecklats en praxis som innebär lägre krav på matutbud, lokalens beskaffenhet och sökandens utbildning för att få serveringstillstånd till slutna sällskap och för tillfälligt tillstånd.

Regeringen föreslår lagstöd för denna praxis men betonar samtidigt att kraven på att sökanden skall ha godkänd vandel kvarstår. Där skall samma krav gälla för att få tillstånd till slutna sällskap och tillfälliga tillstånd som för tillstånd till allmänheten.”

STADIGVARANDE TILLSTÅND FÖR SERVERING TILL SLUTNA SÄLLSKAP

Ett stadigvarande tillstånd avseende slutna sällskap är antingen:
- en s.k. *klubbrättighet*, det vill säga ett tillstånd för ett visst sällskap som förening, företag, klubb, personalgrupp och dylikt, eller
- en s.k. *festvåningsrättighet*, det vill säga ett tillstånd till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap

Eftersom kraven för tillstånd för stadigvarande servering till allmänheten är högre än för tillstånd till servering i slutna sällskap respektive tillfälliga tillstånd är det viktigt att frågan om den tänkta serveringen avser allmänheten eller inte utreds vid tillståndsprövningen.

För att det skall kunna vara fråga om ett slutet sällskap krävs att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Det är alltså inte fråga om ett slutet sällskap om till exempel medlemskap kan lösas i entrén till den aktuella tillställningen.

Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller annat innehållsmässigt samband mellan medlemmarna – något sådant samband kan normalt inte anses finnas till exempel vad gäller gäster på ett hotell. Exempel på underlag som kan användas för att bedöma denna fråga kan vara föreningsstadgar, uppgifter om styrelsens sammansättning, styrelse- eller årsmötesprotokoll, verksamhetsberättelse och medlemsförteckning.

Antalet medlemmar kan också vara av betydelse. Föreningar som omfattar en stor del av invånarna på en ort eller en lokalförening som även är öppen för en organisations samtliga medlemmar inom en viss region eller inom landet torde exempelvis normalt inte kunna anses vara slutna sällskap

Slutligen gäller att en tillställning som är allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagens bestämmelser kan inte vara ett slutet sällskap i alkohollagens mening[8].

[8] 2 kap 3 § Ordningslagen (1993:1617)
Med offentlig tillställning enligt denna lag avses:
1. tävlingar och uppvisningar i sport och idrott.
2. danstillställningar.

Sammanfattningsvis kan sägas att följande punkter bör beaktas vid bedömningen av om ett sällskap skall anses vara slutet eller inte:

- hur medlemskap förvärvas,
- om det finns något innehållsmässigt samband mellan medlemmarna i sällskapet,
- omfattningen av det slutna sällskapet samt
- utformningen av eventuell annonsering[9].

Av tillståndsbeviset bör klart framgå om tillståndet avser en klubbrättighet eller festvåningsrättighet.

II Tillfälliga tillstånd

Tillfälliga tillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod och kan avse servering till allmänheten eller slutna sällskap Med enstaka tidsperiod avses enligt praxis från tidigare lagstiftning några dagar upp till ett par månader.

Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet.

Också *antalet* tillståndstillfällen i en viss serveringslokal kan vara av betydelse. Anordnas ofta tillfällig servering till olika slutna sällskap i samma serveringslokal kan det vara lämpligt att kräva ett stadigvarande tillstånd avseende lokalen. Detta bland annat för att underlätta tillsynsmyndigheternas kontroll över serveringsställena på orten.

Även vid denna typ av tillstånd är det i allmänhet viktigt att skilja mellan servering till slutna sällskap och servering till allmänheten. Detta bland annat eftersom risken för att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå generellt sett torde vara större vid servering till allmänheten. I sådant fall kan det därför finnas anledning att inhämta synpunkter från såväl miljöförvaltningen som polismyndigheten. Det kan också finnas skäl att ha en större tillsynsberedskap. I det här sammanhanget bör dock observeras att enbart det faktum att en ansökan har ”rubricerats” felaktigt inte är tillräcklig grund för att avslå ansökan. Avslagsgrunden måste vara alkoholpolitiskt sakligt motiverad /…/. Exempel på avslagsgrund kan vara att det finns risk för att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå.

Begränsning av tillstånds giltighetstid

Särskilda skäl att begränsa giltighetstiden för tillstånd som avser *servering året runt eller årligen under viss tidsperiod* kan till exempel vara att förändringar i verksamheten, vilka motiverar en förnyad prövning, kan förutses[10]. Se prop. 1994/95:89 sid. 101.

---

3. tivolinöjen och festtåg.
4. marknader och mässor, samt
5. andra tillställningar som inte är att anse som allmänna sammankomster eller cirkusföreställningar.

För att en tillställning skall anses som offentlig krävs att den anordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den. En tillställning till vilken tillträdet är begränsat genom krav på inbjudan, medlemskap i en viss förening eller annat villkor är dock att anse som en tillställning som allmänheten har tillträde till, om tillställningen uppenbarligen är en del av en rörelse vars verksamhet uteslutande eller väsentligen består i att anordna tillställningar av detta slag. Detsamma gäller om tillställningen med hänsyn till omfattningen av den krets som äger tillträde, de villkor som gäller för tillträdet eller andra liknande omständigheter är att jämställa med sådan tillställning.

[9] Kammarrätten i Stockholms län, dom den 17 januari 1996, nr 9237-95. En förening hade tillstånd till servering av samtliga alkoholdrycker till slutna sällskap. Länsstyrelsen återkallade tillståndet efter en tillställning med hänvisning till att det inte varit fråga om ett slutet sällskap. Kammarrätten fann att eftersom bl.a. annonsering om tillställningen skett i kvällstidning uppfyllde föreningen inte kravet på slutenhet. Det var därmed rätt att återkalla serveringstillståndet.

Det bör här observeras att tillstånd inte får meddelas, inte ens tillfälligt, när det råder tveksamhet om grundförutsättningarna för tillstånd är uppfyllda /…/.

Villkor

Genom villkor kan tillståndsmyndigheten till exempel förordna om:

- vilka serveringslokaler som får utnyttjas och hur,
- att ordningsvakter skall finnas,
- att alkoholdrycker endast får serveras genom bordservering,
- vilka serveringstider som skall gälla,
- hur och när en drinkbar får användas, jämför prop. 1994/95:89 sid. 101.

/…/

Villkor enligt alkohollagen får endast användas för att motverka skadeverkningar av alkoholpolitisk art. De får däremot inte tillgripas för reglering av förhållanden på område som ligger under annan lagstiftning till exempel på brand- och miljöskyddsområdet. Det bör också observeras att villkor endast kan användas individuellt i enskilda fall. Beträffande generella inskränkningar av försäljningen av alkoholdrycker se 3 kap 10 §.

Innan villkor avseende ordningsvakter meddelas bör samråd ske med polismyndigheten.

Ett tillstånd kan avse spritdrycker, vin och starköl men inte en viss sorts dryck som till exempel ett visst varumärke eller en viss grupp av drycker, till exempel glögg, likör eller ”mellanöl”.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 3 §

Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

Bestämmelsen är ny och innebär att restauranger med stadigvarande tillstånd ges en rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna rörelsen. Bestämmelsen avser just snaps i den vedertagna svenska betydelsen, dvs. kryddat brännvin. Brännvin är ett gammalt och vedertaget svenskt begrepp för sprit som tillverkas genom destillering av potatis eller säd. Avsikten är att göra det lagligt att kunna servera ställets egen snaps till julbord eller liknande tillställningar. Enligt dagens regler måste en restauratör ansöka om tillverkningstillstånd för att få göra detta.

En anmälan måste dock göras till kommunen. Detta för att kommunen ska ha ett underlag för sin tillsyn av verksamheten. Se också 2 kap. 2 § tredje stycket där det anges att sådan kryddning av spritdryck som avses i denna paragraf inte är att anse som tillverkning av spritdryck. Bestämmelsen kommenteras närmare i avsnitt 11.8.

(Prop. 2009/10:125 sid 166)

[10] Kammarrätten i Jönköping fastställde Länsrättens i Jönköpings län dom. Länsrätten ansåg att det fanns skäl att begränsa ett tillstånds giltighetstid eftersom det fanns risk för ordningsstörningar och platsen för den tänkta restaurangen tidigare hade varit samlingsplats för ungdomar. Serveringstillstånd medgavs därför endast för en försöksperiod på sex månader. Kammarrättens dom den 21 maj 1996, nr 1562-96 respektive länsrättens dom den 8 mars 1996, nr 140-96.

11.8 Regeringens förslag:
Den som har tillstånd att servera spritdrycker ska, efter anmälan till kommunen, ha rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna verksamheten.

(Prop. 2009/10:125 sid 114)

De nu gällande reglerna förhindrar däremot inte blandning av drinkar etc., som sker direkt på gästernas beställning. Inte heller har beredning av glögg i allmänhet uppfattats vara i strid med alkohollagens bestämmelser.

De farhågor som har framförts med anledning av förslaget att tillåta kryddning av snaps är att en sådan möjlighet skulle öka risken för att illegal alkohol används på krogarna och att kontrollen av detta skulle försvåras. Det finns också en oro för ökade problem med till exempel s.k. shots-blandningar och blandningar och kryddningar av andra spritdrycker än snaps.

Förslaget handlar dock enbart om att som snaps kunna servera vad som i allmänt tal benämns brännvin, som har kryddats på restaurangen efter eget recept. /…/ Det är dock spritdrycker som motsvarar det traditionella svenska okryddade brännvinet som ska komma ifråga, oavsett vilken kategori drycken sorterar under enligt EU-bestämmelserna. Verksamheten ska vidare vara i liten skala. Avsikten är inte att öppna för egentillverkning av olika spritdrycker utan enbart att man på ett serveringsställe ska kunna krydda brännvin för servering i den egna verksamheten.

Den tillståndshavare som har för avsikt att krydda sin egen snaps för servering på serveringsstället ska anmäla detta till kommunen, som därmed får kännedom om verksamheten och kan utöva den kontroll som krävs. Det är i sammanhanget också relevant att påpeka de andra instrument som samhället har för att utöva tillsyn över restaurangägare, reglerna om bokföring, deklaration, skatteinbetalning, kassaregister m.m. Genom den skattekontroll som utövas av Skatteverket torde förekomsten av illegal sprit kunna upptäckas. Mängden inköpta spritdrycker bör rimligen stämma överens med mängden försålda och eventuellt spill kunna förklaras. Risken för att illegal sprit skulle användas i detta sammanhang bör sålunda kunna motverkas genom en aktiv tillsyn och skattekontroll.

(Prop. 2009/10:125 sid 115 - 116)

Se Allmänt råd, FHIFS 2010:6.

8 kap. 4 §
Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Se FHIFS 2010:8 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter och allmänna råd om anmälan av lokal för cateringverksamhet, kryddning av spritdryck för servering som snaps och provsmakning.

Bestämmelsen är ny och behandlas närmare i avsnitt 11.2. Innebörden är att cateringföretag inte ska behöva söka tillstånd vid varje serveringstillfälle, utan kunna erhålla ett stadigvarande tillstånd. En anmälan ska dock ges in till kommunen inför varje serveringstillfälle så att kommunen ska kunna godkänna den lokal där serveringen kommer att äga rum. Det finns ingen

begränsning till var cateringföretaget ska ha sitt säte, utan ett företag i kommun x ska kunna erhålla tillstånd för servering i kommun y.

I andra stycket uppställs som villkor för stadigvarande tillstånd att cateringföretaget ska ha ett eget kök för tillredning av mat. Inte heller denna bestämmelse är begränsad till kommun. Det finns därutöver föreskrifter i livsmedelslagstiftningen om hur ett kök ska vara utrustat m.m. för att yrkesmässig tillagning av mat ska få bedrivas. Vanligt lägenhets- eller villakök torde därigenom inte kunna komma ifråga.

Ett cateringföretag som har ett stadigvarande serveringstillstånd kommer därigenom också att kunna inhandla alkoholdrycker hos en partihandlare, se 13 §.

(Prop. 2009/10:125 sid 166)

11.2 Regeringens förslag:
Ett cateringföretag som bedriver verksamhet för slutna sällskap ska kunna få ett stadigvarande serveringstillstånd. Varje serveringstillfälle ska anmälas till kommunen. Samma villkor beträffande matutbud och eget kök som gäller restauranger ska gälla för cateringföretag. Dock behöver företaget inte ha ett kök och tillagningsställe i varje kommun där det söker tillstånd. För att undvika onödig byråkrati och tidsutdräkt bör kommunerna hitta smidiga samarbetsformer för tillståndshanteringen.

(Prop. 2009/10:125 sid 99)

8 kap. 5 §
På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker ske på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

Paragrafen anger att på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler också har rätt att bedriva rumsservering. Detta har inte reglerats tidigare i alkohollagen. Det är i dag inte ovanligt att restaurangverksamhet på ett hotell bedrivs på entreprenad av någon annan än hotellägaren. Det förhållandet ska inte utgöra hinder för tillåtligheten av rumsservering. Det avgörande är att restaurangverksamheten bedrivs i hotellets lokaler och att det finns ett serveringstillstånd som omfattar de drycker som erbjuds i rumsserveringen. För rumsservering ska inte gälla några begränsningar i tid, utan det får ankomma på restauratören och hotellet att besluta om detta. Övriga bestämmelser i alkohollagen om åldersgräns för servering, serveringsansvarig person m.m. gäller självfallet även för rumsservering. I paragrafen finns också en bestämmelse om minibar på hotell, vilken motsvarar 7 kap. 8 § femte stycket gamla alkohollagen (1994:1738), dock med den ändringen att bemyndigandet i andra meningen har tagits bort. Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 11.6.

(Prop. 2009/10:125 sid 167)

11.6 Regeringens förslag:
I lagen anges uttryckligen att rumsservering ska vara tillåten för hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd. Rumsserveringen begränsas inte av de tider som anges i serveringstillståndet för restaurangen.

(Prop. 2009/10:125 sid 110)

/…/ En förutsättning för alkoholservering från minibar är att hotellet har serveringstillstånd. Frågan om rumsservering bör bedömas på samma sätt, eftersom tillstånd till servering via rumsservering bör anses ingå som en del i hotellets serveringstillstånd. Det förutsätts även att tillredd mat kan tillhandahållas. Då det numera inte sällan förekommer att även väletablerade hotell anlitar annat företag för restaurangverksamheten i hotellets lokaler bör emellertid tillstånd till rumsservering liksom för minibar kunna ges även till sådant företag. Vad gäller tidpunkten för servering bör det inte införas några begränsningar i lagen. Det får ankomma på hotellet självt att reglera när sådan service kan erbjudas, med beaktande av de villkor beträffande ansvarsfull servering som alkohollagen i övrigt uppställer.

(Prop. 2009/10:125 sid 111)

8 kap. 6 §
Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåten under förutsättning att
1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser av samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller
2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1. ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

Se FHIFS 2010:8 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter och allmänna råd om anmälan av lokal för cateringverksamhet, kryddning av spritdryck för servering som snaps och provsmakning.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.7. Genom denna reglering blir det tillåtet att anordna vinmässor och liknande arrangemang med provsmakning av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Vad som är ”liknande arrangemang” kan exemplifieras med Öl- och Whiskeymässan i Nacka strand, Mat- och köksmässan på Stockholmsmässan, provsmakningar som anordnas i vinkällare m.m. I begreppet provsmakning ligger att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak.

Det uppställs två olika möjligheter för att kunna anordna sådan provsmakning. En person eller ett företag med ett stadigvarande serveringstillstånd, som omfattar de drycker och den lokal där provsmakningen avses äga rum kan, inom ramen för detta tillstånd anordna provsmakning. Den andra möjligheten är att de partihandlare som deltar ansöker enskilt eller gemensamt om ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas. Att begreppet partihandlare används, beror på att det endast är sådana som (förutom Systembolaget) har rätt att idka handel med alkoholdrycker och således också ha anledning att marknadsföra sina varor.

I andra stycket anges att en tillståndshavare enligt första stycket 1. ska ge in en anmälan till kommunen innan arrangemanget äger rum.

Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 167)

11.7 Regeringens förslag:

Det ska vara tillåtet att arrangera provsmakning av alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten. Om arrangören har ett serveringstillstånd som omfattar de alkoholdrycker som kommer att erbjudas provsmakning av och den lokal där mässan arrangeras, ska anmälan göras till kommunen om arrangemanget. Det ska också vara möjligt för utställarna att enskilt eller gemensamt få ett tillfälligt tillstånd för provsmakning. Kravet på matservering ska inte gälla vid provsmakning.

(Prop. 2009/10:125 sid 111)

8 kap. 7 §
Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Se FHIFS 2010:8 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter och allmänna råd om anmälan av lokal för cateringverksamhet, kryddning av spritdryck för servering som snaps och provsmakning.

Se även Allmänt råd FHIFS 2010:6

I paragrafen ges tillverkare av alkoholdrycker från egenproducerade råvaror möjlighet att erbjuda provsmakning vid tillverkningsstället av de egentillverkade dryckerna. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.7. Två möjligheter att erbjuda provsmakning ges. Den tillverkare som också har en serveringsrörelse i anslutning till tillverkningsstället och för denna ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att inom ramen för detta, och efter anmälan till kommunen, erbjuda provsmakning av de egna gårdsproducerade dryckerna. Producenter som inte har någon restaurangrörelse kan i stället ansöka hos kommunen om ett särskilt tillstånd för provsmakning. Provsmakning har samma innebörd som anges i kommentaren till 6 §.

(Prop. 2009/10:125 sid 167 - 168)

11.7 Regeringens förslag:
Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården ska kunna erbjuda provsmakning på tillverkningsstället. För den som har ett serveringstillstånd ska det vara tillåtet att inom ramen för detta, efter anmälan till kommunen, anordna provsmakning. Den som inte har serveringstillstånd ska kunna få ett särskilt tillstånd för anordnande av provsmakning.

(Prop. 2009/10:125 sid 111)

FHIFS 2010:8 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter och allmänna råd om anmälan av lokal för cateringverksamhet, kryddning av spritdryck för servering som snaps och provsmakning;
beslutade den 6 december 2010.

Statens folkhälsoinstitut föreskriver följande med stöd av 4 § första stycket 1 alkoholförordningen (2010:1636) och beslutar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om de uppgifter som en tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd ska lämna till kommunen vid anmälan av lokal för cateringverksamhet som avses i 8 kap. 4 § första stycket alkohollagen (2010:1622), kryddning av spritdryck för servering som snaps som avses i lagens 8 kap. 3 § eller provsmakning som avses i lagens 8 kap. 6 § första stycket 1 och 8 kap. 7 § första stycket.

Anmälan

2 § Anmälan ska innehålla
1. tillståndshavarens namn,
2. organisationsnummer eller, i fråga om enskild firma, personnummer, och
3. uppgift om anmälan avser lokal för cateringverksamhet, kryddning eller provsmakning.

Cateringverksamhet för slutna sällskap

3 § Anmälan ska innehålla följande uppgifter om serveringsstället och arrangemanget
1. adress,
2. dag och tid för arrangemanget,
3. antal personer i det slutna sällskapet, och
4. lämplighet från brandsäkerhetssynpunkt.

Vid servering i en privat lokal behöver endast uppgifterna i första stycket 1,2 och 3 lämnas.

Kryddning av spritdryck som ska serveras som snaps

4 § Kryddningen ska ske på serveringsstället eller när det gäller cateringverksamhet på tillredningsstället.

5 § Anmälan ska förutom vad som anges i 2 § innehålla följande uppgifter
1. serveringsställets namn eller tillredningsställets adress,
2. vilken spritdryck som ska användas,
3. vilka kryddor som ska användas, och
4. vilken mängd spritdryck som årligen ska kryddas och serveras som snaps.

Allmänna råd

Kryddning av spritdryck som ska serveras som snaps
Framställning av snaps på serverings- eller tillredningsstället ger tillståndshavaren möjlighet att erbjuda egna produkter. Det är avsett för framställning i en liten skala, i förhållande till serverings- eller tillredningsställets omsättning. Rätten att framställa snaps är ett undantag från huvudregeln. Det är inte tillåtet för en tillståndshavare att tillverka, omförpacka eller buteljera andra alkoholdrycker än den egna snapsen. Servering av snaps som är kryddad på serverings- eller tillredningsstället är främst att se som tillbehör till julbord eller liknande arrangemang.

Provsmakning

6 § Anmälan ska förutom vad som anges i 2 § innehålla uppgift om vilka alkoholdrycker som ska ingå i provsmakningen.

7 § För provsmakning riktad till allmänheten som avses i 8 kap. 6 § första stycket 1 alkohollagen ska tillståndshavaren vid anmälan uppge
1. serveringsställe,
2. namn på de partihandlare som ska delta som utställare,
3. hur ordning och nykterhet ska säkerställas,
4. hur betalning ska gå till, och
5. dag och tid för arrangemanget.

Dispens

8 § Statens folkhälsoinstitut kan besluta om undantag (dispens) från bestämmelserna i dessa föreskrifter.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2011.

8 kap. 8 §
Servering av folköl får, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, ske om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som
1. ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och
2. är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt.

Utan hinder av första stycket får folköl serveras i sådana fall som anges i 1 § andra stycket samt av den som innehar serveringstillstånd.

Den som avser att bedriva servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där serveringen ska ske. Servering får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Vad nu sagts gäller inte i fall som avses i 1 § andra stycket eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningsskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

Paragrafen motsvarar huvudsakligen 6 kap. 1 a § gamla alkohollagen (1994:1738). I tredje stycket har förtydligats att servering inte får påbörjas innan anmälan till kommunen har gjorts. Bestämmelsen, som har utformats i enlighet med Lagrådets förslag, behandlas i avsnitt 8.2.

(Prop. 2009/10:125 sid 168)

8.2 Regeringens förslag:
Bestämmelsen om att folkölsförsäljning ska anmälas till kommunen förtydligas så att det tydligt framgår att folköl inte får säljas innan anmälan har skett. På samma sätt förtydligas bestämmelsen om anmälan av servering av folköl. I lagen införs en bestämmelse om att den som bedriver detaljhandel med folköl ska svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för folkölsförsäljning samt att kommunen ska ha en tillsynsplan.

(Prop. 2009/10:125 sid 81)

Allmänt
Från och med den 1 juli 2001 avskaffades undantaget från kravet på godkänd livsmedelslokal för den som yrkesmässigt hanterar livsmedel enligt 23 § livsmedelslagen. Detta innebär att exempelvis ambulerande korv- och glassförsäljare inte längre har rätt att servera öl.

Första stycket
För att det skall kunna anses att servering av *mat bedrivs*, måste det vara fråga om en faktisk servering. Det räcker inte med att mat *kan* tillhandahållas.

Tredje stycket
Anmälningsskyldighet
Den som bedriver servering av öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljning sker. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas. Denna anmälningsskyldighet gäller dock inte för den som har serveringstillstånd. Anmälningsskyldighet föreligger inte heller /…/ i de situationer när serveringstillstånd inte krävs för servering av spritdrycker, vin eller starköl.

Fjärde stycket
Egentillsyn
Varje företag som bedriver servering av öl med stöd av denna bestämmelse är skyldigt att utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över ölserveringen. För denna egentillsyn skall företaget ta fram och tillämpa ett egentillsynsprogram. Programmet skall i ett dokument bl.a. beskriva vilka rutiner som skall tillämpas vid servering av folköl för att minimera antalet överträdelser av försäljningsbestämmelserna.

Vid servering av öl skall egentillsynen i huvudsak inriktas dels på att servering inte sker till underåriga eller till märkbart påverkade gäster /…/ dels på att det råder ordning och nykterhet på serveringsstället /…/. Härutöver finns vissa bestämmelser i övrigt i alkohollagen som skall följas. Det är bl.a. gåvoförbudet /…/, förtärings- och förvaringsförbuden /…/ och upplysningsskyldigheten /…/.

Övrigt
Kombination detaljhandel och servering
Detaljhandel med öl och servering av alkoholdrycker får bedrivas i samma lokal när villkoren för respektive försäljningsform är uppfyllda. Ett exempel på detta är en rörelse som både serverar mat och säljer portioner av hämtmat.

Allmänna bestämmelser för försäljning
Även om servering av öl får ske utan tillstånd gäller de allmänna försäljningsbestämmelserna i /…/ alkohollagen, t.ex. de om åldersgränser.

Ansvar
Servering av öl utan att de grundläggande förutsättningarna är uppfyllda utgör *olovlig försäljning av alkoholdrycker* /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 9 §
Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

I bestämmelsen anges att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Dokumentet bör innehålla en sammanställning av vad som gäller enligt lag och andra författningar samt i övrigt i kommunen för serveringstillstånd. Riktlinjerna ska säkra en förutsebarhet och ska också utgöra en information till dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Det är viktigt att framhålla att riktlinjerna naturligtvis inte får avvika från lagen eller anslutande föreskrifter eller ersätta den prövning som ska ske i det enskilda fallet. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.1.

(Prop. 2009/10:125 sid 168)

11.1 Regeringens förslag:
I lagen intas en bestämmelse om att kommunerna ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Kommunen ska upprätta en särskild tillsynsplan för efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker. Planen ska ges in till länsstyrelsen.

Regeringens bedömning: Statens folkhälsoinstitut bör få i uppdrag att utarbeta en modell för utformning av kommunala riktlinjer, att ta fram ansökningsblanketter och liknande samt prov för prövningen av den sökandes kunskaper om alkohollagstiftningen.

(Prop. 2009/10:125 sid 92)

Kommunala riktlinjer för serveringstillstånd m.m.

Omsorgsfullt utarbetade kommunala riktlinjer för serveringstillstånd är till gagn för de sökande genom att han eller hon på förhand kan bedöma om en tänkt etablering kan ges tillstånd. Riktlinjerna utgör också ett handfast stöd i kommunens beredning av ansökningsärenden och bidrar därigenom till att ansökningar om serveringstillstånd handläggs effektivt och likformigt.

I många kommuner finns redan riktlinjer för serveringstillstånd. Utredningens genomgång av ett femtiotal kommunala riktlinjer visar att det, även om merparten av riktlinjerna är väl genomarbetade, finns stora variationer mellan de olika kommunerna. Somliga innehåller i stort sett bara en kortfattad redogörelse för gällande regler medan andra är ytterst detaljerade. I flera kommuner är riktlinjerna av äldre datum och i somliga är formuleringarna alltför vaga eller allmänt hållna för att kunna ge någon egentlig vägledning i det enskilda fallet.

Det är av stor vikt att kommunerna har noggrant utformade riktlinjer för serveringstillstånd. Ett dokument med riktlinjer bör dels innehålla en redogörelse för vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter, dels en redogörelse för de omständigheter som hänsynen till lokala förhållanden ger anledning till. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen kan ske rättssäkert, snabbt och effektivt. Förutom att ge god vägledning för beslutsfattaren bidrar de till att ansökningarna utformas korrekt och att ofullständiga sådana kan undvikas.

Lagrådet har haft invändningar mot den föreslagna bestämmelsen om att kommunen ska tillhandahålla bl.a. riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Lagrådet har därvid anfört:

> Om varje kommun ska upprätta sina riktlinjer, är risken uppenbar att variationerna mellan kommunerna kan komma att bli stora. Det åligger domstolarna, särskilt då prejudikatinstansen Regeringsrätten, att upprätthålla en enhetlig praxis på området, vilket kan försvåras av att varje kommun har sina riktlinjer. Genom att systemet med riktlinjer legaliseras i lagtexten uppstår frågan vilken betydelse domstolarna ska tillmäta dessa. Om en sökande har följt kommunens riktlinjer till punkt och pricka och därför erhållit serveringstillstånd, kan en domstol då, om en tredje man överklagat tillståndsbeslutet, bifalla den sistnämndes talan och således upphäva beslutet? Lagen har naturligtvis företräde framför riktlinjerna, men om riktlinjerna ska ha den legaliserande effekt som är avsedd enligt förarbetena kan det lätt uppkomma helt onödiga motsättningar eller spänningar mellan domstol och kommun.
>
> Lagrådet förordar att den del av bestämmelsen som gäller de kommunala riktlinjerna utgår ur förslaget.

Till vad Lagrådet framfört kan anföras. Alkohollagen ger ett visst utrymme till lokal anpassning av när och var servering av alkoholdrycker ska tillåtas i kommunen. Sålunda föreskrivs i 8 kap. 20 § under vilka tider alkoholservering får förekomma om inte tillståndsmyndigheten medger annat. I samma paragraf anges att det vid bestämmande om serveringstid ska tas hänsyn till vad som föreskrivs i 17 §. I nämnda bestämmelse anges att om det på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa får serveringstillstånd vägras. Självfallet kan kommunen inte i något fall ha egna regler som avviker från lagen eller anslutande föreskrifter. De kommunala riktlinjerna får inte heller vara så långtgående att de får karaktären av normgivning. Syftet med riktlinjerna är att åstadkomma en likabehandling inom kommunen av tillståndsansökningar och att skapa en förutsebarhet. Det ska tydligt framgå för såväl den som söker serveringstillstånd som för allmänheten vad som gäller i kommunen. Det är dock viktigt att framhålla att även om kommunen har riktlinjer, måste varje tillståndsansökan prövas för sig.

Det bör således fastslås i lagen att kommunerna ska ha riktlinjer för serveringstillstånd. För att såväl polismyndighetens yttrande som miljöförvaltningens ska få en ökad tyngd i beslutsprocessen bör riktlinjerna innehålla tydliga och konkreta besked om vad som gäller i detta avseende.

Det skulle därutöver vara till stor fördel både för sökandena och för kommunerna och till gagn för rättssäkerheten om riktlinjerna till sin form kunde göras mera enhetliga inom riket. Statens folkhälsoinstitut (FHI) bör därför få i uppdrag att utarbeta en modell för riktlinjernas utformning. Även ansökningsblanketter, remisser och liknande bör kunna göras mera likformiga och det bör ingå i FHI:s uppdrag att även se över dessa. Vid denna översyn bör man beakta sökandenas intresse av att ansökningsproceduren utformas så smidigt som möjligt.

Restaurangägare har klagat på att man, om man har tillstånd i en kommun och vill öppna restaurang i en annan kommun, måste gå igenom samma prövning varje gång och fylla i samma blanketter. Det är emellertid oundvikligt att en prövning måste göras vid varje tillståndsbegäran även med avseende på annat än lokaler. Förhållandena kan ju t.ex. ha ändrats. Proceduren bör emellertid kunna underlättas om kommunen så långt möjligt och med respekt för de sökandes integritet utnyttjar information från den kommun som tidigare givit tillstånd. Även det centrala register som förs av FHI bör kunna underlätta kontrollen av de sökande.

(Prop. 2009/10:125 sid 93 - 95)

8 kap. 10 §
Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen.

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl.

Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om serveringstillstånd.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 13 och 14 a §§ gamla alkohollagen (1994:1738).

Lagrådet har beträffande bemyndigandet i fjärde stycket anfört följande. ”Lagrådet erinrar om att Lagrådet i sitt yttrande i prop. 2008/09:187 s. 277 framhöll att bemyndigandet i tredje stycket (lagrådsremissens lagförslag) inte var erforderligt, eftersom det gällde förfarandet hos de förvaltningsmyndigheter som handlade ärenden om serveringstillstånd. Enligt Lagrådets mening kunde föreskrifterna följaktligen beslutas inom ramen för regeringens restkompetens. Se härtill Lavin, Lagrådet och den offentliga rätten 2007–2009 s. 67 f. Lagrådet har inte ändrat ståndpunkt härvidlag.”

Såsom Lagrådet anför, har denna fråga varit föremål för övervägande i ett tidigare lagstiftningsärende. Lagrådets yttrande föranleder inte regeringen att frångå det ställningstagande som regeringen gjorde i prop. 2008/09:187 s. 91 f.

(Prop. 2009/10:125 sid 168)

Av en ansökningshandling bör åtminstone följande uppgifter framgå:

- vem som söker serveringstillstånd (med sökande avses den fysiska eller juridiska person som skall bedriva verksamheten),
- den juridiska personens organisationsnummer eller om sökanden är en fysisk person, dennes personnummer,
- serveringsställets/restaurangens namn, adress och telefonnummer,
- om det är fråga om servering till allmänheten eller till slutet sällskap,
- de dryckesslag ansökan avser,
- om det är fråga om stadigvarande eller tillfällig servering,
- vilka serveringslokaler och serveringsutrymmen (inklusive uppgift om eventuell uteservering) som ansökan avser samt
- serveringstiden, det vill säga mellan vilka klockslag det är avsett att serveringen skall bedrivas.

Observera att i denna kommentar endast behandlas uppgifter som bör framgå av en ansökningshandling. För prövningen bl.a. av sökandens och serveringslokalernas lämplighet och risken för att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå fordras tillkommande uppgifter till ansökan /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

Kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit och om innehållet i ett sådant bevis.

(5§ alkoholförordningen (2010:1636))

Behörig myndighet ska sända ett mottagningsbevis till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in. Mottagningsbeviset ska innehålla information om
1. tidsfrist som avses i 7§ och, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och
2. möjligheterna till rättslig prövning av beslut.

(8§ Lag (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden)

8 kap. 11 §
En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten.

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning i det enskilda fallet och särskilt yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Om en ansökan avser servering inom eller invid ett militärt område ska yttrande dessutom inhämtas av vederbörande militära chef innan ansökan får bifallas.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 kap. 14 § gamla alkohollagen (1994:1738). I första stycket har ett tillägg i förhållande till den gamla bestämmelsen gjorts innebärande att det ska vara obligatoriskt att inhämta polismyndighetens yttrande även vid tillfälliga arrangemang som inte är av obetydlig omfattning. Bestämmelsen, som har utformats i enlighet med Lagrådets förslag, behandlas i avsnitt 11.1.

(Prop. 2009/10:125 sid 168)

11.1 Regeringens förslag:
Yttrande från polismyndighet ska inhämtas även beträffande tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten innan tillstånd meddelas, undantaget arrangemang av obetydlig omfattning.

(Prop. 2009/10:125 sid 92)

Kommunen har getts viss rätt /…/ att erhålla utdrag ur polisens brotts- och belastningsregister. Om polisen avstyrker en ansökan med hänvisning till bristande lämplighet hos inblandade personer måste det dock framgå vad som föranleder denna bedömning. Detta både för att kommunen skall

ha möjlighet att slutligt pröva sökandens lämplighet och för att sökanden skall få möjlighet att bemöta ett eventuellt ifrågasättande av hans lämplighet. Polismyndighetens yttrande bör därför enligt Statens folkhälsoinstituts uppfattning innehålla uppgift om vilket/vilka eventuella brott som sökanden har dömts för, påföljd och när brottet har begåtts samt, vid frihetsberövande straff, om och när straffet har avtjänats.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 12 §
Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om prov som avses i andra stycket och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov.

Första stycket motsvarar 7 kap. 7 § gamla alkohollagen (1994:1738).

Andra stycket anger att den som ansöker om serveringstillstånd ska avlägga ett prov för att visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt kunna utöva serveringsverksamheten. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.1.

I tredje stycket ges ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om sådant prov och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov. Sådana undantag kan t.ex. vara att sökande har lång väldokumenterad erfarenhet av att utöva serveringsverksamhet från någon annan kommun.

(Prop. 2009/10:125 sid 168 - 169)

11.1 Regeringens förslag:
För att få serveringstillstånd ska den sökande, utöver att visa att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att bedriva verksamheten, genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har tillräckliga kunskaper om alkohollagen och anslutande föreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om prov och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov.

(Prop. 2009/10:125 sid 92)

/…/ Huvudregeln ska vara att kunskapsprövning ska ske. Kommunen bör dock kunna underlåta sådan prövning om det finns skäl att anta att den sökande har den kunskap som behövs, t.ex. om en person som redan har serveringstillstånd söker ytterligare tillstånd i samma kommun och det inte finns några skäl att ifrågasätta den sökandes kunskaper. Likaså bör krav på avläggande av prov kunna underlåtas om någon som har serveringstillstånd i en kommun ansöker om tillstånd i en annan kommun, förutsatt att den sökande kan dokumentera gedigen erfarenhet utan anmärkningar. Det är inte heller rimligt att exempelvis den som sökt och beviljats tillfälligt serveringstillstånd alltid ska krävas på nytt prov nästa gång han eller hon söker tillstånd. I sådana

fall bör ett avlagt prov kunna gälla för en viss tid. Regeringen eller den myndighet, som regeringen bestämmer, bör ges en möjlighet att meddela föreskrifter om kunskapsprov och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov. Det bör också slutligen framhållas att den nya bestämmelsen inte berör den som redan har serveringstillstånd när bestämmelsen träder i kraft.

(Prop. 2009/10:125 sid 96 - 97)

Kommentarerna bygger bland annat till stor del på vad som sägs i prop. 1994/95:89 sid. 63 f och sid. 102 ff. och prop. 2000/01:97 sid. 45 ff. Lämplighetsfrågan har också behandlats i Alkoholpolitiska kommissionens delbetänkande Serveringsbestämmelser (SOU 1993:50) sid. 96 ff.

Allmänt

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. För att få tillstånd till sådan servering måste sökanden uppfylla högt ställda krav på lämplighet.

För att tillstånd skall få meddelas krävs en utredning som gör sannolikt att sökanden kommer att bedriva serveringen i enlighet med lagens bestämmelser.

När prövningen avser en juridisk person riktas lämplighetskraven även mot de fysiska personer[11] som har ett *betydande inflytande*[12] *i rörelsen*, till exempel verkställande direktör, ensam firmatecknare, styrelseledamöter, bolagsdelägare eller aktieägare[13] med betydande aktieinnehav (ett riktmärke kan vara 25 % av aktierna). I fåmansföretag och fåmanshandelsbolag bör samtliga delägare räknas in. Om en juridisk person är delägare i en serveringsrörelse skall även denne samt dess företrädare uppfylla lämplighetskravet.

Det kan även bli aktuellt att pröva annan ekonomisk intressent bakom rörelsen, t.ex. betydande privata kreditgivare och innehavare av generalfullmakt[14]. Det måste i varje ärende klarläggas vilka som skall anses ingå i denna krets av personer. Kretsen av fysiska personer som skall prövas bör således bestämmas så att prövningen fångar upp de personer som har det verkliga inflytandet i serveringsverksamheten och inga andra. Kretsen bör identifieras redan vid tillståndsprövningen och uppgifterna bör ständigt vara aktuella. Att schablonmässigt pröva samtliga styrelseledamöter, suppleanter m.fl. är i normalfallet inte rimligt vare sig från arbetssynpunkt hos kommunen och remissmyndigheter eller från integritetssynpunkt för den enskilde.

---

[11] En person som var styrelsesuppleant i ett AB och hade generalfullmakt att företräda bolaget ansågs i realiteten ha ett sådant inflytande i bolaget att han borde omfattas av lämplighetsprövningen. Regeringsrättens dom den 21 november 1996, nr 3329-95. Domen refereras nedan.

[12] Kammarrätten i Jönköping gjorde samma bedömning som Länsrätten i Kronobergs län. En sökande, med enskild firma, ansågs inte ha visat att lämplighetskravet i 7 kap 7 § var uppfyllt. Detta eftersom hennes make (som inte var lämplig att få tillstånd till servering av alkoholdrycker) skulle delta i driften av restaurangen och därigenom antogs skulle komma att få ett betydande inflytande över rörelsen. Maken hade i driften av bl.a. ett handelsbolag tidigare varit ekonomiskt misskötsam. Kammarrättens dom den 7 oktober 1996, nr 3345-96 respektive länsrättens dom den 8 augusti 1996, nr 1050-96.

[13] Kammarrätten i Stockholm delade länsrättens i Stockholms län bedömning. Ett restaurangbolag ägdes till hälften av ett aktiebolag och till hälften av en fysisk person. Ekonomisk misskötsamhet i aktiebolaget medförde att grund förelåg att återkalla restaurangbolagets serveringstillstånd. Kammarrättens dom den 4 december 1995, nr 9922-95 respektive länsrättens dom den 13 november 1995, nr 15480-95.

[14] En person som var styrelsesuppleant i ett AB och hade generalfullmakt att företräda bolaget ansågs i realiteten ha ett sådant inflytande i bolaget att han borde omfattas av lämplighetsprövningen. Regeringsrättens dom den 21 november 1996, mål nr. 3329-95.

Kravet på personlig lämplighet kvarstår även efter det att tillstånd meddelats. /…/

Tillståndshavaren har också en skyldighet att anmäla förändringar som har betydelse för kommunens tillsyn /…/. Denna skyldighet innefattar bl.a. förändringar avseende personer med betydande inflytande. Tillståndshavaren bör upplysas om denna skyldighet på lämpligt sätt.

I ärenden om serveringstillstånd kan en kommun få uppgift ur Rikspolisstyrelsens belastningsregister endast i fråga om den som ärendet gäller, dvs. när det är fråga om en person som driver verksamhet i enskild firma[15]. När det gäller en juridisk person får omdöme om personer med betydande inflytande inhämtas genom remiss till polismyndigheten. Hur denna prövning skall gå till i praktiken bör kommunen och polisen komma överens om med hänsyn till den belastning som en remiss kan medföra.

Bulvanförhållanden

Det är viktigt att tillståndsmyndigheten är uppmärksam på att det förekommer ansökningar där sökanden i själva verket företräder någon som vill undandra sig prövning, det vill säga att det är fråga om ett s.k. bulvanförhållande. Exempel på situationer där detta kan misstänkas och där det därför är påkallat att en närmare utredning görs är när:

- en sökande inkommer med en ansökan strax efter det att en ”närstående” (släkting, f.d. kompanjon eller liknande) bedömts som olämplig,
- den personkrets som har redovisats i ansökan återkommande ändras när det i ärendet uppkommer tveksamhet om någons lämplighet samt när
- en person som i ansökan inte är redovisad som en person med betydande inflytande i rörelsen ändå har undertecknat viktiga handlingar, det vill säga personen har agerat som om han/hon är en person med betydande inflytande.

Lämplighetsprövning

För att kunna få tillstånd måste sökanden visa att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig.

Vad gäller sökandens personliga och ekonomiska förhållanden skall tillståndsmyndigheten bland annat pröva sökandens:

- vandel, det vill säga allmän och ekonomisk skötsamhet samt
- ekonomiska förhållanden i övrigt.

/…/

Lämplighetsprövningen kan från myndighetssynpunkt delas in i två delar:

- dels måste tillståndsmyndigheten kontrollera att vissa positiva krav är uppfyllda, till exempel att sökanden har tillräcklig kunskap i alkohollagstiftningen och att serveringsverksamheten finansieras på ett godtagbart sätt,
- dels måste det i möjligaste mån säkerställas att sökanden inte genom sin bakgrund är olämplig, till exempel på grund av tidigare brottslig verksamhet eller ekonomisk misskötsamhet.

I ansökningsärenden är det *sökanden* som har bevisbördan. Det innebär att *sökanden* på begäran av tillståndsmyndigheten har att inkomma med de handlingar som behövs för prövningen; till exempel intyg om utbildning och anställningar, hyreskontrakt och köpeavtal. När det gäller positiva krav som ställs på sökanden, till exempel krav på kunskap i alkohollagstiftningen, räcker det därför om tillståndsmyndigheten anger vilka uppgifter/handlingar som krävs. Om sökanden inte kommer in med begärt underlag kan ansökan avslås.

Tillståndsmyndigheten måste dock vara mer aktiv när det gäller sökandens vandel och själv skaffa in vissa av de uppgifter som behövs, till exempel besked om sökanden har gjort sig skyldig till

[15] Jfr. 11 § 12 punkten förordning (1999:1134)om belastningsregister.

brott och besked om skatteinbetalningar har gjorts i rätt tid. Däremot kan sökanden åläggas att inkomma med behövligt underlag från myndigheter som har etablerade rutiner för hantering av intyg av olika slag. Detta gäller till exempel kronofogdemyndigheten och Patent- och registreringsverket.

Att sökanden skall visa att han är ”positivt” lämplig innebär att tillstånd kan vägras redan vid *misstanke* om ekonomiska oegentligheter eller brottslig verksamhet. Det ankommer i sådant fall på sökanden att förete den utredning som behövs för att undanröja misstanken, jämför prop. 1994/95:89 sid. 103. Tillstånd kan således inte beviljas enbart på den grunden att ingenting negativt är känt om sökandens tidigare verksamhet, utan sökanden måste visa att han är ”positivt” lämplig. Det innebär att tillstånd inte kan komma ifråga ens för en ”prövotid” när det råder tveksamhet om sökandens lämplighet.
/…/
Kunskaper i bokföring m.m.
Med anledning av Alkoholutredningens förslag (SOU 2000:59 sid. 219 f) /…/ angående krav på kunskaper i bokföring, anförs i prop. 2000/01:97 sid. 47 att ett sådant tillägg är obehövligt eftersom redan gällande lagstiftning ställer vissa krav på kunskap i bokföring, redovisning och skattelagstiftning.

Bestämmelsen om lämplighet och vad regeringen anfört i nämnda proposition bör enligt Statens folkhälsoinstitut uttolkas så att kravet på lämplighet inte innefattar något direkt krav på att tillståndshavaren själv besitter kunskaper i bokföring utan kan anlita extern hjälp för detta ändamål. Tillståndshavaren måste emellertid, som alla företagare, ha grundläggande kännedom om hur underlaget för bokföringen skapas och bibehålls, dvs. hur den dagliga redovisningen av inköp och försäljning skall gå till och hur det materialet skall hanteras. Det föreligger inte heller ett direkt krav på kunskaper i skattelagstiftningen. En tillståndshavare måste dock ha viss grundläggande kännedom om sina skyldigheter på området, bl.a. vad gäller mervärdeskatt och arbetsgivaravgifter. Detta för att tillståndshavaren skall kunna hålla en ordnad bokföring och uppfylla kravet på ekonomisk skötsamhet.

Kunskap i svenska språket
Vid tillämpning av tidigare lagstiftning på området, lagen (1977:293) om handel med drycker, ställdes krav på att en sökande av serveringstillstånd skulle behärska svenska språket i tal och skrift. Något sådant uttryckligt krav ställs inte i alkohollagen numera. Ett minsta krav som måste kunna ställas på en tillståndshavare eller en person med betydande inflytande är att denne skall kunna göra sig förstådd gentemot gästerna, särskilt när det gäller frågor om åldersgränser och överservering. Vidare måste det kunna ställas krav på att denne kan ha en dialog med tillsynsmyndigheter. Om en sökande/tillståndshavare inte ens med biträde från sin personal kan kommunicera med tillsynsmyndigheter eller gäster kan denne inte anses uppfylla kravet på lämplighet.

Prövning av sökandens vandel (skötsamhet)
Kravet på sökandens vandel är detsamma oavsett vilken typ av tillstånd det är fråga om. Det vill säga oberoende av om ansökandet gäller ett stadigvarande tillstånd, tillstånd för enstaka tillfälle/tidsperiod, tillstånd avseende servering till allmänheten eller till slutna sällskap

Prövningsunderlag
Exempel på underlag av betydelse för prövningen av tidigare skötsamhet är:
- Uppgifter baserade på registrering i polismyndigheternas register. Vid ansökningar om stadigvarande tillstånd får kommunen uppgifter om detta i samband med den obligatoriska remissen till polismyndigheten /…/.
- Besked från skattemyndigheten om i vad mån sökanden självmant och i tid har fullgjort sina skyldigheter gentemot det allmänna, det vill säga i tid betalat in skatter och avgifter och avlämnat föreskrivna deklarationer, bl.a. sådana avseende mervärdeskatt och källskatt.

- Besked från kronofogdemyndigheten om sökanden varit eller är registrerad hos myndigheten och om så är fallet besked om vilka registreringar det är fråga om. Av registerutdrag från kronofogdemyndigheten framgår bland annat om sökanden är restförd, hur många restföringar det är fråga om samt vilka typer av skulder och vilka belopp det är fråga om.
- Utdrag från PRV:s aktiebolagsregister samt ur handels- och föreningsregistret – en s.k. personnummerutredning. En sådan utredning visar bland annat om sökanden är eller har varit registrerad som funktionär – till exempel styrelseledamot eller VD – i företag som har försatts i konkurs.

När det gäller frågan om hur den *framtida* verksamheten kommer att skötas visar erfarenheten att det är mindre risk för ekonomisk misskötsamhet om ett företag är korrekt registrerat hos skattemyndigheten. Det kan därför finnas skäl att kontrollera om företag som söker tillstånd har F-skattebevis.

Brottslighet
Hur brottslighet skall påverka bedömningen kan inte sägas generellt. När det framgår av polisens yttrande att sökanden varit inblandad i brottslig verksamhet måste en bedömning göras i varje enskilt fall utifrån brottets art, svårighetsgrad och dess relevans för sökandens lämplighet att bedriva serveringsrörelse[16]. Särskilt graverande är till exempel brott som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott, våldsbrott, diskrimineringsbrott samt ekonomisk brottslighet.

Ekonomisk misskötsamhet som inte är brottslig
Exempel på detta är upprepade restföringar[17], misskötta skatte- och avgiftsinbetalningar, brutna avbetalningsplaner, ökande skuld trots avbetalning och skattebetalning först vid konkursansökan. Av en tillståndshavare krävs att denne självmant fullgör sina åligganden när det gäller bland annat skatter och avgifter och att uppkomna skulder regleras. Även *vårdslöshet i ekonomiska sammanhang* kan utgöra hinder för tillstånd. Det är således inte enbart uppsåtlig misskötsamhet som kan vara diskvalificerande i detta sammanhang.

[16] En kommun avslog en ansökan om serveringstillstånd eftersom bolagets båda delägare gjort sig skyldiga till upprepad brottslighet. Efter överklagande beviljade Länsrätten i Göteborgs och Bohus län, med beaktande av den brottslighet sökandena gjort sig skyldiga till och det faktum att mer än tre år förflutit sedan brott begåtts, bolaget serveringstillstånd. Kommunen överklagade till Kammarrätten i Göteborg som infordrade yttrande från Alkoholinspektionen. Alkoholinspektionen anförde bl.a. att det normalt måste anses vara en försvårande omständighet att båda bolagsmännen är brottsligt belastade. Särskilt den ene bolagsmannens brottslighet var allvarlig (misshandel vid fyra tillfällen). Då emellertid även dennes brottslighet var av äldre datum (äldre än tre år) bedömde inspektionen efter viss tveksamhet att den aktuella brottsligheten ej längre borde diskvalificera bolaget. Kammarrätten fäste stor vikt vid yttrandet och anförde att bolagsmännen fick anses uppfylla kraven på lämplighet i lagen och att länsrätten haft fog för sitt beslut att bevilja serveringstillstånd. Länsrättens dom den 23 september 1996, nr 3874-96 respektive kammarrättens dom den 14 mars 1997, nr 6840-96.(Alkoholinspektionens yttrande den 17 februari 1997, dnr 45-97).

[17] Regeringsrätten fastställde, med ändring av kammarrättens dom, länsrättens dom. Länsstyrelsen avslog en ansökan om serveringstillstånd eftersom en av företrädarna för sökandebolaget (en styrelsesuppleant med generalfullmakt att företräda bolaget) ansågs olämplig. Företrädaren hade bl.a. vid upprepade tillfällen underlåtit att göra skatte- och avgiftsinbetalningar. Länsrätten i Blekinge län konstaterade efter överklagande bl.a. att de uteblivna inbetalningarna var relativt många och uppgick till relativt höga belopp varför länsstyrelsen haft fog för sitt beslut. Bolaget överklagade till Kammarrätten i Jönköpings län som hade en annan uppfattning (bl.a. beaktades ett intyg från berörd kommun enligt vilket kommunen sagt sig ha fullt förtroende för bolaget och att det fanns ett kommunalt intresse av att bolaget fick serveringstillstånd). Länsstyrelsen överklagade kammarrättens dom till Regeringsrätten som bl.a. konstaterade att företrädaren under flera år restförts på grund av underlåtenhet att inbetala källskatt och arbetsgivaravgifter samt mervärdesskatt, restföringarna hade sammantaget uppgått till ett betydande belopp samt vidare att denne ej följt uppgjorda avbetalningsplaner med kronofogden. Bolagsföreträdaren var därför – och därigenom även bolaget – ej lämpligt att inneha serveringstillstånd. Länsrättens dom den 20 mars 1995, nr 112-95. Kammarrättens dom den 19 maj 1995, nr 2057-95 respektive Regeringsrättens dom den 21 november 1996, nr 3329-95.(I yttrade till Regeringsrätten den 18 december 1995 dnr 495-95, delade Alkoholinspektionen länsstyrelsens uppfattning).

Vid lämplighetsbedömningen bör beaktas om det rör sig om upprepade försummelser, storleken på eventuellt skuldbelopp etc. *Systematisk* underlåtenhet från sökandens sida att fullgöra skyldigheterna mot det allmänna är särskilt allvarlig. Däremot bör inte en eller ett fåtal restförda skatte- eller avgiftsskulder, såvida det inte rör sig om betydande belopp, utgöra hinder för tillstånd. Även en seriös företagare kan råka i tillfälliga i ekonomiska svårigheter. Det får också beaktas i vad mån sökanden har visat vilja att göra rätt för sig. Öppna kontakter med kronofogdemyndigheten och en välskött avbetalningsplan tyder normalt sett på att sökanden är seriös.

Vid prövningen av en ansökan bör tyngdpunkten läggas på sökandens beteende *innan* ansökan lämnats in. Reglering av skulder i samband med ansökningstillfället innebär således inte att sökanden självklart skall anses som lämplig. Avgörande är istället om det finns godtagbara skäl för sökandens tidigare handlande. En prövning måste därför alltid ske i det enskilda fallet.

Konkurs
Har sökanden förekommit i företag som försatts i konkurs måste omständigheterna i konkursen och sökandens ansvar utredas. Underlag för en sådan bedömning kan vara förvaltarberättelsen eller andra uppgifter från konkursförvaltaren. Om det framkommer att oegentligheter har förekommit eller att redovisningen har varit bristfällig är det sökanden som har att visa att han/hon inte varit delaktig. Enligt Statens folkhälsoinstituts mening är däremot inte enbart den omständigheten att en sökande någon enstaka gång har förekommit i ett företag som försatts i konkurs tillräcklig grund för att denne skall anses vara olämplig.

Karenstid
Innan serveringstillstånd kan komma ifråga för någon som är brottsligt belastad, har varit ekonomiskt misskötsam eller fått ett serveringstillstånd återkallat måste sökanden visa att han/hon under viss tid (karenstid) i frihet levt laglydig / varit ekonomisk skötsam. Hur lång karenstid som är lämplig får bedömas utifrån förhållandena i det enskilda fallet, dvs. karenstiden måste kunna variera med hänsyn till brottets art. /…/

<u>Prövning av ekonomiska förhållanden i övrigt</u>
I ansökningsärenden som rör ett nytt företag eller ny företagare är det väsentligt att sökanden visar en finansieringsplan, varav framgår varifrån kapitalet kommer. Detta för att motverka tillkomsten av serveringsrörelser som finansieras med illegala medel. Men även för att kontrollera att sökanden inte är ekonomiskt beroende av någon som är olämplig att bedriva serveringsrörelse eller är underkastad sådana ekonomiska åtaganden som väsentligt begränsar hans möjlighet att bestämma över serveringsrörelsens drift. Exempel på det senare kan vara starkt begränsande leverans- eller marknadsföringsavtal. Enligt konkurslagen får en gäldenär, som är fysisk person, under konkurs inte bedriva näringsverksamhet som medför bokföringsskyldighet. Sökanden bör därför genom intyg från PRV (konkursfrihetsbevis) visa att han/hon inte är försatt i konkurs.

<u>Andra krav på sökanden</u>
En ansökan från en person som är under 20 år eller har förvaltare enligt föräldrabalken enligt föräldrabalken får inte bifallas /…/.

En annan förutsättning för serveringstillstånd är att sökanden har dispositionsrätt till aktuell serveringslokal /…/.

Vid brottslighet som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott, våldsbrott samt ekonomisk brottslighet bör minst tre år förflyta sedan sökanden senast begick brott innan serveringstillstånd kan komma ifråga. Den tid sökanden avtjänat frihetsberövande påföljd skall inte inräknas i denna tid. Även då ett serveringstillstånd har återkallats bör minst tre år förflyta innan nytt tillstånd kan komma ifråga.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

FHIFS 2010:7 Statens folkhälsoinstitut föreskrifter om kunskapsprov;
beslutade den 6 december 2010.

Statens folkhälsoinstitut föreskriver följande med stöd av 4 § första stycket 2 alkoholförordningen (2010:1636).

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om kunskapsprov om alkohollagstiftningen för den som ansöker om tillstånd för servering eller för provsmakning av alkoholdrycker.

De mål som anges i den kunskapsplan som fastställs av Statens folkhälsoinstitut ska ligga till grund för innehållet i provet och bedömningen av resultatet.

2 § Den kommun som handlägger ansökan om tillstånd för servering eller provsmakning av alkoholdrycker ansvarar för att den som ansöker ges möjlighet att genomföra ett kunskapsprov.

Kommunen ansvarar även för att provet genomförs i enlighet med dessa föreskrifter.

Kunskapsprov

3 § Kommunen ska vid sin prövning av en sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen använda prov framtagna av Statens folkhälsoinstitut.

Sökanden ska ges möjlighet till två omprov.

Ett kunskapsprov får avläggas muntligen om sökanden inte behärskar något av de språk som proven tillhandahålls på, kan styrka påtagliga läs- eller skrivsvårigheter eller om det i övrigt finns särskilda skäl.

Tolk som anlitas ska vara auktoriserad.

4 § Kunskapsfrågorna fördelas på fyra områden
1. alkoholpolitik,
2. bestämmelser om servering,
3. bestämmelser om tillsyn, och
4. bestämmelser om mat och utrustning.

5 § Kunskapsprov för serveringstillstånd, med undantag för pausservering, omfattar 4 § 1–4. Prov som avser ansökan om tillstånd för stadigvarande servering till allmänheten och för stadigvarande cateringverksamhet för slutna sällskap ska bestå av 60 frågor.

Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till allmänheten och för stadigvarande servering till slutna sällskap ska bestå av 44 frågor.

Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till slutna sällskap ska bestå av 28 frågor.

Kunskapsprov för pausservering och för tillstånd för provsmakning av alkoholdrycker ska omfatta 4 § 1 – 3. Provet ska bestå av 28 frågor.

För godkänt resultat krävs att sökanden uppnår minst 75 procent rätta svar inom varje område som ingår i provet.

6 § Den som ansöker om tillstånd för servering eller för provsmakning av alkoholdrycker ska legitimera sig vid provtillfället.

7 § Hjälpmedel är inte tillåtna.

8 § Tiden för ett skriftligt prov är högst 90 minuter och för ett muntligt prov högst 120 minuter.

9 § Sökanden har rätt att ta del av resultatet i form av det totala antalet rätta svar fördelade på de olika områden som ingår i provet.

Undantag

10 § Undantag från skyldigheten att genomgå kunskapsprov vid ansökan om tillstånd för servering eller för provsmakning görs för den som
1. tidigare har avlagt prov och har tillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan
2. inte har tillstånd men som högst tre år före en ny ansökan inges har avlagt godkänt prov som minst motsvarar den nya ansökan.
3. inte har avlagt prov men som i samma kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan och vars kunskaper det inte finns några skäl att ifrågasätta, eller
4. inte har avlagt prov men som i en annan kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan och kan dokumentera flera års erfarenhet utan anmärkningar.

Kommunen får göra undantag från skyldigheten att genomgå kunskapsprov vid ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap om ansökan avser ett enstaka tillfälle.

Hinder

11 § Kommunen kan hindra en sökande från att genomgå prov om hans eller hennes uppträdande är sådant att det inte är möjligt att genomföra provet på ett tillförlitligt sätt.

Dispens

12 § Statens folkhälsoinstitut kan medge undantag (dispens) från dessa föreskrifter

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2011.

8 kap. 13 §
Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 5 § gamla alkohollagen (1994:1738) och reglerar var innehavare av serveringstillstånd får göra sina inköp av alkoholdrycker. Bestämmelsen har förtydligats så att det nu framgår att den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutna sällskap får köpa de alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den sakliga förändring som har skett är en följd av att cateringföretag numera ska kunna erhålla stadigvarande tillstånd för servering i slutna sällskap (8

kap. 4 §). Därigenom får de också rätt att göra sina inköp av alkoholdrycker direkt hos partihandlare.

(Prop. 2009/10:125 sid 169)

Alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt får inte användas i serveringsrörelsen[18] – jämför dock med vad som sägs om överlåtelse av rörelse, konkursbo och dödsbo /…/. De får inte heller förvaras på serveringsstället, jämför med vad som sägs om förvaringsförbudet /…/.

Privat införsel av alkoholdrycker kan inte användas för inköp av drycker till en restaurangrörelse. För det första gäller de s.k. införselkvoterna resenärens införsel för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk /…/.

För det andra föreskrivs i alkohollagen att inköp av spritdrycker, vin och starköl till restaurang med serveringstillstånd endast får göras /…/ från någon som har rätt att bedriva partihandel med dryckerna eller från detaljhandelsbolaget (vissa undantag finns dock vid övertagande av rörelse samt i de fall restauratören har ett eget tillverkningstillstånd eller en egen införselrätt).

Servering av drycker som köpts in eller anskaffats på annat sätt utgör /…/ olovlig försäljning av alkoholdrycker och kan medföra böter eller fängelsestraff. Det gäller således privatinförda drycker, smugglade eller olovligt tillverkade drycker m.m.

Att inköpen gjorts på föreskrivet sätt skall kunna styrkas. Detta sker med inköpsfakturor.

Införsel/import av spritdrycker, vin och starköl för kommersiella syften får endast göras av partihandlare /…/.

Handel med alkoholdrycker i Sverige är förbehållen endast den som har tillstånd eller rätt därtill enligt alkohollagen.

Den som i egenskap av resande för in aktuella alkoholdrycker får inte sälja dem, varken till innehavare av serveringstillståndshavare eller till någon annan.

I kommunernas arbete med sin tillsyn över restauranger med serveringstillstånd är det därför nödvändigt att kunna kontrollera att rörelsens drycker köpts in på ett i alkohollagen föreskrivet sätt. /…/

Det kan också finnas anledning att emellanåt göra en avstämning av försålda och inköpta drycker mot inneliggande lager. Tillståndshavaren är enligt nämnda bestämmelser skyldig att ”tillhandahålla handlingar som rör verksamheten”.

För att detta skall kunna ske på ett tillförlitligt sätt måste kommunen känna till var lagret finns; på serveringsstället eller på annan plats. Om lager flyttas eller inrättas föreligger en skyldighet för restauratören /…/ att jämte uppgift om adress meddela tillståndsmyndigheten detta.
/…/
För att bokföringen skall kunna anses vara anordnad på sådant sätt att kontroll av verksamheten är möjlig /…/ bör det dessutom finnas en lagerredovisning med uppgift om leverans till och uttag ur lagret.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[18] Undantag kan medges av chefen för Utrikesdepartementet med stöd av 11 kap 5 § alkohollagen.

Lokaler och utrustning

8 kap. 14 §
Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

Första stycket motsvarar 7 kap. 10 § gamla alkohollagen (1994:1738).

I andra stycket regleras vad som gäller om flera tillståndshavare vill utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det ska utfärdas ett särskilt tillstånd för detta som omfattar samtliga tillståndshavare som ska utnyttja utrymmet. En förutsättning ska vara att samtliga som omfattas av den gemensamma ansökan sedan tidigare har ett eget serveringstillstånd som omfattar den egna lokalen. Varje tillståndshavare ska svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet under den tid han eller hon bedriver servering, samt att vad som i övrigt gäller enligt alkohollagen iakttas. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag och behandlas i avsnitt 11.3.

(Prop. 2009/10:125 sid 168)

11.3 Regeringens förslag:
Tillstånd ska kunna ges för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Varje tillståndshavare ska, då ett sådant tillstånd har meddelats, svara för att ordning och nykterhet samt vad som i övrigt gäller enligt lagen, iakttas under den tid han eller hon bedriver servering. Vid misskötsamhet, som inte kan härledas till en viss restauratör, kan det gemensamma tillståndet komma att återkallas.

(Prop. 2009/10:125 sid 101)

En förutsättning för att erhålla tillstånd att nyttja gemensamt serveringsutrymme ska vara att varje sökande har ett eget serveringstillstånd för sin verksamhet. Flera tillståndshavare kan sedan gemensamt ansöka om att få nyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Med tanke på de komplikationer som ett gemensamt serveringsutrymme kan medföra bör tillstånd till detta föregås av särskilt noggrann prövning. Det är sålunda viktigt att lokalen eller platsen som helhet är överblickbar och att tillståndsmyndigheten uppställer sådana villkor att förutsebara problem i möjligaste mån undviks.

Invändningarna mot en sådan möjlighet gäller främst svårigheter att utreda ansvarsfrågan vid ordningsstörningar av olika slag. Huvudprincipen bör vara att varje tillståndshavare ansvarar för ordningen för sin servering varvid vanliga regler gäller och att det så långt det är möjligt bör utredas vilken tillståndshavare som bär ansvaret för en eventuell överträdelse av alkohollagens regler. Om detta misslyckas är det dock varken rimligt eller rättssäkert att utdela någon form av sanktion till samtliga tillståndshavare. Såsom *Kammarrätten i Sundsvall* har anfört bör det rimliga vara att återkalla tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet. Varje restauratör kan sedan inhägna sitt eget serveringsområde och fortsätta verksamheten där. Regeringen delar denna uppfattning. Om det rör sig om ett tillfälligt arrangemang kan det inte heller komma ifråga att återkalla de stadigvarande tillstånd som deltagarna eventuellt har för sin vanliga rörelse. Vid upprepade eller allvarliga incidenter bör man däremot, om det handlar om återkommande arrangemang, överväga om gemensamt tillstånd bör ges i framtiden.

I lagen bör således föreskrivas att tillståndshavare ska kunna ges tillstånd till servering på gemensamt serveringsutrymme. Vid ordningsstörningar avseende ordning och nykterhet, där det inte går att fastställa någon ansvarig bland tillståndshavarna är det det gemensamma tillståndet som kan komma att återkallas.

(Prop. 2009/10:125 sid 102 - 103)

Frågan om serveringsställe, serveringslokal och annat avgränsat utrymme behandlas i prop. 1994/95:89 bland annat på sid. 64 ff.

Serveringsställe och serveringslokaler
Tillstånd till servering skall vara knutet till ett visst serveringsställe.

Med *serveringsställe* avses alla lokaler och utrymmen som används i en serveringsrörelse.

Serveringslokal avser den del av serveringsstället, inomhus, där alkoholservering är tillåten.

Med annat avgränsat utrymme avses del av serveringsställe som ligger utomhus och där alkoholservering är tillåten, till exempel en terrass eller en uteservering[19].

Serveringslokaler och eventuella andra utrymmen skall vara insynade och angivna i tillståndsbeviset, till exempel genom markering på ritning som bifogas beviset. Ett viktigt krav som ställs på dem är att de skall vara överblickbara bland annat för att serveringspersonalen skall kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

En serveringslokal bör också enligt uttalanden i prop. 1994/95:89 ”även fortsättningsvis uppfylla vissa grundkrav. Lokalen skall vara godkänd av brandskydds-, arbetarskydds- och hälsoskyddsmyndigheter. Dessa krav gäller dessutom allmänt för offentliga lokaler.” Serveringsstället skall också, med hänsyn till överblickbarhet och funktion vara en sammanhållen enhet.

Serveringslokaler och utrymmen som inte är belägna så att de kan överblickas på ett tillfredsställande sätt eller inte kan förses med mat från restaurangköket utgör fristående serveringsrörelser. Exempel på detta är en lokal som saknar förbindelse med serveringsstället i övrigt. I sådant fall är lokalen att betrakta som en fristående serveringsrörelse vilken kräver separat tillstånd.
/…/
Uteservering
I de fall serveringstillståndet även omfattar uteservering måste lagad mat också kunna serveras där.

En uteservering skall också vara fysiskt avgränsad från kringliggande område där servering inte får förekomma[20].

Dess belägenhet skall vara sådan att den kan överblickas, jämför ovan.

---

[19] Jfr. med vad som sägs i prop. 1976/77:108 sid. 75.

[20] Jfr. länsrätten i Kronobergs län den 14 juni 1995, mål nr 693-95. Sökanden avsåg att tydligt avgränsa serveringsutrymmet med ett väl förankrat staket under den tid på dygnet när serveringen skulle pågå. Länsrätten fann att alkohollagens krav på att serveringstillstånd skall avse ett avgränsat utrymme därmed var uppfyllt.

Dryckesautomat
Tillhandahållande av alkoholdryck genom automat inom ett serveringsställe är servering och samma regler som vid övrig servering gäller. Det innebär att sådan automat endast får finnas i en serveringslokal och att den där måste vara så placerad att tillståndshavaren eller serveringspersonalen kan hålla kontroll över vem som använder automaten. Härav följer att självservering från automat endast får ske då den är direkt övervakad. För minibar på hotellrum gäller dock särskilda regler /…/.

En uteservering bör ligga i nära anslutning till de egentliga serveringslokalerna.

Medgivande till uteserveringar på längre avstånd från ett serveringsställe, s.k. satellitserveringar, bör alltså inte ges.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 15 §
Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap.

Tillstånd för servering av starköl och vin i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matservering. Det ställs inte heller krav på matservering vid provsmakning enligt 6 eller 7 §.

Paragrafen ersätter 7 kap. 8 § första–fjärde styckena gamla alkohollagen (1994:1738).

I första stycket föreskrivs vad som ska gälla med avseende på matservering för att få serveringstillstånd. Serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen, det ska tillhandahållas lagad eller på annat sätt tillredd mat och gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Den förändring som har gjorts i lagtexten i förhållande till den gamla alkohollagen syftar till att möjliggöra även för t.ex. vegetariska restauranger och restauranger med mat från andra delar av världen att få serveringstillstånd. Att maten ska vara lagad eller tillredd innebär att råvaror på något sätt ska ha förädlats. Vidare ska det kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Det innebär att det ska finnas ett flertal såväl förrätter, som huvudrätter och efterrätter att välja bland. Enbart sallader eller smörgåsar är således inte tillredd mat i lagens mening och tillgodoser heller inte kravet på ett varierat utbud av maträtter. Efter kl. 23.00 ställs inte lika höga krav. Gästerna ska dock kunna erbjudas flera olika rätter, dock av enklare slag. Enbart chips eller nötter är inte att anse som maträtter. Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 11.4.

I fjärde stycket, som motsvarar 7 kap. 8 § fjärde stycket gamla alkohollagen, har tillagts att det inte heller ska ställa upp något krav på matservering vid provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 eller 7 §.

Bestämmelserna i övrigt i paragrafen har överförts från 7 kap. 8 § gamla alkohollagen med endast redaktionella ändringar.

(Prop. 2009/10:125 sid 169 - 170)

11.4 Regeringens förslag:
För att serveringstillstånd ska medges för servering till allmänheten året runt eller under viss tid ska krävas att serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. För servering efter kl. 23.00 får matutbudet begränsas. Nu gällande krav på lokalen i övrigt bibehålls.

Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle kan medges om någon form av tillredd mat tillhandahålls. Bestämmelsen om att lättdrycker ska finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning tas in i alkohollagens avsnitt om servering.

Kravet på matservering gäller inte vid provsmakning av alkoholdrycker i samband med mässor eller liknande arrangemang eller av egenproducerade alkoholdrycker vid tillverkningsställe.

(Prop. 2009/10:125 sid 103)

Enligt nuvarande bestämmelser får tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Serveringsstället ska ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser och eventuell drinkbar får endast vara en mindre del av stället.

Kravet på matservering som förutsättning för alkoholservering har funnits sedan länge. Det har motiverats med att berusningseffekten blir mindre om alkoholen intas samtidigt med mat än om den intas på fastande mage. Under en tid fanns ett direkt mattvång, dvs. alkoholdrycker fick serveras endast tillsammans med mat. I samband med att detta tvång på 1970-talet togs bort uppställdes mer generella krav på de rörelser som ville servera alkohol. En koppling mellan mat- och dryckesservering har i princip behållits. Detta har bidragit till att begränsa antalet serveringsställen med tillstånd att servera alkoholdrycker till allmänheten.

I tidigare lagstiftning reglerades kopplingen mellan mat- och alkoholservering genom att serveringstillstånd endast kunde medges om det kunde antas att tillhandahållande av lagad mat skulle komma att utgöra en betydande del av rörelsen. Denna bestämmelse visade sig dock vålla avsevärda problem i tillämpningen av lagen och togs därför bort i samband med att nuvarande alkohollag trädde i kraft. Istället förbands rätten till serveringstillstånd med krav på den utrustning som måste finnas i restaurangernas kök, i lagtexten uttryckt genom kravet på kök för allsidig matlagning och tillhandahållande av lagad mat. FHI har, med stöd av lagens förarbeten och förvaltningsdomstolarnas rättstillämpning, i Handbok Alkohollagen närmare tolkat och kommenterat hur bestämmelsen bör tillämpas av tillsynsmyndigheterna.

Redan i förarbetena till den nuvarande lagstiftningen betonades att detta krav, eftersom det successivt pågår en utveckling av olika matlagningstekniker, inte skulle innebära att endast en viss typ av maskinutrustning kunde godkännas. Höga krav skulle emellertid fortsätta ställas på restaurangernas kapacitet för matlagning. Köksutrustningen skulle vara av sådan beskaffenhet att lagad mat i tillräcklig omfattning skulle kunna beredas av råvaror. Lägenhetsspisar och mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter angavs som exempel på otillräcklig utrustning.

Sedan alkohollagens tillkomst har matkulturen i Sverige förändrats. Detta kan delvis ses som en följd av ökad invandring samt svenskarnas ändrade resvanor men förändringen kan också tillskrivas ett ökat miljö- och hälsomedvetande hos befolkningen. Det finns nu en utbredd uppfattning både i restaurangbranschen och bland tillsynsmyndigheterna om att bestämmelserna om matutbud och köksutrustning, så som de kommit att uttolkas, behöver moderniseras så att tillämpningen bättre kan anpassas till den pågående utvecklingen.

Matservering ska även i fortsättningen vara ett grundläggande krav för serveringstillstånd. Sett enbart utifrån det förhållandet att berusningsnivån blir lägre om alkohol intas samtidigt med mat finns det dock inte något egentligt skäl till att behålla kravet på kök för allsidig matlagning. Huvudsaken ur denna aspekt är att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa.

Det är den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön, som ska vara avgörande för möjligheten att få serveringstillstånd, inte typen av köksutrustning eller mat. En grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet är att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, vilket innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard. Restaurangen ska ha ett tillräckligt antal sittplatser inom restaurangområdet, en överblickbar serveringsyta och en god standard på den allmänna utrustningen. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Tillståndshavaren ska kunna tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter, dvs. mat som har tillagats eller tillretts för att utgöra en del av en måltid. Såväl förrätter och huvudrätter som efterrätter ska kunna erbjudas. Det ska inte vara ett nödvändigt krav att varma maträtter kan serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd. Ett kök som möjliggör att ett varierat utbud av maträtter kan tillhandahållas ska finnas i anslutning till serveringslokalen. Ny matlagningsteknik, som till exempel s.k. sous-vide-teknik, ska inte i sig vara ett hinder för en restaurang att få serveringstillstånd. Utrustningen måste dock hålla en viss standard, t.ex. ska fortfarande inte vanliga lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter anses vara tillräcklig utrustning. Serveringstillstånd ska inte medges om enbart enklare anrättningar, såsom t.ex. smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd, erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte heller i fortsättningen ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd. Detsamma gäller sådana restauranger, t.ex. många hamburgerrestauranger, vars verksamhet i huvudsak är inriktad på barnfamiljer och ungdomar. Det är den sammanvägda bedömningen av utbud, kvalitet och allmän standard som ska vara avgörande. En noggrann prövning bör göras för varje enskilt serveringsställe. För inrikes trafikservering får tillståndsmyndigheten som hittills anpassa de restaurangmässiga kraven till de olika förhållanden som råder på flyg, tåg och båtar.

Kravet på att det ska finnas ett varierat utbud av maträtter ska i princip gälla under hela den tid som serveringstillståndet gäller, men med hänsyn till allmänna matvanor och svårigheter att ha full personalstyrka i köket under hela denna tid vid nattöppna restauranger bör det vara tillräckligt att det efter kl. 23.00 erbjuds ett enklare utbud, t.ex. kalla maträtter eller maträtter som värms i mikrovågsugn.

Det sagda gäller servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod. För servering till allmänheten under enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle, liksom för servering till slutet sällskap, kan liksom hittills kraven ställas något lägre. För tillstånd till sådan servering bör det vara tillräckligt att det tillhandahålls någon form av tillredd mat. I dessa fall kan alltså även lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat anses vara tillräckligt. Beträffande cateringföretag, se avsnitt 11.2.

Flera remissinstanser har uttryckt oro för att en ändring av bestämmelserna i enlighet med detta förslag kommer att innebära en olycklig utvidgning av den krets av verksamheter som framöver

kommer att kunna göra anspråk på att erhålla serveringstillstånd. Det bör emellertid av vad ovan sagts tydligt ha framgått att rätten till serveringstillstånd även fortsättningsvis ska förbehållas verksamheter som erbjuder matservering med en viss nivå av standard på såväl matutbud som på lokaler och service.

Genom att matkravet utformas på ett annat sätt än tidigare och kravet på viss köksutrustning ersätts med att det ska finnas kök för tillagning av mat i anslutning till serveringslokalen är det rimligt att anta att antalet serveringstillstånd kommer att öka något. Det är därför angeläget att tillståndsmyndigheternas prövning av dem som söker tillstånd är så noggrann som möjligt och att myndigheterna bedriver en aktiv tillsynsverksamhet. En extremt låg omsättning av mat bör t.ex. utgöra en signal för noggrann tillsyn. Kommunerna bör också i större utsträckning än vad som nu är fallet utnyttja sin möjlighet att medge tillstånd endast för servering av vin eller starköl.

(Prop. 2009/10:125 sid 103 - 106)

Vid pausservering i foajé till teater eller konsertlokal gäller inte kravet på kök och matservering. Däremot skall sökanden vara lämplig för att bedriva serveringsverksamhet. Tillstånd av denna typ kan också förenas med villkor, t.ex. om att alkoholservering inte får ske i samband med ungdomsevenemang.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

Krav på mat och utrustning enligt ny alkohollag

Sammanställning över krav på serveringslokal, kök och matutbud för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten enligt ny alkohollag (2010:1622). Se regeringens proposition En ny alkohollag 2009/10:125 sid. 56, 99, 104-105, 166 och 169. För cateringverksamhet för servering i slutna sällskap gäller vissa av kraven. Med cateringverksamhet nedan avses denna servering.

Matservering ska även i fortsättningen vara ett grundläggande krav för serveringstillstånd. Det är den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön, som ska vara avgörande för möjligheten att få ett serveringstillstånd, inte typen av köksutrustning eller mat.

Grundläggande krav för restaurangverksamhet
En grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet är att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Det innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard. I övrigt följer kraven på serveringslokalen, köket och matutbudet alkohollagen 8 kap. 14-16 §§.

Serveringslokalen

- Serveringslokalen ska omfatta ett visst avgränsat utrymme och vara överblickbar, vilket är grundläggande för alla typer av serveringstillstånd (se 8 kap. 14 § alkohollagen och prop. 1994/95:89 s. 64). Serveringslokalen ska vara utrustad med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplaster för matservering. Det är fortfarande inte meningen att serveringstillstånd ska kunna ges för gatukök och liknande miljöer (se prop. 1994/95:89 s. 65).
- Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet.

- Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.
- Serveringslokalen ska vara lämplig från brandsäkerhetssynpunkt. Kravet gäller även för cateringverksamhet med undantag för servering som sker i lokaler som inte är avsedda för allmänheten, t.ex. i enskilda hem eller på en arbetsplats.

Köket

- Restaurangen ska ha ett eget kök som möjliggör att ett varierat utbud av maträtter kan tillhandahållas. Jämför skillnaden med den tidigare bestämmelsen i 7 kap. 8 § alkohollagen (1994:1738) där det av förarbetena bl.a. framgår att det ska finnas ett välutrustat restaurangkök för allsidig matlagning (se prop. 1994/95:89 s. 104). Kravet på eget kök gäller även för cateringverksamhet.
- Köket ska finnas i anslutning till serveringslokalen.
- Ny matlagningsteknik, såsom exempelvis sous-vide-teknik, utgör i sig inte något hinder, men utrustningen måste hålla en viss standard, t.ex. ska fortfarande inte vanlig lägenhetsspis eller mikrovågsugn anses vara tillräcklig utrustning. Detta krav gäller även för cateringverksamhet.

Matutbudet

- Tillståndshavaren ska kunna tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Att maten ska vara lagad eller tillredd innebär att råvaror på något sätt ska ha förädlats. Enbart sallader eller smörgåsar är inte tillredd mat i lagens mening och tillgodoser heller inte kravet på ett varierat utbud av maträtter.
- Tillståndshavaren ska kunna tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter. Såväl förrätter och huvudrätter som efterrätter ska kunna erbjudas.
- Det ska inte vara något nödvändigt krav att varma maträtter kan serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd. Däremot kan serveringstillstånd inte medges om enbart enklare anrättningar, såsom t.ex. smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte heller i fortsättningen ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd. En noggrann prövning bör göras för varje enskilt serveringsställe.
- Efter klockan 23.00 ställs inte lika höga krav på ett varierat matutbud. Gästerna ska dock kunna erbjudas flera olika rätter av enklare slag, t.ex. kalla maträtter eller maträtter som värms i mikrovågsugn. Enbart chips eller nötter är inte tillräckligt.
- Ovanstående krav gäller även för cateringverksamhet.

(Statens folkhälsoinstituts kommentarer 2010-12-21)

8 kap. 16 §
Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

Bestämmelsen, som behandlas närmare i avsnitt 11.1, motsvarar 7 kap. 8 § första stycket tredje meningen gamla alkohollagen (1994:1738) med tillägget att även lokaler som används för servering till slutna sällskap av den som har ett stadigvarande serveringstillstånd omfattas av kravet på brandsäkerhet. Det ligger i sakens natur att servering i någons hem inte omfattas.

(Prop. 2009/10:125 sid 170)

11.1 Regeringens förslag:
Bestämmelsen om att en serveringslokal ska vara lämplig för sitt ändamål från brandsäkerhetssynpunkt utsträcks till att omfatta även lokal som används för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd.

(Prop. 2009/10:125 sid 92)

Bestämmelsen om att serveringsstället skall vara lämpligt från brandsäkerhetssynpunkt /…/ innebär att serveringstillstånd ej får meddelas om inte lokalerna i sin helhet är godkända utan anmärkning av räddningstjänsten. Det ankommer på den sökanden av serveringstillståndet att visa att serveringsstället är godkänt i detta avseende.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 17 §
Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 9 § gamla alkohollagen (1994:1738) med den ändringen att serveringsställets belägenhet framhålls i bestämmelsen. Belägenhet syftar till geografisk belägenhet, t.ex. att lokalen är belägen i ett bostadsområde eller i ett område som på annat sätt är känsligt för störningar eller det annars kan befaras olägenheter avseende ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Förutom bostadsområden kan det vara fråga om närheten till skolor eller fritidsgårdar, institutioner för missbrukare eller liknade verksamhet.

(Prop. 2009/10:125 sid 170)

11.1 Regeringens förslag:
Den nuvarande bestämmelsen om olägenheter i fråga om ordning och nykterhet behålls med ett tillägg som särskilt framhåller serveringsställets belägenhet.

(Prop. 2009/10:125 sid 92)

Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet

Kommunerna ska enligt nuvarande bestämmelser vid tillståndsgivning bedöma riskerna för eventuella olägenheter i fråga om ordning och nykterhet samt risk för människors hälsa. Om sådana olägenheter kan befaras får serveringstillstånd vägras även om övriga krav är uppfyllda.

För att ge större eftertryck åt att det är närheten till särskilt utpekade miljöer, såsom platser där ungdomar vistas eller samlas, redan etablerade missbruks- eller brottsbelastade miljöer, trafikleder, utpräglade bostadsområden där buller från serveringsstället kan ge upphov till störningar m.m., som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter bör bestämmelsen förtydligas genom att serveringsställets belägenhet särskilt framhålls. /…/

(Prop. 2009/10:125 sid 98)

Allmänt

Kommunen kan vägra att meddela ge tillstånd även om kriterierna för tillstånd /…/ är uppfyllda. Detta kan ske om serveringen kan befaras medföra olägenheter från alkoholpolitisk synpunkt. Det finns alltså ingen generell ”rätt” att få serveringstillstånd.

Vid varje prövning av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning av verksamheten i en befintlig restaurang, skall tillståndsmyndigheten beakta risken för att alkoholpolitiska olägenheter kan uppstå.

/…/

Som konstaterats ovan kan tillstånd vägras redan vid farhågor om att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå. Det krävs dock att det redovisas vilka olägenheter det är fråga om. Dessutom måste tillståndsmyndigheten ange grunden för att olägenheter är att befara, till exempel sakförhållanden i närområdet (se ovan), om alkoholpolitiska problem redan förekommer i området eller bedömningar från andra myndigheter. Om sålunda polismyndigheten befarar att en restaurangetablering innebär en risk utifrån allmänna ordningssynpunkter[21] eller om miljöförvaltningen bedömer att etableringen innebär risk för störningar för närboende bör detta tillmätas stor betydelse.

Tillståndsmyndigheten måste dock i varje enskilt ärende göra en egen bedömning och motivera varje beslut utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Enbart en hänvisning till kommunala riktlinjer är alltså inte tillräckligt[22]

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[21] Kammarrätten i Jönköping fastställde Länsrättens i Kronobergs län dom. En restaurang fick inte serveringstillstånd på uteserveringen. Polisen hade avstyrkt ansökan med hänvisning till att det skulle vara olämpligt med alkoholservering ur ordningssynpunkt eftersom mycket folk passerar platsen för att handla i intilliggande kiosk, vilken dessutom är en samlingsplats för ungdomar. Kammarrättens dom den 24 september 1996, nr 3460-96 respektive länsrättens dom den 12 augusti 1996, nr 960-96.

[22] Jfr. beslut av länsrätten i Blekinge län den 10 september 1996, nr 777-96. En kommun hade som skäl för avslag på ansökan om (tillfälligt) serveringstillstånd endast hänvisat till sina alkoholpolitiska riktlinjer. Länsrätten konstaterar att en individuell prövning alltid måste ske med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I detta fall anförde även domstolen att den konkreta bestämmelsen i riktlinjerna som kommunen hänvisat till stred mot alkohollagen.(Endast de som hade permanent serveringstillstånd kunde komma ifråga för tillfälligt tillstånd).

Personal

8 kap. 18 §
Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

Bestämmelsen i första stycket motsvarar 6 kap. 3 § första och andra styckena gamla alkohollagen (1994:1738). En ändring har dock gjorts i förhållande till den gamla bestämmelsen, innebärande att serveringsansvarig person ska ha fyllt 20 år. Skälen för detta behandlas i avsnitt 11.5.

Andra stycket motsvarar 6 kap. 3 § tredje stycket gamla alkohollagen.

Tredje stycket motsvarar 6 kap. 3 § fjärde stycket gamla alkohollagen, med vissa ändringar. I bestämmelsen föreskrivs att köks- och serveringspersonal samt personal med uppgifter av betydelse för ordning och nykterhet ska vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrda från ett bemanningsföretag. Ordningsvakter som är förordnade enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter är undantagna. Restaurangskolor med serveringstillstånd får även fortsättningsvis anlita skolans elever. I den delen sker ingen ändring. Däremot utsträcks bestämmelsen till att en restaurangskolas elever även får anlitas, efter överenskommelse med skolan, av restauranger med serveringstillstånd. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 170)

11.5 Regeringens förslag:
Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Undantag gäller för ordningsvakter som är förordnade enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter och i vissa fall restaurangskoleelever.

(Prop. 2009/10:125 sid 106)

Serveringsstället får inte, då försäljning eller förtäring av spritdrycker, vin eller starköl pågår, lämnas utan tillsyn av tillståndshavaren eller serveringsansvarig. Tillståndshavaren eller serveringsansvarig person behöver dock inte nödvändigtvis finnas i *serveringslokalerna* men någon av dessa personer skall under hela ovan nämnda tid finnas tillgänglig på *serveringsstället.* Finns flera serveringsansvariga personer på serveringsstället samtidigt bör tillståndshavaren klargöra vem av dem som har huvudansvaret.
/…/

Bestämmelsen innebär att serveringsansvarig person skall ha tillräcklig kunskap i svensk alkohollagstiftning för att kunna sköta uppgiften som ansvarig för serveringen. Tillståndshavaren svarar för att en serveringsansvarig person är lämplig för uppgiften och medveten om sitt ansvar. Om en serveringsansvarig visar sig olämplig skall tillståndshavaren skilja denne från uppgiften. Någon formell prövning av en serveringsansvarigs vandel kan inte göras av tillståndsmyndigheten. Det sagda innebär bl.a. att en serveringsansvarig inte får bli föremål för remiss till polismyndigheten avseende sin vandel (såvitt denne inte är en person med betydande inflytande).

Tillståndshavaren är även skyldig att anmäla när en persons serveringsansvar upphör, t.ex. när en serveringsansvarig slutar sin anställning eller skiljs från uppgiften. /…/

Det bör noteras att lagtexten med uttrycket ”för servering” inte enbart avser den personal som lämnar ut alkoholdrycker till gästerna. Begreppet används i en vidare betydelse[23]. Kravet på att anlitad personal skall vara anställd omfattar således i princip *all personal* som används för bedrivandet av serveringsrörelsen. Detta anges också uttryckligen i prop. 1994/95:89 på sid. 97. Enligt praxis som utvecklats under tidigare lagstiftning är personal som inte tillhör den egentliga serveringsrörelsen undantagen från kravet på anställning hos tillståndshavaren. Detta kan gälla garderobiärer, musiker, casinopersonal, ordningsvakter och liknande. Undantagna är genom ändringen av bestämmelsen den 1 juli 2001 även personal som är inhyrd från bemanningsföretag, dvs. från företag som har till verksamhet att hyra ut personal och för det ändamålet förfogar över ett antal personer. Personal kan inte lånas eller hyras in från andra företag.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[23] Regeringsrättens dom 2000-02-02, mål nr. 2516-1998.

Serveringstider m.m.

8 kap. 19 §
Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 6 kap. 4 § gamla alkohollagen (1994:1738). Paragrafen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 170)

Serveringstider behandlas i prop. 1994/95:89 sid. 70 f och 97 f samt i prop. 2000/01:97 sid. 33 ff. och 87.

Serveringstiden för öl är fr.o.m. den 1 juli 2001 oreglerad. /…/
/…/
I bestämmelsen om serveringstider anger lagstiftaren en *normaltid*, dvs. de tidsgränser för servering av spritdrycker, vin och starköl som normalt skall gälla. Tillståndsmyndigheten kan, om det är särskilt påkallat, bevilja eller förordna om undantag. Undantag kan antingen avse:

- rätt till servering utanför normaltidens ram (utsträckt serveringstid), dvs. servering före kl. 11.00 och servering efter kl. 01.00, eller
- inskränkning av serveringstid i förhållande till normaltiden. Beslut om serveringstid kan fattas efter ansökan eller i samband med tillsyn. Jämför även med vad som sägs om generella inskränkningar i 3 kap 10 §.

Om alkoholpolitiska olägenheter/ordningsstörningar befaras eller har uppkommit kan serveringstiden begränsas tillfälligt eller tillsvidare[24]. Den svenska alkohollagstiftningen är en social skyddslagstiftning. Sociala hänsyn skall därför ha företräde framför företagsekonomiska eller näringspolitiska. Reglerna om serveringstider för spritdrycker, vin och starköl utgör en väsentlig del av alkohollagstiftningen. Lagstiftaren har som huvudregel angivit kl. 11.00 för serveringens början och kl. 01.00 för serveringens avslutande. Utsträckt serveringstid är således undantag från detta och måste därför prövas i varje enskilt fall. Enbart ekonomiska skäl, t.ex. en hänvisning till att en konkurrerande[25] eller närliggande restaurang har utsträckt serveringstid, är

[24] Regeringsrätten meddelade ej prövningstillstånd. En restauratör fick avslag på sin ansökan om utsträckt serveringstid från kl. 23.00 till 01.00 eftersom restaurangen låg i omedelbar närhet av ett villaområde och risk för störning av ordningen (vilket också polismyndigheten angett i sitt yttrande) därför fanns vid en utökning av serveringstiden. Länsrätten i Östergötlands län delade i dom den 12 juli 1996, mål nr. 1892-96 kommunens uppfattning och Kammarrätten i Jönköping fastställde den 31 oktober 1996, mål nr. 3086-96 länsrättens dom. Regeringsrätten beslut den 6 maj 1997, nr. 7213-96.

[25] Kammarrätten i Stockholm delades Länsrättens i Västmanlands läns bedömning. I överklagande till länsrätten anfördes bl.a. att kommunens beslut att endast medge servering till klockan 01.00 (och inte till 02.00)var konkurrensbegränsande, eftersom det fanns andra restauranger i kommunen som hade serveringstillstånd till klockan 02.00.(Såväl polismyndigheten som miljöförvaltningen avstyrkte utsträckt serveringstid). Länsrätten, som avslog

därför inte en tillräcklig grund för bifall till en ansökan om utsträckning av serveringstiden utöver normaltiden.

Vid prövningen av serveringstid skall /…/ *särskilt beaktas risken för alkoholpolitiska olägenheter,* se vidare kommentarerna under det lagrummet. Detta gäller främst serveringstider som avviker från normaltiderna men kan även omfatta serveringstid inom denna normaltid.

För att kunna göra en fullgod bedömning av om det föreligger risk för alkoholpolitiska olägenheter eller inte torde det vara nödvändigt att inhämta yttrande från polismyndigheten och från miljöförvaltningen.

Om en rörelse önskar övergå till servering av lättdrycker eller öl efter serveringstidens utgång krävs, för att bestämmelsen om utrymning skall kunna upprätthållas, att rörelsen håller stängt viss tid efter att serveringsstället utrymts, se allmänt råd nedan.

Någon möjlighet att medge utsträckning av tiden för utrymning finns inte.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 20 §
Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Bestämmelsen motsvarar, med endast redaktionella ändringar, 6 kap. 2 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken skall vara att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Regleringen av serveringsverksamheten är ett medel för att nå detta mål. Återhållsamhet i samband med servering av alkoholdrycker är en genomgående princip i alkohollagen. Jämför prop. 1994/95 sid. 57 f. Och prop. 2000/01:20 sid 38 f. Jämför också med vad som sägs i kommentarerna /…/ som gäller generellt för alla försäljningsställen, avseende kravet på ordning och nykterhet på försäljningsstället.

Bestämmelsen ger uttryck för de principer som skall gälla för drift av en serveringsrörelse. Bestämmelsen gäller såväl vid serveringar med tillstånd som vid servering av öl. Bestämmelsen fokuserar kravet på återhållsamhet vid servering, vilket är en alkoholpolitisk markering som innebär att verksamheten skall bedrivas på ett ansvarsfullt sätt och präglas av måttfullhet. Serveringen av alkoholdrycker får heller inte ske i sådan omfattning att brister i ordning och nykterhet uppkommer. Serveringsrörelser där servering av alkoholdrycker är tillåten skall drivas under former så att kravet på ordning och nykterhet vid varje tillfälle upprätthålls.

överklagandet, hänvisade i domskälen bl.a. till sid. 57 f. I prop. ”Detta inne bär att serveringsställen i princip skall kunna etableras och konkurrera på lika villkor, men i intresse- och normkollision mellan å ena sidan näringsfriheten och å andra sidan skyddet för människors hälsa, bör skyddsaspekterna ta över.” Länsrättens dom den 2 augusti 1996, mål nr. 787-96 respektive Kammarrättens dom den 21 februari 1997, mål nr. 6450-96.

Ett serveringstillstånd ger rätt att serveringsvis sälja alkoholdrycker. Här aktuell bestämmelse anger att denna rätt inte kan utnyttjas obetingat. Ytterligare lagbestämmelser ålägger en tillståndshavare konkreta begränsningar och skyldigheter som skall iakttas vid utövandet av en serveringsrättighet.

En central bestämmelse fokuserar kravet på att servering inte får ske till underåriga eller påverkade gäster /…/. Serveringsställen med tillstånd måste servera lagad mat /…/. Marknadsföringen av alkoholdrycker skall vidare vara särskilt måttfull /…/. Det är också förbjudet att förmå någon gäst till inköp av alkoholdrycker /…/. Vid servering av alkoholdrycker skall alltid lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande omfattning och urval /…/. Dessa bestämmelser visar tillsammans på det sociala ansvar som en tillståndshavare förutsätts leva upp till.

Tillståndshavaren har alltid det yttersta ansvaret och har ett totalt tillsynsansvar över den egna restaurangen /…/. Tillståndshavaren kan utse serveringsansvarig person som fullgör uppgiften i dennes ställe. Tillståndshavaren skall också leda och instruera sin personal för att se till att reglerna efterlevs. Personalen skall vara kunnig nog för sin uppgift och veta hur uppkomna situationer skall hanteras så att den kan leva upp till bestämmelsen /…/ som föreskriver ett eget ansvar för alla som ”tar befattning med försäljning av alkoholdrycker”, dvs. även serveringspersonalen. Tillståndshavaren kan för detta ändamål till exempel ta fram ett hanteringsdokument eller en internpolicy som stöd för personalen och regelbundet genomföra utbildning.

Också tillämpande myndigheter, dvs. kommun och polis, bör arbeta utifrån syftet med bestämmelsen med ovan nämnda mål i sikte både vid tillståndsprövningen och genom att aktivt korrigera överträdelser.

Kravet på ordning och nykterhet innebär till exempel en skyldighet att avbryta serveringen innan problem uppstår.

För att leva upp till lagens krav måste tillståndshavaren eller serveringsansvarig person ha kontroll över serveringen till gästerna och de serverade dryckerna. Statens folkhälsoinstitut anser inte att det är förenligt med kravet på återhållsamhet att frånhända sig kontrollen genom att servera större mängder alkohol på en gång till en person eller en mindre grupp människor.[26] Som exempel kan nämnas servering av helflaskor spritdryck, s.k. ölhinkar, öltunnor, shotsbrickor, användande av drinkvagnar och liknande.

Nyss nämnda serveringsmetod kommer även i konflikt med andra bestämmelser i alkohollagen, jämför till exempel /…/ förbud mot servering till underåriga och berusade /…/ krav på tillsyn över serveringen. Inte heller från andra utgångspunkter kan det anses vara ett ansvarsfullt värdskap att servera alkoholdrycker på detta sätt. Tillståndshavaren försätter sig själv och sin personal i svåra situationer när man till exempel måste avbryta redan påbörjad servering. Speciell uppmärksamhet krävs om verksamheten är nöjes- eller ungdomsinriktad.

Om servering av till exempel helflaskor spritdryck förekommer kan kommunen i sin roll som tillståndsmyndighet meddela villkor /…/ om att alkoholdrycker endast får serveras genom sedvanlig bordsservering, vilket innebär att självservering eller självtagning inte får förekomma. Serveringspersonalen serverar då drycken i gästernas glas och lämnar inte kvar flaskan vid gästens bord.

[26] I ärendet hade kommunen meddelat varning bl.a. eftersom tillståndshavaren inte serverat alkoholdrycker med återhållsamhet. Denne hade dels serverat ett sällskap ett s.k. helrör, dels uppmanat till konsumtion av starköl genom att dela ut reklamkuponger med texten ”köp två betala för en”. Länsrätten i Västernorrlands län 2002-03-27, mål nr 2121-01, delade kommunens uppfattning att båda sätten var olämpliga och avslog överklagandet. Prövningstillstånd meddelades varken i Kammarrätten i Sundsvall 2002-05-03, mål nr 947-2002 eller i Regeringsrätten 2002-07-19, mål nr 3820-2002.

Kravet att servering av alkoholdrycker inte får föranleda olägenheter i fråga om ordning och nykterhet gäller på serveringsstället och i dess omedelbara närhet.

Alkohollagens regelverk ger enligt Statens folkhälsoinstituts uppfattning tillräckliga möjligheter att hantera överträdelser av bestämmelsen. Av förarbetena till lagstiftningen (prop. 1994/95:89, Förslag till alkohollag, sid. 97 och 109) framgår bland annat att om tillståndshavaren eller den som serverar öl inte följer stadgandet /…/ kan tillståndet komma att återkallas /…/ respektive förbud meddelas /…/. I de fall olägenheter har uppstått vid servering av spritdrycker, vin och starköl utgör det grund för återkallelse om det inte endast varit fråga om en tillfällig händelse. Överträdelser av andra detaljbestämmelser i lagstiftningen är enskilda grunder för åtgärd mot serveringstillståndet /…/. Dessa är i viss mån också förenade med personligt straffansvar /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 21 §
Priset för en alkoholdryck får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 och 7 §§ gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar. Paragrafen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

Syftet med bestämmelsen är att alkoholförsäljningen skall bära sina egna kostnader. Med skäligt tillägg avses tillägg för kostnader för servering och övrig hantering.

På restaurang med tillstånd att servera alkoholdrycker till allmänheten bör ett tillägg om minst 25 % på inköpspriset göras för att täcka hanteringskostnaderna.

Prissänkning på alkoholdrycker under viss tid på dagen, s.k. Happy Hour, bör även omfatta mat och lättdrycker.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

Detta s.k. *animeringsförbud* avser åtgärder som innebär en aktiv påverkan. Förfrågningar från serveringspersonalens sida till exempel om ytterligare alkoholdrycker önskas i samband med att kassan stängs är dock tillåtna. Däremot får inte personalen uppmana gästerna att köpa alkoholdrycker. Mängdrabatter av typen ”Köp två starköl så ingår den tredje ” torde inte heller vara förenliga med bestämmelsen.

Animeringsförbudet kan också vara tillämpligt när det gäller andra påträngande försäljningsåtgärder inne på serveringsstället.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 22 §
Vid servering av alkoholdrycker ska lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 6 § gamla alkohollagen (1994:1738). Placeringen av bestämmelsen i serveringskapitlet syftar till att tydligare framhålla serveringsställets skyldighet att tillhandahålla lättdrycker.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

I dag finns en bestämmelse bland alkohollagens försäljningsregler om att lättdrycker ska finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning vid såväl detaljhandel som servering. Bestämmelsen har ingen egentlig betydelse för detaljhandeln. Systembolaget behöver knappast anvisningar i lagen för sitt produkturval och vad gäller folkölsförsäljning gäller särskilda bestämmelser som torde garantera att även alkoholfria drycker finns att tillgå. Däremot förtjänar det att framhållas att det på restauranger som serverar alkoholdrycker ska finnas ett utbud av lättdrycker som är tillfredsställande i förhållande till serveringstillståndet och de alkoholdrycker som tillhandahålls. Denna bestämmelse bör därför placeras bland serveringsreglerna och tillsynsmyndigheterna bör vara uppmärksamma på att den iakttas.

(Prop. 2009/10:125 sid 106)

8 kap. 23 §
Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 8 § gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

Syftet med bestämmelsen är att förhindra detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl från restaurang. Förbudet omfattar inte bara restaurangens gäster utan även tillståndshavaren, personal och andra.

För att förhindra att gäster tar med sig serverade alkoholdrycker från ett serveringsställe bör sådana endast lämnas ut till gästerna i glas, öppnad flaska eller på liknande sätt.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

8 kap. 24 §
På serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka eller tillåtas dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon dricka eller tillåtas dricka alkoholdrycker på ett serveringsställe där alkoholdrycker inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Alkoholdrycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 9 § gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

Första stycket
Första stycket behandlar det så kallade f*örtäringsförbudet* på serveringsställen *med serveringstillstånd*. Där får bara spritdrycker, vin och starköl som serverats i enlighet med tillståndet förtäras.

Förtäringsförbudet gäller *dygnet runt* under den period som tillståndet avser.

Vid helårsrättigheter gäller förbudet hela året och vid säsongsrättigheter under angiven *serveringssäsong*, till exempel sommarmånaderna. Vid tillfällig servering gäller förbudet under den tidsperiod som tillståndet avser.

Andra stycket
Förtäringsförbudet gäller på motsvarande sätt för lokal som används för stadigvarande eller tillfällig servering som inte omfattar alkoholdrycker.

Tredje stycket
Tredje stycket behandlar det så kallade *förvaringsförbudet* och innebär följande:
- *På ett serveringsställe med tillstånd till alkoholservering* får endast förvaras de slag av alkoholdrycker som serveringstillståndet omfattar[27]. /…/
- På annat serveringsställe får spritdrycker, vin och starköl inte förvaras.

Förvaringsförbudet gäller inte om det är uppenbart att en dryck inte är avsedd att drickas på stället till exempel då en gäst har lämnat in den för förvaring hos garderobiären eller om den är avsedd att användas vid matlagning på restaurangen.

[27] Kammarrätten i Göteborg delade Länsrättens i Malmöhus län bedömning. Efter inspektion av en restaurang hade länsstyrelsen återkallat serveringstillståndet bl.a. eftersom det i restaurangens kök hade förvarats drycker [spritdrycker] som inte fick serveras enligt tillståndet. Det var heller inte uppenbart att dryckerna inte var avsedda att drickas på restaurangen. Kammarrättens dom den 29 juni 1995, nr 2592-95 respektive länsrättens dom den 13 mars 1995, nr 1251-95.

Enligt praxis som utvecklats i anslutning till tidigare lagstiftning tillämpades förtärings- och förvaringsförbuden vid servering i personalmatsal endast när denna servering var öppen, i regel i anslutning till lunchen. Undantagna från förbuden ansågs vara till exempel företagets eller personalens representation, sammankomster, fester och liknande som anordnas i personalmatsalen när den vanliga verksamheten är stängd[28].

Någon ändring av denna praxis torde lagstiftaren inte ha avsett eftersom bestämmelsen har överförts från tidigare lagstiftning[29] utan särskild kommentar.
/…/
Ansvar
Den som i strid mot bestämmelserna tillåter alkoholförtäring kan dömas för *olovlig dryckeshantering* enligt 10 kap 7 § andra stycket.

8 kap. 25 §
Chefen för Utrikesdepartementet får medge undantag från 13 och 24 §§ på begäran av främmande stater och internationella organisationer som avses i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 11 kap. 5 § gamla alkohollagen (1994:1738), men har placerats i serveringskapitlet där den naturligen hör hemma.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

Bestämmelsen är till för att möjliggöra servering av tull- och skattefria varor vid bl.a. främmande stats representation utanför beskickningen. Bestämmelsen innebär att chefen för utrikesdepartementet kan medge undantag /…/; dvs. att servering av tull- och skattefria alkoholdrycker får ske, förutsatt att serveringstillstånd meddelats, utan att inköpen av alkoholdrycker gjorts i föreskriven ordning samt att förvarings- och förtäringsförbuden inte gäller. Sådant medgivande ges till restauratören/tillståndshavaren.

Utrikesdepartementet har tillkännagivit under vilka förutsättningar undantag medges till ambassader och beskickningar:

> *Bestämmelsen är avsedd att användas vid arrangemang som ingår i det diplomatiska verksamhetsområdet, dvs. vid sedvanlig representation. Detta får ej användas av ambassaden i kommersiellt syfte. Beskickningschefen skall svara för värdskapet. Alkoholdryckerna får bara serveras i lokaler dit allmänheten inte har tillträde. Undantag medges inte om det finns en medarrangör som inte är en del av ambassaden, t.ex. ett privat företag, turistbyrå eller ett konstgalleri. Det förutsätts också att denna möjlighet att köpa tull- och skattefritt inte missbrukas genom att beskickningen agerar för någon annans räkning, t.ex. en vinagent från hemlandet.*

Med hänsyn till bestämmelserna /…/ anser Statens folkhälsoinstitut dels att alkoholdrycker som avses i medgivandet hålls åtskilda från serveringsställets övriga alkoholdrycker, dels att alkoholdrycker som blivit över återlämnas till den som tillhandahållit dem.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[28] Chefen för Utrikesdepartementet kan meddela undantag från bestämmelsen på begäran av främmande stats representation och internationell organisation.

[29] Jfr. 56 § LHD

9 kap. Tillsyn m.m.

9 kap. 1 §
Statens folkhälsoinstitut har, med de begränsningar som anges i 3 och 4 §§, tillsyn över efterlevnaden av denna lag och anslutande föreskrifter.

Länsstyrelsen har tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § första och andra styckena gamla alkohollagen (1994:1738) med vissa redaktionella ändringar.

I första stycket har tydliggjorts att tillsynsansvaret omfattar efterlevnaden av lagen och anslutande föreskrifter. I den gamla bestämmelsen angavs att Statens folkhälsoinstitut kunde meddela allmänna råd till vägledning för tillämpningen av lagen. En sådan rätt att ge vägledning följer av tillsynsansvaret och behöver inte föreskrivas i lag. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

9 kap. 2 §
Kommunen och polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker.

Kommunen och polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Paragrafens första och andra stycken motsvarar 8 kap. 1 § tredje stycket gamla alkohollagen (1994:1738).

Tredje stycket stadgar att kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.1.

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

/…/ Tillsynsplanerna kan vara årliga eller fleråriga men bör revideras vid behov. De ska tillställas länsstyrelsen efter att de upprättats eller reviderats och fungera som ett stöd i dialogen mellan länsstyrelserna och kommunerna. Arbetet med att ta fram planerna och att kommunicera dessa med länsstyrelsen bör dock inte ta mer resurser i anspråk än vad som är rimligt inom de ramar som finns. Det centrala är att den direkta tillsynen faktiskt bedrivs i den utsträckning som behövs för en effektiv kontroll av att bestämmelserna efterlevs. Det primära syftet med tillsynsplanerna är att de ska fungera som ett stöd för den direkta tillsynsverksamheten och därmed bidra till ökad kostnadseffektivitet.

(Prop. 2009/10:125 sid 99)

Allmänt om tillsynens betydelse

Nedan berörs huvudsakligen servering av starkare alkoholdrycker än öl. /…/.

Skyddslagstiftning

Alkohollagen är en skyddslagstiftning som syftar till att begränsa alkoholens skadeverkningar. De alkoholpolitiska hänsynen skall ha företräde framför de företagsekonomiska och näringspolitiska (jfr prop. 1994/95:89 s 62). Lagen begränsar också tillgängligheten bl.a. genom att endast sådana serveringsställen som uppfyller de högt ställda kraven i lagen beträffande kök och mathållning skall kunna komma ifråga för alkoholservering. Bestämmelserna om administrativa ingripanden är till för att få bort missförhållanden och för att förhindra att nya uppstår. Åtgärder mot en tillståndshavare har alltså det syftet och är inte avsedda att vara ett straff utan är ett medel för att skapa en god restaurangmiljö. Tillståndshavaren har getts ansvar att inom vissa i lagen och i tillståndet givna ramar själv få utforma sin verksamhet. Kommunens uppgift är att vägleda tillståndshavarna och att kontrollera att reglerna följs.

Förhindra uppkomst av skador och skydd för ungdomen

En central bestämmelse anger att all försäljning av alkoholdrycker skall skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras /…/. I fråga om servering är syftet att söka motverka främst de sociala skadeverkningar som alkoholkonsumtion kan ge upphov till /…/. Genom dessa målbestämmelser uttrycks de grundläggande alkoholpolitiska normer som skall tillämpas vid försäljning av alkoholdrycker.

Det är alltså i första hand inom ramen för de principer som dessa tre bestämmelser representerar som försäljning av alkoholdrycker skall bedrivas. Det är också i första hand utifrån dessa bestämmelser som en granskning och bedömning skall ske vid tillsyn.

Servering av alkoholdrycker får alltså endast ske i sådan omfattning och i sådana former att skador eller brister i ordning och nykterhet på serveringsställena inte uppstår och som ett särskilt skydd för ungdomen finns åldersgränser. Dessutom skall förutsättningarna för att få tillstånd vara uppfyllda även sedan tillstånd meddelats, dvs. det finns ett krav på tillståndshavarens fortsatta lämplighet mm. Tillämpningen av kommunens skyldighet /…/ att återkalla tillstånd skall ses mot bakgrund av vad som ovan sagts.

Förutsättningar för tillsyn

Lagstiftaren har framförallt genom bestämmelserna /…/ sett till att en kraftfull tillsyn över försäljningen av alkoholdrycker skall kunna utövas; En central tillsynsmyndighet, Statens folkhälsoinstitut, skall följa utvecklingen och vara vägledande vid tillämpningen av lagen. De regionala myndigheterna, länsstyrelserna, skall bl.a. ge kommunerna vägledning men också utöva tillsyn av kommunernas verksamhet. Det senare gäller bl.a. avseende alkohollagens efterlevnad (t.ex. att tillstånd bara meddelas när förutsättningarna är uppfyllda) men även förvaltningslagens efterlevnad. Kommuner och polismyndigheter skall utöva den direkta tillsynen/…/. Kommunerna har rätt att finansiera tillsynsverksamheten med avgifter /…/. Kommunerna har också getts en möjlighet att ta hjälp av varandra med uppgifterna /…/. Samverkan kan också ske i andra former än de som regleras i avtal. Tillsynsmyndigheternas informationsutbyte sinsemellan och andra myndigheters skyldigheter att lämna tillsynsmyndigheterna upplysningar har särskilt reglerats med syfte att möjliggöra en effektiv tillsyn /…/. Bland annat skall polismyndigheten underrätta tillsynsmyndigheten om sina iakttagelser. Kommunen skall underrätta den polismyndighet som berörs om de beslut som fattats enligt alkohollagen /…/. Tillståndshavaren har ålagts en anmälningsskyldighet vad avser förändringar i verksamheten /…/.

Tillståndshavaren/dess företrädare är skyldiga att lämna tillsynsmyndigheterna tillträde till driftsstället med tillhörande utrymmen /…/.

Tillståndshavares bokföring skall vara så anordnad att det är möjligt för tillsynsmyndigheten att kontrollera verksamheten /…/.

Yttre tillsyn

Allmänt

Tillsynens tyngdpunkt bör ligga i en kontroll av de allmänna försäljningsbestämmelserna /…/. Överträdelse av dessa bestämmelser kan leda till åtgärd /…/.Härutöver finns /…/ en bestämmelse som är kopplad till förutsättningarna för att erhålla tillstånd /…/ som ger möjlighet att återkalla tillstånd om tillståndshavaren tillåter att brottslig verksamhet får förekomma på serveringsstället.

Normalt kontrolleras;

A. Hur verksamheten bedrivs med avseende på ordning och nykterhet och att servering inte sker till underåriga och/eller märkbart påverkade personer, förekomsten av lagad mat och att serveringsansvarig person finns på plats.
B. Att försäljningen sker i enlighet med tillståndet som det framgår av tillståndsbeviset. Hit hör frågor som rör vilket/vilka slag av alkoholdrycker som serveras, om servering sker till allmänheten eller till slutet sällskap, serveringslokaler, dessas och kökets beskaffenhet, matutbud, serveringstid samt, i förekommande fall, om meddelade villkor följs. Vidare kontrolleras att förvarings- och förtäringsförbuden efterlevs, tillgången på lättdrycker, att de särskilda bestämmelserna /…/ om marknadsföring följs samt om försäljningen bokförs /…/.

Vid kontrollbesök bör verksamheten i den rörelse som skall kontrolleras störas så lite som möjligt.

Dokumentation

Överträdelser eller åsidosättande av försäljningsbestämmelserna måste dokumenteras grundligt och bör även påtalas direkt för tillståndshavaren eller dennes företrädare (den serveringsansvarige som tjänstgör vid tillfället). Syftet med detta är att omedelbart rätta till det som felar. Vid t.ex. misstanke om alkoholservering till underårig eller påverkad gäst skall kontrolleras att det verkligen var en alkoholdryck som serverades (och inte till exempel lättöl). Vidare måste i det förstnämnda fallet gästens ålder kontrolleras genom att denne, lämpligen genom tillståndshavarens försorg, ombeds visa ålderslegitimation /…/ . Bedöms servering ske till påverkad gäst skall graden av påverkan beskrivas, dvs. hur gästen uppträdde; raglade, sluddrade etc.

Allmänna bedömningar om brister i ordning och nykterhet på serveringsstället skall på motsvarande sätt beskrivas; gäster som raglade, sluddrade, satt vid borden och sov, var onormalt högljudda, bråkiga etc. Brottslig verksamhet på serveringsstället, t.ex. narkotika- eller häleribrott, är exempel på brister i ordningen vilket också måste beskrivas noga. Dokumentationen av ovanstående underlättas om förtryckta protokoll används vid kontrollbesöken.

Även goda förhållanden skall dokumenteras eftersom det ofta är helhetsintrycket över tid som är avgörande för om någon åtgärd skall vidtas eller inte. Det är också en rättssäkerhetsfråga. Det är bl.a. därför också lämpligt att ge en återkoppling till tillståndshavaren - även då allt varit i sin ordning.

I detta sammanhang bör understrykas att det är lämpligt att de som utför kontrollen ger sig tillkänna för tillståndshavaren eller annan ansvarig. Detta kan göras i samband med att kontrollen påbörjas eller när den är avslutad. Den som utför kontroll skall alltid kunna styrka att han företräder tillsynsmyndigheten. Det nyss sagda utesluter inte att kontrollbesök någon gång kan göras anonymt genom att tjänstemannen uppträder som en vanlig gäst.

Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär bl.a. att en kontroll sker av om förutsättningarna för tillstånd fortfarande föreligger /…/ och vad gäller brandsäkerhet /…/ fortfarande är uppfyllda. Uppgift om hur tillståndshavaren, dvs. företaget som har tillståndet, sköter sig i ekonomiskt avseende kan fås från

kronofogde- och skattemyndigheten. Så är även fallet vad avser ekonomisk skötsamhet hos personer med betydande inflytande (s.k. PBI) i företaget. Uppgift om de senares vandel kan fås från polismyndigheten. Uppgift om eventuell inblandning i konkurs fås från Patent- och Registreringsverket.

För att möjliggöra ett informationsutbyte (och därigenom skapa förutsättning för en effektiv tillsyn) har lagstiftaren /…/ föreskrivit en upplysningsskyldighet mellan vissa av de nämnda myndigheterna. Sålunda skall t.ex. polismyndigheten underrätta kommunen om förhållanden som är av betydelse för kommunens tillsyn.

För att den inre tillsynen skall kunna fungera tillfredsställande är det således nödvändigt med upparbetade kontakter med ovan nämnda myndigheter. Det kan därför vara lämpligt att ha regelbundna träffar med dessa för att utbyta erfarenheter och kunskap På så sätt gagnas såväl tillsynsverksamheten som tillståndsprövningen. Vikten av detta understryks av att det i lagen /…/ tagits in en bestämmelse om skyldighet för kommunen att hålla andra tillsynsmyndigheter informerade om de beslut som kommunen har fattat.

Samordnad tillsyn

Med samordnad tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Dessa deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde.

Detta hindrar inte att en kommun kan förordna en sakkunnig att biträda vid kontrollbesöket. Det kan t.ex. vara en tjänsteman från skattemyndigheten i samband med kontroll av /…/ bokföringen /…/.

Frågor som rör livsmedels- och omgivningshygien ansvarar miljöförvaltningen för. Brandsäkerhetsfrågor ansvarar räddningstjänsten för. Iakttagelser om brister i dessa avseenden som uppdagas vid kontrollbesök överlämnas lämpligen till vederbörande myndigheter för deras ställningstagande.

Länsstyrelsen bör som samarbetspartner och rådgivare kunna vara till hjälp i arbetet med samordnad tillsyn.

Förebygga och korrigera

Kontroll av serveringsställena har dels ett förebyggande, dels ett korrigerande syfte. Det är viktigt att det förs en löpande dialog mellan kommunen och tillståndshavarna. Om felaktigheter i hanteringen uppmärksammas kan tillsynsmyndigheten ofta genom samtal med tillståndshavaren åstadkomma att bristerna omedelbart rättas till. Vid dessa samtal är det ofta erforderligt att gå igenom aktuella bestämmelser och tillämpningen av dessa. Det är bl.a. därför nödvändigt att de som utövar tillsyn själva har mycket god kunskap om bestämmelserna och är medvetna om kravet på noggrann dokumentation. Jämför uttalanden i propositionen (1976/77:108 s. 39) till den tidigare lagstiftningen på området, Lagen om handel med drycker, där det bl.a. anförs att ”Tjänstemannen skall vara … expert på ärenden om försäljning av drycker. Tyngdpunkten i hans arbete bör ligga på rådgivande och förebyggande verksamhet. Genom rådgivande verksamhet och en smidig handläggning av ärendena bör det kunna undvikas att administrativa tvångsmedel kommer till annat än begränsad användning.” Dessa tankar bör vara vägledande även idag.

Administrativa ingripanden

Rättelse kan i vissa fall (vid mindre allvarliga överträdelser) ske på frivillig väg genom tillståndshavarens egen försorg. /…/

Hur allvarlig överträdelsen av bestämmelserna varit och vilken åtgärd som är lämplig måste alltså alltid övervägas noga. Framförallt bör bedömas hur allvarliga de alkoholpolitiska olägenheterna är.

Till de allvarligaste hör t.ex. servering till underåriga och/eller påverkade personer. Detta understryks av att överträdelserna är förenade med straffansvar för serveringspersonalen /…/. En annan lika allvarlig överträdelse är servering som brister i återhållsamhet och leder till onykterhet och oordning.

Det måste även vägas in i bedömningen om överträdelsen varit tillfällig eller återkommande. Även upprepade brister i fråga om ordning och nykterhet på restaurangen tillhör, utan att straffansvar för detta föreligger, den allvarliga formen av olägenhet.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 3 §
För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

Bestämmelsen reglerar det delade tillsynsansvaret över marknadsföringen. Konsumentverket har det övergripande ansvaret men kommunens får utöva tillsyn över marknadsföring på serveringsställen med serveringstillstånd. Kommunen utövar inte tillsyn över marknadsföringen av detaljhandelsförsäljning med öl men iakttagelser om brister i den marknadsföringen eller annan som Konsumentverket har ansvar för rapporteras lämpligen dit av kommunen.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 4 §
Skatteverket har tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i 4 kap. 2 §.

9 kap. 5 §
Kommunens uppgifter enligt denna lag ska fullgöras av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

Paragraferna motsvarar 8 kap. 1 a § första och andra styckena samt 7 kap. 15 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 171)

9 kap. 6 §
En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt denna lag ska ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att avgöra ärenden som avser
1. åtgärd enligt 3 kap. 10 §,
2. meddelande av serveringstillstånd enligt 8 kap. 1 §,
3. meddelande av erinran eller varning enligt 9 kap. 17 §,
4. återkallelse av serveringstillstånd enligt 9 kap. 18 §, eller
5. meddelande av försäljningsförbud enligt 9 kap. 19 §.

9 kap. 7 §
En kommun som har fattat ett beslut i ett ärende enligt denna lag ska sända en kopia av beslutet till Statens folkhälsoinstitut samt den länsstyrelse och den polismyndighet som berörs av beslutet. Om beslutet avser de särskilda bestämmelserna om marknadsföring ska en kopia av beslutet också sändas till Konsumentverket.

En kommun ska utfärda bevis om tillstånd som kommunen har meddelat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant bevis ska innehålla.

Jämför med prop. 1994/95:89 sidan 111 och prop. 1998/99:134 sidan 181 f och sidan 139 ff. Se även Statens folkhälsoinstituts promemoria angående vilka beslut om serveringstillstånd som myndigheten behöver i sin egenskap av central tillsynsmyndighet på myndighetens hemsida.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

FHIFS 2010:6 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter och allmänna råd om tillståndsbevis;
beslutade den 6 december 2010.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om de uppgifter om kommunens beslut om tillstånd för servering av alkoholdrycker som ska finnas i ett tillståndsbevis. Föreskrifterna omfattar inte beslut om endast tillfälliga förändringar i ett gällande serveringstillstånd.

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter förstås med
– tillståndsbevis: handling som visar vad en kommun har medgivit tillståndshavaren i fråga om servering av alkoholdrycker,
– restaurangnummer: nummer som byggs upp enligt bilaga 1 och som kommunen tilldelar serveringsstället eller tillredningsstället i fråga,
– kategorikod: kod enligt bilaga 2 och som betecknar till vem servering får ske, vilken eller vilka alkoholdrycker som får serveras och uppgift om det är fråga om servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod.

Kommunens beslut

3 § Tillståndsbeviset ska innehålla följande uppgifter om kommunens beslut
1. beslutets diarienummer,
2. beslutsdatum,
3. beslutsfattare,
4. tillståndets giltighetstid,
5. kategorikod,
6. serveringstider, och
7. meddelade villkor.

Allmänna råd

Provsmakning
Om en tillverkare av alkoholdrycker med ett stadigvarande serveringstillstånd anmält till kommunen att han eller hon avser att erbjuda provsmakning bör det framgå av tillståndsbeviset att tillståndshavaren har rätt att erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker vid tillverkningsstället.

Kryddning av spritdryck som ska serveras som snaps
Om en tillståndshavare med ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker anmält till kommunen att han eller hon avser att krydda spritdryck som ska serveras som snaps bör det framgå av tillståndsbeviset att tillståndshavaren har rätt att framställa snaps.

Tillståndshavare

4 § Tillståndsbeviset ska innehålla följande uppgifter om tillståndshavaren och när det gäller gemensamt serveringsutrymme, samtliga tillståndshavare
1. organisationsnummer eller, i fråga om enskild firma, personnummer,
2. namn,
3. adress, postnummer och postadress, och
4. telefon, mobiltelefon eller e-post.

Serveringsställe

5 § Tillståndsbeviset ska innehålla följande uppgifter om serveringsstället eller när det gäller cateringverksamhet om tillredningsstället som serveringstillståndet avser
1. restaurangnummer, dock inte för tillfälligt tillstånd,
2. namn, och
3. adress, postnummer och postadress där serveringsstället eller tillredningsstället är placerat.

Serveringsutrymme

6 § Av tillståndsbeviset ska det framgå i vilka lokaler eller utrymmen servering är tillåten. Detta gäller inte vid rumsservering och/eller servering från minibar. Däremot ska det framgå att sådan servering bedrivs.

Uppgiften om lokaler eller utrymmen kan uteslutas för stadigvarande tillstånd för cateringverksamhet.

6 a § Tillståndsbevis för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten ska innehålla tillståndshavarens uppgift om det antal sittplatser som finns i de utrymmena där servering är tillåten.

6 b § Tillståndsbevis för stadigvarande serveringstillstånd ska innehålla uppgift om det högsta antal personer som samtidigt får vistas i serveringsutrymmet.

Uppgiften kan uteslutas för stadigvarande tillstånd för cateringverksamhet.

Dispens

10 § Statens folkhälsoinstitut kan medge dispens (undantag) från dessa föreskrifter.
Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2011.

Bilaga 1
Restaurangnummer ska vara 8 siffror och bestå av läns och kommunkod följt av ett fyrsiffrigt löpnummer. Restaurangnumret ska följa med lokalen för att visa samtliga ägare som funnits på serveringsstället på den adressen. Det får aldrig finnas två aktuella serveringstillstånd med samma restaurangnummer.

Restaurangnumret byggs upp enligt nedan:
a. Den beslutande kommunens läns- och kommunkod som fastställts av Statistiska centralbyrån.
b. Fyrsiffrigt löpnummer som den beslutande kommunen tilldelar serveringsstället.

Alternativt till länskoden får annan kod användas enligt följande:
Stockholms stad: 31, 41, 51 eller 61
Göteborgs stad: 34 eller 44
Malmö stad: 32 eller 42

Servering till allmänheten

Tillstånd	**Alkoholdryck**	**Slag av servering**	
		Året runt	**Årligen under viss tidsperiod**
Servering till allmänheten	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	21	22
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	41	42
	Starköl	61	62
Servering till allmänheten gemensamt serveringsutrymme	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	11	12
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	31	32
	Starköl	51	52
Trafikservering till allmänheten	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	27	
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	47	
	Starköl	67	
Pausservering	Vin och starköl	48	
	Starköl	68	
Provsmakning egen tillverkad alkoholdryck		91	92

Servering till slutet sällskap

Tillstånd	Alkoholdryck	Slag av servering	
		Året runt	Årligen under viss tidsperiod
Servering till slutet sällskap	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	24	25
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	44	45
	Starköl	64	65
Catering	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	74	75
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	84	85
	Starköl	94	95
Trafikservering till slutet sällskap	Spritdryck, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	26	
	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	46	
	Starköl	66	
Pausservering	Vin och starköl	48	
	Starköl	68	
Provsmakning egen tillverkad alkoholdryck		91	92

Servering till allmänheten och slutet sällskap, olika slag av alkoholdrycker till olika gästkategorier

Tillstånd	Alkoholdryck som får serveras		Slag av servering	
	Till allmänheten	Till slutet sällskap	Året runt	Årligen under viss tidsperiod
Kombinerat tillstånd	Vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl	Spritdrycker, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl		97
	Starköl	Spritdrycker, vin och andra jästa alkoholdrycker, starköl		98
	Övriga kombinerade tillstånd			99

9 kap. 8 §
På begäran av en annan tillsynsmyndighet ska kommunen lämna de uppgifter som myndigheten behöver för sin tillsyn. Kommunen ska även på begäran av Skatteverket eller Tullverket lämna de uppgifter som behövs för beskattning eller påförande av tull.

Polismyndigheten ska underrätta andra tillsynsmyndigheter om förhållanden som är av betydelse för dessa myndigheters tillsyn.

Kronofogdemyndigheten ska underrätta vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlägga skatter eller sociala avgifter. På begäran av länsstyrelsen ska sådan underrättelse ges till denna.

På begäran av en tillsynsmyndighet ska polismyndigheter samt Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprövning eller tillsyn.

Paragraferna motsvarar 7 kap. 16 §, 7 kap. 22 § samt 8 kap. 2 § gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar.

(Prop. 2009/10:125 sid 172)

Allmänt
Denna bestämmelse är till för att möjliggöra ett informationsutbyte mellan myndigheter och därmed skapa förutsättningar för en effektiv tillsyn. I bestämmelsen regleras i vilka situationer upplysningar *skall* lämnas respektive lämnas *på begäran*. Det bör därför finnas olika rutiner för informationsutbytet mellan myndigheter.

I sammanhanget bör bestämmelsen i /…/ alkohollagen jämte Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om skyldighet för kommuner att underrätta andra tillsynsmyndigheter om tillstånd och andra beslut uppmärksammas.

Sekretess utgör inte hinder för att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. /…/

Första stycket
Underrättelseskyldigheten för kommunen gäller uppgifter som den förfogar över i egenskap av tillstånds- och tillsynsmyndighet på alkoholområdet.

Andra stycket
Underrättelseskyldigheten gäller förutom mot Statens folkhälsoinstitut, länsstyrelsen och kommunen även *annan polismyndighet*.

Det har inte varit avsett att underrättelseskyldigheten skall begränsas till situationer där alkoholpolitiska olägenheter har uppkommit. Även frågor rörande en tillståndshavares vandel eller sådana brott mot alkohollagen som inte medför alkoholpolitiska olägenheter (t.ex. brister i bokföringen) innefattas i underrättelseskyldigheten.

Beträffande ovanstående, jämför med vad som sägs i prop. 1994/95:89 sid. 111 och prop. 1998/99:134 sid. 181 f och sid. 139 ff.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 9 §
Polismyndighet ska på begäran lämna annan tillsynsmyndighet den hjälp som behövs vid tillämpningen av 13–15 §§.

En begäran enligt första stycket får göras endast om
1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan vidtas utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Paragrafens första stycke motsvarar 8 kap. 7 § gamla alkohollagen (1994:1738).

Andra stycket tydliggör när polismyndighetens biträde kan begäras. En sådan begäran får endast göras om sådana särskilda omständigheter föreligger som gör att det kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter att använda våld enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller att det annars föreligger synnerliga skäl.

(Prop. 2009/10:125 sid 172)

Tillsynsmyndigheterna har rätt, att för sin tillsyn, begära biträde från polismyndigheten. Det kan till exempel gälla att få tillträde till lokaler och utrymmen för att kontrollera bland annat efterlevnaden av åldersgränsen för servering av alkoholdrycker och detaljhandel med öl.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 10 §
Statliga och kommunala myndigheter ska underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i 6 kap. om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat.

Bestämmelsen är ny och behandlas närmare i avsnitt 12. Statliga och kommunala myndigheter åläggs att underrätta den myndighet som regeringen bestämmer om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. Bestämmelsen är en del av det kontrollsystem som behövs i och med den nya regleringen av handeln med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat. De uppgifter som det kan vara fråga om är sådana som kan behövas i tillsynsverksamhet. Det kan också avse information om att något alkoholhaltigt preparat har börjat missbrukas eller att denatureringen inte är tillräcklig för att förhindra missbruk.

(Prop. 2009/10:125 sid 172)

9 kap. 11 §
Den som har beviljats serveringstillstånd ska anmäla hos kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena.

Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 § gamla alkohollagen (1994:1738).

I gamla alkohollagen finns en bestämmelse i 7 kap. 11 § som anger att ombyggnad av serveringsställe som medför väsentlig ändring av serveringslokalerna kräver särskilt medgivande av tillståndsmyndigheten. Den bestämmelsen har inte förts över till nya alkohollagen. Anmälningsskyldigheten enligt denna nya bestämmelse omfattar även ombyggnation av serveringsställe. Genom att anmälan ska göras i förväg får kommunen möjlighet att göra en bedömning av om ombyggnationen får följder för serveringstillståndet och kan då vidta de åtgärder som befinnes nödvändiga.

(Prop. 2009/10:125 sid 172)

Anmälningsplikt för innehavare av serveringstillstånd
Exempel på anmälningspliktiga händelser som kan ha betydelse för tillsynen är:

- att kretsen av personer med betydande inflytande förändras[30],
- att verksamhetens inriktning ändras, till exempel att en renodlad matrestaurang börjar med nöjesverksamhet som dans eller underhållning,
- att serveringslokalerna byggs om /…/,
- att drinkbar, dryckesautomat eller minibar på hotellrum inrättas samt
- att sådana uppgifter som behövs för att kunna upprätthålla kontakt med tillståndshavaren ändras, till exempel firmanamn och postadress.

Det bör observeras att det vid ändrad företagsform avseende verksamhet enligt alkohollagen, till exempel vid övergång från enskild firma till aktiebolag eller från ett aktiebolag till ett annat krävs ett nytt tillstånd för att verksamheten skall kunna fortsättas. Det är i sådana fall således inte tillräckligt med en anmälan.

Förändring som innebär att en enskild person blir majoritetsägare eller övergår från att vara majoritetsägare till att bli minoritetsägare får anses vara en betydande förändring.

Även andra ägarändringar kan vara betydande. Så är fallet när en nytillkommande ägare får ett väsentligt inflytande över rörelsen. Detsamma gäller när en ägare ökar sin andel och detta enbart, eller i kombination med befattning inom företaget ger ett väsentligt inflytande över rörelsen.

[30] Kammarrätten i Stockholm delade Länsrättens i Stockholms län bedömning. Ett restaurangbolag fick efter en prövotids utgång avslag på sin ansökan om fortsatt serveringstillstånd eftersom bolaget ej uppfyllde lämplighetskraven i 7 kap 7 § Länsrätten konstaterade efter överklagande bl.a. att en av bolagets tre delägare – tillika den ende av de tre som hade erfarenhet av alkoholservering och viss utbildning – lämnat bolaget. Detta hade inte anmälts till kommunen. Med hänsyn till detta och det faktum att de kvarvarande bolagsdelägarna saknade dokumenterade kunskaper i alkohollagstiftningen / branschvana avslogs överklagandet. Kammarrättens dom den 25 november 1996, nr 8487-96 respektive länsrättens dom den 14 november 1996, nr 17724-96.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

Även om medgivande inte krävs skall varje planerad ombyggnad av betydelse för tillsynen anmälas till tillståndsmyndigheten /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 12 §
Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serveringstillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning, partihandel eller handel med teknisk sprit enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Statens folkhälsoinstitut.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 17 § gamla alkohollagen (1994:1738). Bestämmelserna, som reglerar vad som gäller om en tillståndshavare avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, gäller i den gamla lydelsen den som fått tillstånd enligt alkohollagen, dvs. serverings- eller tillverkningstillstånd. Genom att tillverkningstillstånden har tagits bort, har bestämmelserna i första och andra styckena ändrats till att gälla enbart dem som har serveringstillstånd. I 3 kap. 11 § andra stycket regleras vad som ska hända med lager av sprit och alkoholdrycker vid konkurs eller dödsfall.
/…/
(Prop. 2009/10:125 sid 172 - 173)

Andra stycket
Något särskilt beslut om återkallelse fordras inte i dessa fall, utan tillståndet upphör av sig självt. Vid konkurs sker detta omedelbart medan det i fall då tillståndshavaren avlidit eller förvaltare har utsetts sker vid anmälningstidens utgång, om anmälan om fortsatt drift inte har inlämnats. Det bör noteras att även om tillståndet upphör av sig självt kan andra berörda myndigheter behöva underrättas.

Om en konkurs som överklagats hävs av högre instans gäller tillståndet åter utan särskilt beslut därom.

Ansökan om tillstånd från konkursförvaltare skall behandlas med förtur. Enligt prop. 1994/95:89 sid. 109 är rimlig handläggningstid i sådana fall *”längst en vecka”*. Se dock även prop. 2000/01:97 sid. 54 ff.
/…/

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 13 §
Om en tillsynsmyndighet begär det ska en tillståndshavare, eller den som bedriver verksamhet med stöd av denna lag, lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållandet mellan en partihandlare och Skatteverket.

Skyldighet att lämna tillträde till lokaler etc. för den som har serveringstillstånd
Bestämmelsen avser serveringsställen med serveringstillstånd. /…/

Gentemot *Statens folkhälsoinstitut* som är central tillsynsmyndighet gäller denna skyldighet för alla med serveringstillstånd. Gentemot *länsstyrelsen* gäller skyldigheten för tillståndshavarna inom länet. Avseende kommuner och polismyndigheter gäller skyldigheten för tillståndshavarna i den kommun/polisdistrikt där verksamheten bedrivs.

Undantag gäller dock för trafikservering /…/. Vid sådan servering är det den kommun som utfärdat tillståndet som har tillsynsansvar och därmed tillträdesrätt till lokaler m.m. /…/ Dessutom kan ansvarig kommun avtala med annan kommun om bistånd vid tillsynen.
/…/

Lokaler som omfattas av tillträdesrätten
Med driftsställe avses dels /…/ lokaler och /…/ andra utrymmen /…/, dels lager utanför driftsstället /…/. Härutöver omfattar tillträdesrätten förvaringsskåp på driftsstället som tillståndshavaren disponerar över. Personalskåp omfattas alltså inte av tillträdesrätten. Beslut om husrannsakan erfordras således inte, men i fall då tillträde vägras kan inte tillsynsmyndighet själv tvångsvis bereda sig tillträde utan får i sådant fall begära biträde av polismyndigheten. Polismyndigheten har innan biträde ges att fatta ett beslut därom.

Handlingar som tillståndshavaren är skyldig att tillhandahålla
De handlingar som bestämmelsen avser är sådana som har betydelse för hur serveringen bedrivs. Det kan i huvudsak endast vara fråga om dels bokföring med tillhörande underlag, dels avtal mellan tillståndshavaren och garderobiär, spelanordnare, vaktbolag samt avtal beträffande olika typer av arrangemang. Även bonus- och leveransavtal med dryckesleverantörer kan vara av intresse.

Den skyldighet som tillståndshavaren har att tillhandahålla handlingar innebär inte en skyldighet att göra det omedelbart.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 14 §
Bokföringen i en rörelse som är tillståndspliktig eller som annars bedrivs med stöd av denna lag ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som bedriver rörelsen är skyldig att på begäran av en tillsynsmyndighet visa upp bokföringshandlingarna.

Tillståndshavare, tillverkare, partihandlare och den som bedriver handel med teknisk sprit är skyldiga att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet enligt denna lag.

Paragraferna motsvarar 8 kap. 4 och 5 §§ gamla alkohollagen (1994:1738). En utvidgning har gjorts i båda bestämmelserna så att de numera omfattar alla som bedriver verksamhet med stöd av lagen, således även dem som bedriver partihandel med alkoholdrycker eller handel med teknisk sprit.

(Prop. 2009/10:125 sid 173)

Alkohollagen ställer, förutom sedvanliga regler för bokföring, högre krav på tillståndshavare avseende bokföringens beskaffenhet. Skyldigheterna gäller all tillståndspliktig verksamhet enligt alkohollagen och gäller i förhållande till samtliga tillsynsmyndigheter; se prop. 1994/95:89 sid. 112. Bestämmelsen innebär att det skall vara möjligt att kontrollera flödet och hanteringen av alkoholdrycker hos tillverkare, inköpare och i serveringsrörelser. Det skall således vara möjligt att i alla dessa led kontrollera varifrån alkoholdryckerna kommer. För serveringsrörelser skall alla inköp och all försäljning av alkoholdrycker, uttryckt i kronor såväl som i volym (liter), framgå av bokföringen. [31] Detta gäller för vart och ett av de förekommande varuslagen. För att bokföringen skall kunna anses vara anordnad på sådant sätt att kontroll av verksamheten är möjlig bör det dessutom i förekommande fall finnas en lagerredovisning med uppgift om leverans till och uttag ur lagret. Bokföringen är även ett underlag för den s.k. restaurangrapporten.

Statens folkhälsoinstitut har meddelat föreskrifter om statistiska uppgifter för servering av spritdrycker, vin och starköl /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[31] Dom 1. Kammarrätten i Jönköping fastställde länsrättens i Örebro län dom. Serveringstillståndet återkallades eftersom räkenskaperna och redovisningen i restaurangbolaget varit behäftade med så allvarliga brister att den kontroll som förutsätts kunna ske enligt 8 kap 5 § inte varit möjlig att genomföra. Bolaget uppfyllde därmed inte lämplighetskravet i 7 kap 7 § Kammarrättens dom den 21 oktober 1996, nr 3726-96 respektive länsrättens dom den 19 september 1996, nr 2428-96.

Dom 2. Regeringsrätten meddelade ej prövningstillstånd. Serveringstillståndet återkallades eftersom räkenskaperna och redovisningen var behäftade med så allvarliga brister att kontroll som skall kunna ske enligt 8 kap 5 § inte var möjlig att göra. Bolaget uppfyllde därmed inte lämplighetskravet i 7 kap 7 §. Länsrätten i Örebro län fann efter överklagande av bolaget att särskilda skäl att istället att meddela varning förelåg (bl.a. hade åtgärder vidtagits för att rätta till förhållandena). Kommunen överklagade beslutet till Kammarrätten i Jönköping som fann att även om sådana åtgärder vidtagits så var omfattningen av bristerna och det faktum att det aktuella bolaget hade tidigare vana att bedriva restaurangrörelse omständigheter som gjorde att serveringstillståndet skulle återkallas. Regeringsrättens beslut den 4 april 1997, nr 1096-97. Kammarrättens dom den 7 februari 1997, nr 4562-96 respektive länsrättens dom den 4 november 1996, nr 1220-96.

FHIFS 2010:5 Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om statistiska uppgifter avseende servering;
beslutade den 6 december 2010.

1 § Den som enligt alkohollagen (2010:1622) har stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker eller starköl ska varje år lämna uppgifter enligt vad som anges i dessa föreskrifter.

2 § Uppgifterna ska lämnas via elektroniskt formulär som tillhandahålls av Statens folkhälsoinstitut eller på blanketten Restaurangrapport, (bilaga), och ska avse perioden 1 januari – 31 december. Uppgifterna ska finnas registrerade elektroniskt, alternativt ha kommit in via blankett till den kommun där serveringsstället finns, senast den 1 mars påföljande år.

Avser serveringstillståndet trafikservering ska uppgifterna lämnas till den kommun där tillståndshavaren har sitt säte eller, för den som inte har sitt säte inom landet, till Stockholms kommun.

Om ett tillstånd återkallas eller upphör av någon annan anledning under redovisningsperioden ska uppgifterna lämnas snarast till kommunen, dock senast 30 dagar efter att tillståndet upphört att gälla.

2 a § Vilka uppgifter som ska lämnas framgår av bilagan.

3 § *har upphävts genom (FHIFS 2010:5)*

4 § Den som omfattas av undantaget i 3 § 1 lagen (2007:592) om kassaregister omfattas inte av bestämmelserna i dessa föreskrifter.

Dessa föreskrifter träder i kraft dagen efter den dag då de enligt uppgift på dem utkom från trycket.

Serverings- eller tillredningsställets namn

Adress

Postnummer och postadress

RESTAURANGRAPPORT

Information och förklaringar, se särskilda anvisningar

Redovisningsperiod

Restaurangnummer	År

Tillståndshavarens organisationsnummer

Normalpriser (kronor inkl moms)

Spritdryck 1 cl	Vin 75 cl	Andra jästa alkoholdrycker	Avser volym	Starköl	Avser volym	Folköl	Avser volym
Kronor	Kronor	Kronor	Cl	Kronor	Cl	Kronor	Cl

Egen kryddad snaps (hela liter)

Antal liter framställd snaps

Omsättning (kronor inkl moms)

Mat		Spritdrycker inklusive spritdrinkar		Vin inklusive vindrinkar	
Kronor	Öre	Kronor	Öre	Kronor	Öre

Andra jästa alkoholdrycker		Starköl		Folköl*	
Kronor	Öre	Kronor	Öre	Kronor	Öre

Lättdrycker		Summa**	
Kronor	Öre	Kronor	Öre

* Kan omsättningen för folköl inte särredovisas får den redovisas under "Lättdrycker".

** Summera angiven omsättning (Mat, Spritdryck, Vin, Andra jästa alkoholdrycker, Starköl, Folköl, Lättdrycker).

Inköpta volymer (hela liter)

Spritdrycker	
Över 2,25 och högst 22,0 volymprocent	Över 22,0 volymprocent

Starköl	
Över 3,5 och högst 5,6 volymprocent	Över 5,6 volymprocent

Vin		
Över 2,25 och högst 7,0 volymprocent	Över 7,0 och högst 15,0 volymprocent	Över 15,0 och högst 22,0 volymprocent

* Summera angiven inköpt volym (Spritdryck, Vin, Andra jästa alkoholdrycker, Starköl).

Andra jästa alkoholdrycker		
Över 2,25 och högst 7,0 volymprocent	Över 7,0 och högst 15,0 volymprocent	Över 15,0 och högst 22,0 volymprocent

Summa *

Att här lämnade uppgifter är sanna försäkras

Datum

Behörig firmatecknare

Namnförtydligande

Kontaktperson

Telefonnummer till kontaktperson

E-postadress till kontaktperson

Blanketten återsändes till:

3

9 kap. 15 §
På begäran av tillsynsmyndighet ska den som bedriver servering av eller detaljhandel med folköl lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till rörelsens lokaler för att utöva tillsynen.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 6 § gamla alkohollagen (1994:1738) med endast redaktionella ändringar.

(Prop. 2009/10:125 sid 173)

Med begreppet bedriver servering eller detaljhandel avses generellt alla som säljer öl /…/

De upplysningar och handlingar som kommunen har rätt att ta del av är, förutom handling som styrker behörighet /…/ sådana som kan behövas för att granska om villkoren /…/ för att få sälja öl är uppfyllda. Dvs. godkännandet av livsmedelslokal och i förekommande fall inköpsfakturor som ger möjlighet kontrollera att butiken/serveringsstället faktiskt för matvaror/mat i tillräcklig omfattning (för det fall det inte direkt kan konstateras vid en okulärbesiktning av företagets utbud). Det kan också vara fråga om handlingar som styrker att det finns en egentillsyn och att det finns ett godtagbart egentillsynsprogram och dokumentation av hur programmet tillämpas. Några andra handlingar torde normalt inte kunna avkrävas rörelseidkaren med stöd av denna bestämmelse bl.a. eftersom det vid ölförsäljning, till skillnad från vad som gäller vid tillståndspliktig servering, inte kan göras någon lämplighetsprövning av innehavaren.

Om en tillsynsmyndighet vägras tillträde till lokalen kan polisbiträde påfordras eller administrativ åtgärd vidtas /…/.

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

9 kap. 16 §
Skatteverket ska underrätta Statens folkhälsoinstitut om verket i sin kontrollverksamhet får anledning att anta att det har begåtts brott mot bestämmelserna i denna lag.

Återkallelse m.m.

9 kap. 17 §
En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte
1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Bestämmelsen, som har sin motsvarighet i 7 kap. 20 § gamla alkohollagen (1994:1738), gäller i förhållande till innehavare av serveringstillstånd. I bestämmelsen införs en ny påföljd, erinran. Om innehavaren av ett serveringstillstånd inte uppfyller de förutsättningar som gällde för tillståndets meddelande eller följer de bestämmelser som gäller för servering enligt lagen eller de villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får kommunen meddela tillståndshavaren en erinran. Vid allvarligare fall eller upprepade förseelser får en varning meddelas utan att ha föregåtts av en erinran. Syftet med såväl erinran som varning är att tillståndshavaren ska ges en möjlighet att rätta till de förhållanden som har föranlett erinran eller varningen. Bl.a. genom att bestämmelsen har placerats före bestämmelsen om återkallelse anges att erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelser av alkohollagen.

Denna och följande paragraf behandlas i avsnitt 11.9.

(Prop. 2009/10:125 sid 173 - 174)

9 kap. 18 §
En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om
1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Om flera tillståndshavare har utnyttjat ett gemensamt serveringsutrymme enligt 8 kap. 14 § andra stycket får i stället tillståndet för gemensamt serveringsutrymme återkallas, om det inte kan utredas vilken tillståndshavare som är ansvarig för en händelse som ska föranleda återkallelse av serveringstillståndet.

Första stycket har sin motsvarighet i 7 kap. 19 § gamla alkohollagen (1994:1738) med redaktionella ändringar. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

I andra stycket regleras vad som ska ske om flera tillståndshavare delar på ett gemensamt serveringsutrymme. I första hand ska kommunen försöka utröna vem av tillståndshavarna som är ansvarig för överträdelsen och rikta sanktionen mot denne. Om det inte går, får kommunen återkalla tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet. Var och en av tillståndshavarna blir då hänvisade till att avskärma sina respektive serveringsutrymmen om de önskar fortsätta sin verksamhet.

(Prop. 2009/10:125 sid 174)

De allmänna kriterier som i dag gäller för utdelande av påföljd bör i huvudsak bibehållas.

Beträffande användningen bör följande gälla:

– Erinran ska kunna användas vid lindriga förseelser. Därmed är inte avsikten att varje förseelse ska medföra påföljd; det kan ju röra sig om missförstånd eller av andra skäl te sig som ursäktligt. Om det uppenbarligen rör sig om enstaka tillfälle bör påföljd också kunna underlåtas.

– Varning bör ifrågakomma som en påföljd vid överträdelser som är allvarliga, dock inte i sådan grad att en återkallelse ter sig nödvändig. Det kan röra sig om brister i ekonomiskt hänseende eller personlig lämplighet, servering av underårig samt upprepade förseelser av i och för sig lindrig art. Om någon har erhållit flera erinringar, särskilt om de avser samma typ av förseelse, bör varning tillgripas vid ett upprepande.

Om en tillståndshavare tidigare har tilldelats en eller flera varningar och gör sig skyldig till en ny förseelse som inte endast är bagatellartad eller underlåter att rätta till missförhållande som föranlett varning bör man överväga att dra in tillståndet. Vid bedömningen bör man ta hänsyn till varningens eller varningarnas art samt vilken tid som förflutit mellan de olika händelser som föranlett denna eller dessa samt den aktuella förseelsen.

Även med en ordning där påföljderna kan trappas upp successivt är det uppenbart att det finns tillfällen då återkallelse måste ske utan föregående varning. Exempel på sådana fall är allvarlig ekonomisk misskötsamhet, att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brott som gör honom olämplig, att det förekommit brottslig verksamhet i eller i anknytning till serveringsstället med hans vetskap och utan att han ingripit eller det visar sig att mer än tillfällig servering av underårig eller upprepade fall av ordningsstörningar har förekommit utan att tillståndsmyndigheten har fått kännedom om det.

Det bör framhållas att avsikten inte är att försvåra erforderliga ingripanden genom återkallelse. Genom utdelande av erinran eller varning ger man emellertid tillståndshavaren möjlighet att rätta till påtalade missförhållanden för att undgå återkallelse. Självfallet är det viktigt att den som erhållit en påföljd hålls under uppsikt och att åtgärden dokumenteras, inte minst inför en eventuell domstolsprövning av åtgärden.

(Prop. 2009/10:125 sid 117 - 118)

Allmänt

Av bestämmelserna /…/ följer att en tillståndsmyndighet är skyldig att ingripa administrativt mot en tillståndshavare när grund för återkallelse av serveringstillståndet föreligger. /…/

Ett ingripande mot en tillståndshavare skall inte ses som ett straff utan är samhällets åtgärd för att undanröja negativa alkoholpolitiska förhållanden eller för att förhindra att sådana uppkommer.

I vissa fall upphör tillstånd att gälla utan att återkallelse skett. Någon åtgärd /…/ skall då inte vidtas från tillståndsmyndighetens sida. De fall det är fråga om är följande:

- då dödsbo eller förvaltare inte anmält fortsatt drift inom föreskriven tid /…/,
- när tillståndshavaren försatts i konkurs /…/,
- när tillståndstiden för ett tidsbegränsat tillstånd löpt ut,
- när en juridisk person upphör att existera som självständigt rättssubjekt (detta kan ske när ett företag efter beslut om likvidation upplöses och vid en fusion vid den tidpunkt då inlösen är gjord).

Se också kommentaren /…/ angående kommunens underrättelseskyldighet.

Första punkten
Om en serveringsverksamhet upphör, säljs, läggs ned eller hålls vilande (t.ex. arrenderas ut) för en längre tid skall/kan tillståndet återkallas med stöd av första punkten. Enbart den omständigheten att tillståndshavaren inte serverar alkoholdrycker (men i övrigt bedriver serveringsverksamhet på serveringsstället) kan normalt inte utgöra ett fristående skäl att återkalla tillståndet. Om däremot ingen serveringsverksamhet bedrivs men serveringstillståndet behålls för att tillståndshavaren skall kunna bedriva spelverksamhet finns grund för att återkalla tillståndet. Givetvis kan tillståndet återkallas på tillståndshavarens egen begäran. Observera att tillståndet inte upphör enbart genom en sådan begäran utan att ett formellt beslut därom måste fattas av tillståndsmyndigheten.

Andra punkten
För att denna punkt skall bli tillämplig krävs att tre rekvisit är uppfyllda:

- att det är fråga om en sådan brottslig verksamhet som är lika belagd och vars grad är lika allvarlig som sådan som skulle medföra olämplighet /…/.
- att den brottsliga verksamheten varit känd eller borde varit känd av tillståndshavaren samt att tillståndshavaren ej gjort vad som rimligen kunnat krävas för att avbryta verksamheten.
- att den brottsliga verksamheten förekommit på serveringsstället eller i dess omedelbara närhet.

Exempel på brottslig verksamhet som kan förekomma på en restaurang är narkotikabrotthandel, häleriandel med stöldgods, könshandel (såväl koppleri ev. hallick som köp av sexuella tjänsterund begår brott), diskriminering (t.ex. ordningsvakter eller annan personal som diskriminerar) och dobbleri och annan olovlig spelverksamhet / illegalt spel.

Återkallelse av ett tillstånd /…/ kan bli aktuell när brister ifråga om ordning och/eller nykterhet återkommande uppkommer.

Däremot utgör ordnings- eller nykterhetsproblem som endast har uppkommit vid ett enstaka tillfälle inte grund för återkallelse. Vid omfattande problem, till exempel problem under en hel kväll utan att tillståndshavaren eller den serveringsansvarige ingriper, kan det dock inte anses vara fråga om tillfälliga olägenheter.

En innehavare av serveringstillstånd är alltid ansvarig för *dels* att själva serveringen bedrivs i enlighet med lagen, *dels* att övriga regler i lagen efterlevs, till exempel bokföringsregler, rapporteringsskyldighet eller regler om inköp av drycker. Detta ansvar kan tillståndshavaren inte undandra sig, till exempel genom att hänvisa till att det är någon anställd som har handlat fel /…/. Inte heller är en hänvisning till bristande kunskap om alkohollagen en godtagbar ursäkt /…/. Kraven /…/ för tillstånds meddelande skall vara uppfyllda även efter det att tillstånd har meddelats. Detta innebär att om exempelvis en tillståndshavare har konstaterats vara olämplig eller om serveringsverksamheten förändras under löpande tillståndstid kan tillståndet komma att återkallas. /…/.

Ett tillstånd kan också återkallas om det i efterhand konstateras att grundförutsättningarna inte var uppfyllda när tillståndet meddelades och tillståndsmyndigheten inte hade möjlighet att känna till detta, till exempel beroende på att sökanden undanhöll fakta.

Brister ifråga om lämplighet
Bristande lämplighet hos en tillståndshavare utgör grund för återkallelse /…/.

Om en tillståndshavare begår brott utgör detta anledning att ifrågasätta hans lämplighet.

Dom i brottmålet behöver inte föreligga innan administrativ åtgärd vidtas utan tillståndsmyndigheten kan ingripa tidigare, till exempel:

- om gärningen är erkänd eller tillräckligt utredd eller
- om det i brottsutredningen har framkommit fakta som visar att tillståndshavaren har brutit mot regler om servering och serveringstillstånd i alkohollagen /…/.

En tillståndshavares lämplighet kan också sättas i fråga vid ekonomisk misskötsamhet som inte är brottslig, till exempel om han inte fullgör sina skyldigheter mot det allmänna eller om han inte håller en riktig bokföring. Det behöver här inte vara fråga om uppsåtlig misskötsamhet. Det krävs av en tillståndshavare att han självmant fullgör sina åligganden mot det allmänna när det gäller bland annat inbetalning och redovisning avseende skatter och avgifter samt att han reglerar uppkomna skulder inom föreskriven tid.

Avgörande för om åtgärd skall vidtas bör vara tillståndshavarens agerande innan tillståndsmyndigheten tar upp frågan om åtgärd. Att skulder regleras efter det att tillståndsmyndigheten har inlett ett ärende om administrativ åtgärd bör endast undantagsvis tillmätas vikt.

Givetvis kan en tillståndshavares lämplighet ifrågasättas när han dömts för brott mot brandskyddsbestämmelser men också när brandsäkerheten misskötts i sådan omfattning att han meddelats upprepade föreläggganden eller förbud enligt 56 § räddningstjänstlagen (1986:1102). I båda fallen skall räddningstjänsten alltså ha agerat formellt innan fråga om återkallelse av serveringstillståndet på grund av misskötsamhet kan komma ifråga.

Brister i andra förutsättningar för tillstånd
Även förändringar i serveringsverksamhetens bedrivande kan vara grund för återkallelse. Ett exempel är om en stadigvarande serveringsrörelse som vänder sig till allmänheten så väsentligt inskränker sin mathållning att förutsättningarna för tillstånd /…/ inte längre föreligger eller att köket inte längre fyller kraven.

Ingripande

9 kap. 19 §
Föranleder detaljhandel med eller servering av folköl olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller om bestämmelserna i denna lag inte följs, får kommunen förbjuda den som bedriver försäljningen att fortsätta verksamheten eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning.

Ett förbud enligt första stycket kan inskränkas till att gälla för vissa närmare angivna tider eller under vissa närmare angivna omständigheter. Förbud meddelas för en tid av sex månader eller, vid upprepad eller allvarlig försummelse, tolv månader räknat från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet.

Den kommun där försäljningsstället är beläget beslutar om ingripande enligt denna paragraf. Saknas fast försäljningsställe beslutar den kommun där det företag som bedriver försäljningen har sitt säte eller där den person som bedriver försäljningen har sitt hemvist. Om personen inte har hemvist inom landet beslutar Stockholms kommun.

Bestämmelsen motsvarar 7 kap. 21 § gamla alkohollagen (1994:1738).

(Prop. 2009/10:125 sid 174)

Allmänt
För att åtgärd enligt denna paragraf skall kunna vidtas måste rätt att sälja öl föreligga, det vill säga förutsättningarna /…/ skall vara uppfyllda. Om ölförsäljning bedrivs utan sådan rätt är det fråga om olovlig försäljning av alkoholdrycker och därmed blir straffbestämmelsen /…/ tillämplig.

Exempel på bestämmelser i alkohollagen som vid överträdelse kan föranleda åtgärd är de om åldersgränser och förbud mot utlämnandet av alkoholdrycker till den som är märkbart påverkad /…/.

Första stycket
Varning kan vara tillräcklig åtgärd till exempel när missförhållandena varit tillfälliga eller berott på missuppfattning.

Andra stycket
Ett förbud kan begränsas till att gälla under vissa tider på dygnet eller i samband med viss verksamhet på eller i närheten av försäljningsstället, till exempel en konsert på aktuellt serveringsställe eller ett evenemang på en närbelägen idrottsanläggning.

Ett förbud gäller alltid sex eller tolv månader från den dag då beslutet har delgivits den som bedriver försäljning, se prop. 2000/01:97 sid. 71. Ett beslut därefter om åtgärd avseende samma försäljningsställe förutsätter att nya omständigheter har tillkommit.

Ansvar
Försäljning av öl i strid mot ett förbud utgör /…/ *olovlig dryckeshantering.*

10 kap. Överklagande

10 kap. 1 §
Statens folkhälsoinstituts eller en kommuns beslut enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella justeringar 9 kap. 1 och 2 §§ gamla alkohollagen (1994:1738). Bestämmelsen i första stycket har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

I 9 kap. 2 § gamla alkohollagen (1994:1738) finns en bestämmelse om överklagande av beslut om information enligt 26 § och om rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204), PUL. Efter det att den bestämmelsen tillkommit har det i 52 § PUL införts en rätt att överklaga sådana beslut. Mot bakgrund härav har bestämmelsen om överklagande av beslut enligt PUL utmönstrats ur alkohollagen.

(Prop. 2009/10:125 sid 174)

Bestämmelsen är viktig framför allt i åtgärdsärenden men även vid t.ex. beslut om villkor. Den ger därmed uttryck för alkohollagens karaktär av social skyddslagstiftning. Ett åtgärdsbeslut skall därför normalt gälla omedelbart, alltså redan innan det vunnit laga kraft. Därigenom kan kommunen snabbt stoppa alkoholpolitiska olägenheter, t.ex. brister i ordning eller nykterhet på ett serveringsställe eller försäljning av öl till underåriga i butik. Det finns dock möjlighet att p.g.a. särskilda omständigheter förordna att beslutet skall träda i kraft vid en senare tidpunkt, t.ex. för att ge tid för att avveckla verksamheten. [32]

Tillståndshavaren/rättighetshavaren skall underrättas om innehållet i beslutet samt få en fullföljdshänvisning enligt vad som stadgas i 21 § förvaltningslagen (1986:223). För delgivning av beslut, se delgivningslagen (1970:428).

Bestämmelsen avser beslut som fattas av såväl kommuner som av domstolar. En förvaltningsdomstols beslut gäller alltså omedelbart om inte domstolen har angett något annat i beslutet. Om domstolen t.ex. undanröjer ett beslut om återkallelse av ett serveringstillstånd gäller tillståndet omedelbart på nytt.

Rör ärendet en ansökan om serveringstillstånd som kommunen avslagit, och domstolen sedan ändrar detta beslut, torde domstolen normalt återförvisa ärendet till tillståndsmyndigheten för fortsatt handläggning eller för utfärdande av tillståndsbevis /…/. Utfärdande av tillståndsbevis bör ske utan dröjsmål. Skulle nya omständigheter tillkomma under den fortsatta handläggningen, som talar mot att serveringstillstånd ges, kan naturligtvis kommunen på nytt meddela ett avslagsbeslut.

[32] Jfr. t.ex. dom i Kammarrätten i Sundsvall den 4 april 1996, nr 720-96. Efter det att länsstyrelsen återkallat ett serveringstillstånd (med hänvisning till ekonomisk misskötsamhet)avslog Länsrätten i Västernorrlands län överklagandet i dom den 29 januari 1996, nr 32-96.I överklagandet till kammarrätten yrkades, för det fall att beslutet om återkallelse skulle stå fast, att det skulle träda i kraft efter den 1 juli 1996. Detta för att bolaget skulle kunna ”vidta åtgärder för att kunna ändra inriktning på verksamheten alternativt avveckla rörelsen ”.Kammarrätten, som avslog överklagandet, fann att skäl förelåg att uppskjuta ikraftträdandet av beslutet till den 15 maj 1996. Domen överklagades till Regeringsrätten som den 15 maj 1996, nr 3202-96, beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Om kommunen inte godtar domstolens bedömning kan kommunen överklaga beslutet hos närmast högre förvaltningsdomstol /…/. Detta gäller oavsett om det rör ett ärende om administrativt ingripande eller ett ansökningsärende som domstolen avgjort. Önskar kommunen dessutom att verkställigheten av beslutet skall anstå måste kommunen omedelbart överklaga beslutet och i samband därmed begära inhibition. [33]

(Ur Statens folkhälsoinstituts ”Handbok Alkohollagen” (kommentarer till gamla alkohollagen.))

[33] Jfr. Justitieombudsmannens (JO) uttalande i ett ärende där en privatperson ansökte om bistånd enligt socialtjänstlagen (JO 1993 –94 sid. 227, dnr. 3155/92). JO uttalade att om en kommundelsnämnd i samband med överklagande till högre instans begär inhibition torde nämnden kunna vänta med verkställighet intill dess inhibitionsyrkandet prövats [dvs. inte längre].Det förutsätts enligt JO också att inhibitionsyrkandet görs i direkt anslutning till överklagandet. Även om det här rörde en annan lagstiftning var det enligt Alkoholinspektionens uppfattning rimligt att ha ett liknande synsätt i serveringsärenden.

11 kap. Straffbestämmelser

11 kap. 1 §
Den som
1. tillverkar sprit eller spritdrycker utan att ha rätt till det enligt denna lag, eller
2. förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar sprit eller spritdrycker som är olovligt tillverkade
döms för *olovlig befattning med sprit* till böter eller fängelse i högst två år.

11 kap. 2 §
Den som tillverkar, överlåter eller innehar en destillationsapparat eller apparatdel i strid med 2 kap. 1 § andra stycket döms till böter eller fängelse i högst ett år.

11 kap. 3 §
Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet
1. säljer sprit eller alkoholdrycker utan tillstånd eller annars i strid med denna lag, eller
2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §
3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 första stycket eller 5§ andra stycket
döms för *olovlig försäljning av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

11 kap. 4 §
Om ett brott som anges i 1 eller 3 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot ungdomar.

11 kap. 5 §
Den som tillverkar folköl, starköl, vin eller andra jästa alkoholdrycker i strid med denna lag döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 kap. 6 §
Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem döms för *olovligt innehav av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

11 kap. 7 §
Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för *olovligt anskaffande av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

11 kap 8 §
Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter om denaturering meddelade med stöd av 6 kap. 10§ 3 döms till böter.

Till samma påföljd döms den som uppsåtligen
1. säljer eller lämnar ut alkoholhaltiga preparat i strid med 6 kap. 7§,
2. säljer teknisk sprit i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 10§ 1, eller
3. hanterar teknisk sprit eller alkoholhaltiga preparat i strid med föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap 10§ 4.

11 kap. 9 §
Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för *olovlig dryckeshantering* till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som
1. förvarar alkoholdryck i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,
2. tillåter alkoholförtäring i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket, eller
3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck, om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd för annat än försäljning eller förtäring på platsen.

11 kap. 10 §
Är gärning som avses i 1, 3 eller 5–8 § att anse som ringa ska inte dömas till ansvar.

11 kap. 11 §
För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärning som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.

11 kap. 12 §
Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av sprit och alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

12 kap. Förverkande

12 kap. 1 §
Sprit, alkoholdrycker och alkoholhaltiga preparat som har varit föremål för brott enligt denna lag eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett sådant brott, eller värdet av det mottagna, om mottagandet utgör brott enligt denna lag. Förverkande av alkoholdrycker kan ske även hos den som är fri från ansvar för brottet enligt 11 kap. 10 § andra stycket.

12 kap. 2 §
Har sprit eller alkoholdrycker olovligen tillverkats ska även destillationsapparater, apparatdelar och redskap som har använts vid tillverkningen, råämnen som uppenbarligen har varit avsedda för tillverkningen och beredningen samt kärl och emballage som varorna har förvarats i, förklaras förverkade. Likaså ska förråd av renings- och filtreringsmedel vilka uppenbarligen avsetts för rening eller filtrering av olovligen tillverkad sprit förklaras förverkade.

Destillationsapparater och apparatdelar som har varit föremål för brott enligt 11 kap. 2 § eller värdet därav samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade.

12 kap. 3 §
Utöver vad som sägs i 2 § får egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

12 kap. 4 §
Förordnande om förverkande enligt 1 eller 2 § ska inte meddelas om det skulle vara uppenbart oskäligt.

12 kap. 5 §
I fråga om sprit eller alkoholdrycker som kan antas bli förverkade gäller lagen (1998:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. Alkoholdrycker som har lagts upp på sådant tillfälligt lager som avses i 3 kap. 7 § tullagen (2000:1281) ska anses som förverkade om de inte har tagits ut från lagret inom 30 dagar från uppläggningen. Vad som nu har sagts gäller även i fråga om sådana drycker som har omhändertagits av Tullverket för tillfällig förvaring utan att läggas upp på tillfälligt lager.

13 kap. Register

13 kap. 1 §
Statens folkhälsoinstitut ska med hjälp av automatiserad behandling föra ett centralt register för tillsyn, uppföljning och utvärdering av lagens tillämpning samt framställning av statistik.

13 kap. 2 §
Registret får innehålla uppgifter om dem som har tillstånd eller bedriver verksamhet enligt denna lag.

I registret får behandlas uppgifter om
1. namn eller firma, person-, samordnings-, registrerings- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer, och
2. den verksamhet som tillståndet avser och om villkor som har meddelats för denna.

13 kap. 3 §
Regeringen får föreskriva att uppgifter till registret får hämtas från register som förs av statlig eller kommunal myndighet.

13 kap. 4 §
Skatteverket får för sin tillsyn enligt denna lag ha direktåtkomst till uppgifter om serveringstillstånd i registret.

13 kap. 5 §
Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011 då alkohollagen (1994:1738) och lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. upphör att gälla.

2. Anmälan om detaljhandel med och servering av öl enligt 5 kap. 6 § eller 6 kap. 1 a § den äldre lagen gäller som anmälan av försäljning och servering av folköl enligt 5 kap. 5 § eller 8 kap. 8 § den nya lagen.

3. Serveringstillstånd som har meddelats före ikraftträdandet ska gälla som serveringstillstånd enligt den nya lagen.

I nya alkohollagen har begreppet öl (som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent alkoholhalt) ersatts av begreppet folköl. Det ska med anledning därav inte krävas en ny anmälan om detaljhandel med eller servering av folköl utan en anmälan enligt den gamla lagen avseende öl ska gälla som en anmälan avseende folköl enligt den nya lagen.

(Prop. 2009/10:125 sid 176)

2010:1636 Alkoholförordning;
utfärdad den 2 december 2010.

Regeringen föreskriver följande.

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter som ansluter till alkohollagen (2010:1622).

De termer och uttryck som används i lagen har samma betydelse i denna förordning.

2 § En länsstyrelse ska på begäran av Statens folkhälsoinstitut lämna det biträde som behövs vid handläggningen av ärenden och vid tillsyn enligt alkohollagen (2010:1622).

Länsstyrelsen ska underrätta Statens folkhälsoinstitut om förhållanden som är av betydelse för Statens folkhälsoinstituts tillsyn.

Apoteks utlämnande eller försäljning av teknisk sprit

3 § Apotek får förutom till annat apotek lämna ut eller sälja teknisk sprit endast efter förskrivning eller rekvisition av behörig förskrivare. Förskrivning eller rekvisition av teknisk sprit får endast avse utvärtes bruk eller desinfektion av instrument eller laboratorieändamål i beställarens yrkesutövning.

Läkemedelsverket får meddela föreskrifter om vem som är behörig att förskriva eller rekvirera teknisk sprit.

Bemyndiganden

4 § Statens folkhälsoinstitut får meddela föreskrifter om
1. vilka uppgifter som ska finnas i en anmälan enligt 5 kap. 5 § samt 8 kap. 3, 4, 6 eller 7 § alkohollagen (2010:1622),
2. kunskapsprov för erhållande av serveringstillstånd samt om undantag från skyldigheten att avlägga sådant prov enligt 8 kap. 12 § alkohollagen,
3. vilka uppgifter som tillståndshavare och andra som bedriver verksamhet med stöd av alkohollagen ska lämna för att myndigheten ska kunna bedriva tillsyn enligt 9 kap. 1 § alkohollagen,
4. vilka uppgifter som ska finnas i ett bevis om tillstånd som en kommun har meddelat enligt 9 kap. 7 § alkohollagen,
5. vilka uppgifter som tillståndshavare och andra som bedriver verksamhet med stöd av alkohollagen är skyldiga att lämna för att myndigheten ska kunna föra statistik enligt 9 kap. 14 § alkohollagen,
6. anlitande av kontrollbolag vid handel med teknisk sprit (6 kap. 10 § 2 alkohollagen),
7. denaturering av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat och i vilka fall denaturering får underlåtas (6 kap. 10 § 3 alkohollagen), och
8. handel i övrigt med teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat som behövs till skydd för liv och hälsa (6 kap. 10 § 4 alkohollagen).

Statens folkhälsoinstitut får, i andra fall än vad som anges i 3 § andra stycket, meddela föreskrifter om vem som utöver vad som anges i 6 kap. 5 § alkohollagen har rätt att köpa teknisk sprit (6 kap. 10 § 1 alkohollagen).

Bestämmelser om handläggning av ärenden om tillstånd m.m.

5 § Kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit och om innehållet i ett sådant bevis.

6 § Om kommunen i ett ärende om serveringstillstånd begär att sökanden ska ge in certifikat, intyg eller andra liknande dokument som visar att ett visst tillståndskrav är uppfyllt, ska kommunen godta motsvarande dokument från en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Kommunen får dock begära att dokumentet ges in i original eller i en bestyrkt kopia eller i form av en auktoriserad översättning till svenska.

Underrättelseskyldighet

7 § Statens folkhälsoinstitut ska på lämpligt sätt underrätta berörda länsstyrelser, kommuner och polismyndigheter om beslut som institutet har fattat i ärenden enligt alkohollagen (2010:1622).

8 § Om en allmän domstol har funnit någon skyldig till brott mot 11 kap. 1, 4 eller 5 § alkohollagen (2010:1622) ska, när domen vunnit laga kraft, en kopia av domen snarast sändas till Skatteverket.

Allmän förvaltningsdomstols dom eller slutliga beslut i mål avseende alkohollagen ska, när domen eller beslutet vunnit laga kraft, sändas till Statens folkhälsoinstitut.

9 § Skatteverket ska underrätta Statens folkhälsoinstitut om beslut om godkännande eller återkallelse av godkännande som avses i 1. 2 kap. 1 § första stycket eller 3 § första stycket alkohollagen (2010:1622), 2. 4 kap. 1 § första stycket alkohollagen, och 3. 6 kap. 2 § alkohollagen.

En underrättelse enligt första stycket ska innehålla uppgifter om vilken verksamhet som den som har ansökt om godkännande avser att bedriva.

10 § Konsumentverket ska underrätta Statens folkhälsoinstitut om beslut av större vikt som avser de särskilda bestämmelserna för marknadsföring av alkoholdrycker i 7 kap. alkohollagen (2010:1622).

Avtal enligt 5 kap. 1 § alkohollagen

11 § Det avtal som avses i 5 kap. 1 § fjärde stycket alkohollagen (2010:1622) ska tillkännages genom att det kungörs i Svensk författningssamling (SFS).

Tillämpning av 7 kap. 9 § alkohollagen

12 § Bestämmelsen i 7 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) ska tillämpas på främmande stat som är ansluten till Madridöverenskommelsen den 14 april 1891 angående undertryckande av oriktiga eller vilseledande ursprungsbeteckningar på handelsvaror eller som är medlem i Världshandelsorganisationen (WTO).

Informationstexter

13 § Följande informationstexter ska användas i annonser i de fall som avses i 7 kap. 7 § alkohollagen (2010:1622).
1. Alkohol kan skada din hälsa.
2. Alkohol är beroendeframkallande.
3. Alkohol kan orsaka nerv- och hjärnskador.
4. Alkohol kan orsaka skador på lever och bukspottskörtel.
5. Alkohol kan orsaka hjärnblödning och cancer.
6. Varannan förare som omkommer i singelolyckor i trafiken är alkoholpåverkad.
7. Hälften av alla som drunknar har alkohol i blodet.
8. Alkohol i samband med arbete ökar risken för olyckor.
9. Alkoholkonsumtion under graviditeten kan skada barnet.
10. Barn som får alkohol hemma dricker sig berusade oftare än andra barn.
11. Att börja dricka i tidig ålder ökar risken för alkoholproblem.

14 § Informationstext som avses i 13 § ska
1. tryckas med typsnitt Helvetica i fet stil,
2. tryckas med en typsnittsstorlek som medför att texten täcker största möjliga andel av det område som reserverats för den,
3. återges i svart färg på vit botten,
4. centreras på den yta där den trycks,
5. omges av en svart ram som inte inkräktar på det område som reserverats för informationstexten,
6. täcka minst tjugo procent av annonsens yta, och
7. placeras horisontellt och på ett sätt som gör den lätt läsbar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011 då alkoholförordningen (1994:2046) ska upphöra att gälla.

På regeringens vägnar
GÖRAN HÄGGLUND Lars Hedengran
(Socialdepartementet)